АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ В ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ПРОГРАМА ЗА

УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

НА ОБЩИНА ТЪРГОВИЩЕ ЗА ПЕРИОДА

2021– 2028 г.

Съдържание

Анализ на състоянието относно отпадъците ... 4
1. Анализ на битовите отпадъци ... 4
Основни изводи и препоръки ... 11
2. Анализ на утайките от ПСОВ ... 12
Основни изводи и препоръки относно утайките от ГПСОВ ... 13
3. Анализ на строителните отпадъци ... 14
Основни изводи и препоръки относно строителните отпадъци ... 15
Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините ... 15
1. Национална нормативна рамка ... 16
Финансови последици и стимули за общините, произтичащи от ЗУО ... 25
2. Програмни документи на национално и общинско ниво ... 26
2.2. Програмни документи на национално и общинско ниво с период до 2022 г. ... 31
Основни изводи и препоръки ... 35
Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво ... 36
Основни изводи и препоръки ... 39
Анализ на регионалното сдружение за управление на отпадъците ... 40
Основни изводи и препоръки ... 44
Анализ на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролните функции, съгласно националното законодателство и местните нормативни актове ... 44
1. Функции на общината за управление на отпадъците ... 44
2. Състояние на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци ... 50
Основни изводи и препоръки ... 50
Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци и осъществени мерки за тяхното възстановяване ... 51
Основни изводи и препоръки ... 53
Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците ... 54
3. Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване ... 72
4. Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ГПСОВ ... 73
Основни изводи и препоръки ... 74
Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“ ... 75
Основни изводи и препоръки ... 79
Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците ... 80
Основни изводи и препоръки ... 82
Анализ на икономическите инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им ... 83
Основни изводи и препоръки ... 91
Анализ на финансовите потоци по управление на дейностите с отпадъците ... 92

Основни изводи и препоръки 94

Прогнози за образуваните битови отпадъци 95

Прогноза за видовете отпадъци, които могат да бъдат предотвратени 99

Прогноза за видовете отпадъци, които могат да бъдат подложени на подготовка за повторна употреба 101

Анализ на състоянието относно отпадъците

В настоящия анализ са включени следните видове отпадъци, образувани на територията на община Търговище:

- Битови отпадъци;
- Утайки от ПСОВ;
- Строителни отпадъци.

1. Анализ на битовите отпадъци

Анализът на битовите отпадъци се стреми да даде отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата и тенденциите на различните потоци отпадъци в общината;
- Какви са количествата образувани битови отпадъци в общината и каква е нормата на натрупване;
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината;
- Какви са количествата на повторно използваните, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци;
- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното законодателство до 2020 г.

Определение за битови отпадъци
Съгласно Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците битови отпадъци са:

„а) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биологични отпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и обемни отпадъци, включително дюшеци и мебели;
б) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства.

Битовите отпадъци не включват отпадъците от производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, септичните ями и канализационната система и от третирането на отпадъчните води, включително утайки от пречистване на отпадъчни води, излезли от употреба моторни превозни средства или отпадъци от строителство и разрушаване.“

Количества и тенденции на различните потоци отпадъци в Община Търговище
Основна предпоставка за адекватно определяне на състава на битовите отпадъци е правилното дефиниране и оценка на различните отпадъчни потоци на територията на общината, а също и определянето на тяхната тежест по отношение на общото количество образувани отпадъци.

Съгласно методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ, потоците, формиращи общото количество битов отпадък, са изобразени на следващата схема:

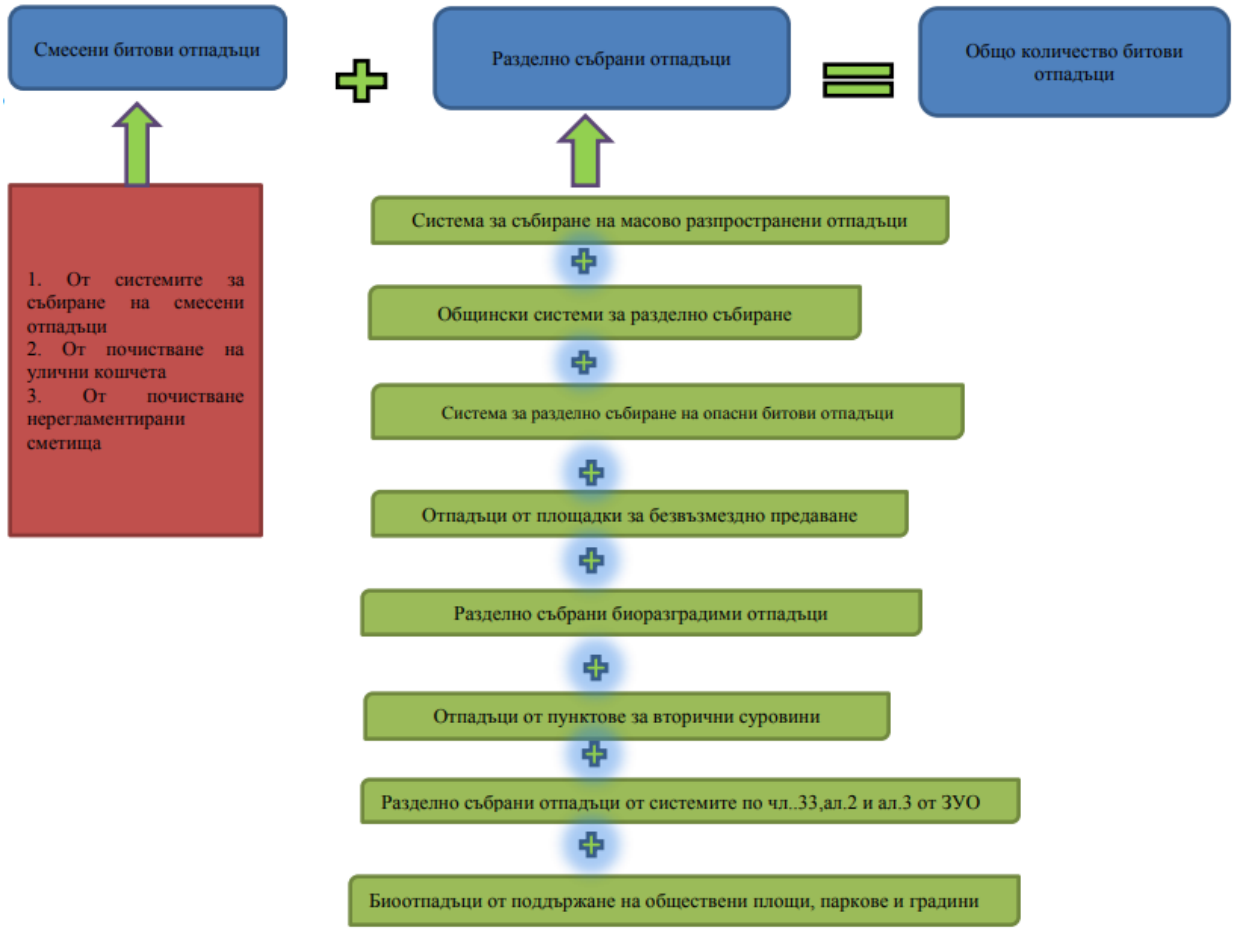

Схема на потоците, формиращи общото количество битов отпадък

Смесени битови отпадъци

Смесените битови отпадъци в общината се събират чрез организирана система за сметосъбиране от 2007г. Тя обхваща 100% от населените места на Община Търговище, в т.ч. територията на град Търговище, съгласно регулационните граници на града и 51 села. По данни на НСИ, населението на общината към 31.12.2020 г. е 53716 жители. Организираното сметосъбиране в Община Търговище се извършва от Общинско предприятие „БКС-Търговище" създадено с Решение № 1 по Протокол 13/20.09.2016 г. на Общински съвет – Търговище с предмет: „Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване, сметосъбиране и сметоизвозване на смесени битови отпадъци от населените места в община Търговище до Регионално депо за неопасни отпадъци или до сепарираща инсталация, поддържане на склад за строителни и инертни отпадъци в село Пролаз, поддръжка и ремонт на съдовете за отпадъци, изпълнение на дейностите, като оператор на Регионалното депо за неопасни отпадъци за общините Търговище и Попово, разположено в землището на с. Пайдушко».

Всички образувани отпадъци на територията на община Търговище се събират със специализирани автомобили от Общинското предприятие и се извозват на инсталацията за предварително третиране в град Търговище. Съгласно сключения договор за предварително третиране на отпадъци преди депониране, всички образувани отпадъци от населените места на територията на общината преминават през инсталацията за сепариране, преди тяхното депониране.

Целта на сепарирането е отделянето на оползотворимите и рециклируеми отпадъци от общия поток на отпадъците, с което се цели намаляване количеството на тези отпадъци, предназначени за депониране на Регионалното депо.

От 2013 г. Общината има сключен договор с ДЗЗД „Екосорт Търговище" за извършване на услуги по предварително третиране на смесените битови отпадъци на Община Търговище.

Всички отпадъци, събрани от контейнерите за смесени битови отпадъци на територията на Общината преминават през инсталацията за предварително третиране, преди депониране, а от 2015 г. са включени и всички населени места на Общината – общо 51 броя , където се отделят рециклируемите и оползотворими отпадъци, а останалите, неподлежащи на третиране, се депонират на депото.

Общият разрешен капацитет на инсталацията, описан в разрешителния документ по реда на Закона за управление на отпадъците е за сепариране на 25 000 тона отпадъци годишно, като самата инсталация има възможност и за двойното му увеличение.

На инсталацията е монтирано допълнително сито, което отделя ситната фракция като пепел, пръст, камъни и др. минерали от отпадъците, която се ползва за запръстяване на работния участък на депото.

Разделно събрани отпадъци

Разделното събиране на отпадъци в общината е организирано чрез сключване на договори с Организации по оползотворяване, както и с лица притежаващи документ за извършване на дейности с отпадъци по чл. 35 от ЗУО.

В следващата таблица са представени количествата събрани битови отпадъци за периода 2016-2020 г. на територията на Община Търговище.

Количества събрани битови отпадъци на територията на Община Търговище

Събрани битови отпадъци от територията на Община Търговище	**2016 г.** **тон**	**2017 г.** **тон**	**2018 г.** **тон**	**2019 г.** **тон**	**2020 г.** **тон**
Смесени битови отпадъци от система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване	14139,52	14477,10	8351,12	12635,84	14469,02
Извлечени за оползотворяване и/или рециклиране през инсталацията за обработка	4659,14	4565,98	2944,00	6038,58	4945,20
Контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки –„Екобулпак" АД	2018,86	900,74	980,66	647,06	716,26
НУБА, разделно събиране кг	2418,80	1415,00	1563,00	893,90	605,20 кг
ИУЕЕО, разделно събиране кг	17413,60	21690,50	39994,50	49306,30	85,716

Източник: ОбА Търговище

Предвид установената тенденция в непрекъснато намаляване на населението, в общината не се установява намаляване на количеството на генерираните отпадъци.

Норма на натрупване на отпадъците

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението.

Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2018 г. е 407 кг/жител/година, а за Община Търговище нормата на натрупване за 2018 г. е 154,63 кг/жител/година, което е значително по-ниско от средната норма за страната. Нормата на натрупване за население от 50 до 150 х. жители е 349,6 кг. През 2018 г. и количеството генерирани отпадъци е доста по-ниско от предходните 2016 и 2017 г. и следващите 2019 и 2020 г.

Съгласно данните за общото количество на образуваните отпадъци в Община Търговище и данните от НСИ за населението в общината към 31.12.2020 г. – 53716 жители, е определена норма на натрупване на отпадъците в Община Търговище – 269,36 кг/ж/г. Тази стойност е взета за базова при определяне на прогнозите за количествата образувани битови отпадъци до 2028 г. През последните години се наблюдава макар и минимално увеличаване на събраните битови отпадъци от територията на общината. В същото време обаче по отношение на населението се установява тенденция в непрекъснато намаляване на броя на населението за периода 2016-2020 г.

Населението на общината намалява за периода 2016-2020 г., но това не се отразява чувствително на нормата на натрупване. Това се дължи на увеличаване на дейността на търговските обекти и заведения, на земеделските производители, но най-вече на променящите се потребителски навици на домакинствата. За намаляване обема на депонираните битови отпадъци е препоръчително да се предприемат съответните мерки за ограничаване на тяхното образуване. За общини с население от 50 до 150 хил. жители, съгласно НПУО 2021-2028 г., нормата на натрупване достига 349,6 кг/ж/г, което показва, че по този показател Община Търговище е с по-ниска норма на натрупване от общини, сходни по големина и със сродна структура населени места.[1]

Морфологичен състав на отпадъците

Определянето на морфологичния състав на отпадъците е друг важен аспект на анализа. Морфологичният анализ на състава и количеството битови отпадъци, образувани на територията на Община Търговище е изготвен по проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“ с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Изследването е проведено съобразно изискванията на Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744 от 29.09.2012 г. на МОСВ, в рамките на четири годишни сезона.

Определянето на морфологичния състав на битовите отпадъци на Община Търговище е направено на база данни от 2019 г. В следващата таблица е представен морфологичния състав на битовите отпадъци в общината по основни компоненти и морфологичен състав на битовите отпадъци в общината в проценти (%).

[1] НПУО 2021 – 2028 г.

Морфологичен състав на битовите отпадъци (средногодишен) в Община Търговище

Вид отпадък средно за общината, %	
хранителни	5
хартия	3
картон	2
пластмаса	5
текстил	4
гума	1
кожа	2
градински	18
дървесни	2
стъкло	3
метали	1
инертни >4 cm	9
ситна фракция <4 cm*	40
опасни	1
други	4
общо	100

* състав на ситната фракция сгурия, пепел, пясък, и други, в това число неидентифицирани

На следващата графика са отразени нагледно процентите на различните видове отпадъци в общия поток, съгласно извършения анализ.

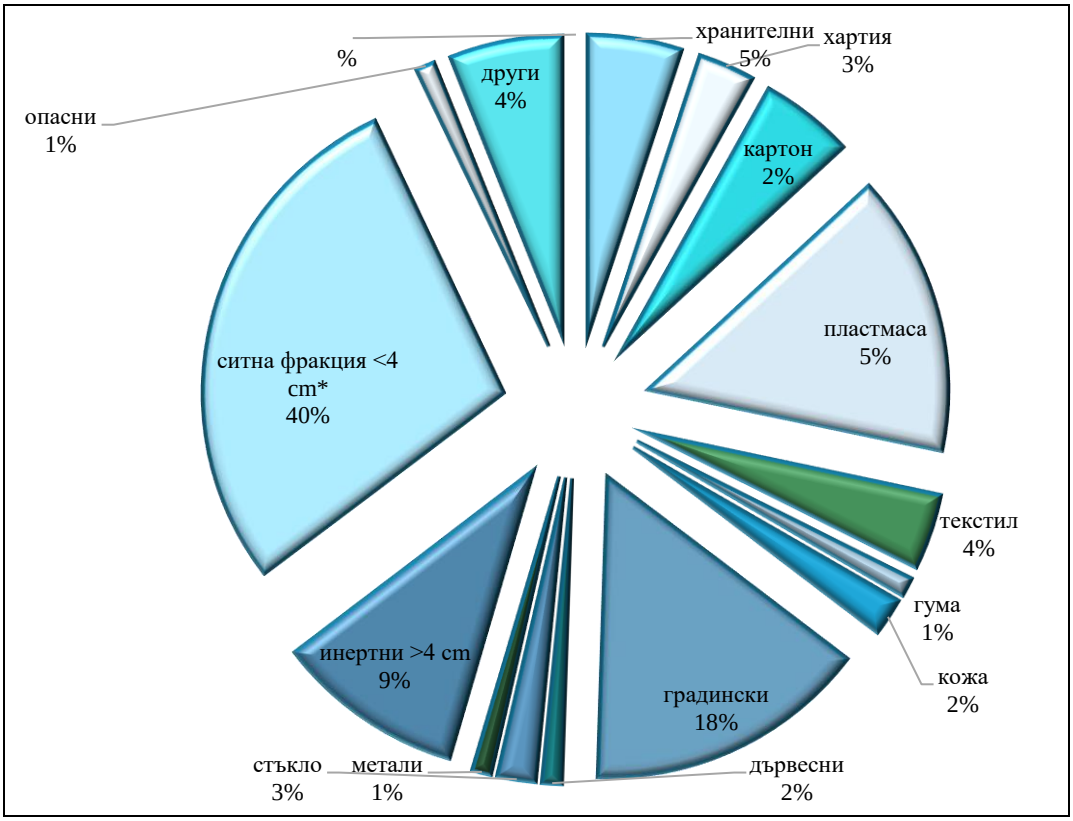

Морфология на отпадъка в Община Търговище

От изготвения Морфологичен анализ е видно, че с най-голям дял в общината са ситна фракция

<4cm – 40% от общия поток битови отпадъци, следвани от градински отпадъци (по 18%), инертни материали (9%), пластмаси и хранителни по (5%).

Количества повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци на територията на Община Търговище

Количества разделно събрани отпадъци от опаковки

Действащата в Община Търговище система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и на конкретните изисквания от глава трета, Раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки. Общината има сключен Договор за сътрудничество № Д-01-197/12.08.2016г. за изграждане и обслужване на система за разделно събиране на отпадъци опаковки с „ЕКОБУЛПАК" АД.

Количества разделно събрани отпадъци от опаковки по видове на територията на Община Търговище, в тонове за периода 2016-2020 г.- рециклируеми

Отпадъци/видове	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
	тон	тон	тон	тон	тон
Хартия и картон	1240,240	294,580	464,080	142,400	117,040
Пластмаса	56,300	41,020	39,200	33,200	33,740
Метал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Стъкло	47,280	43,900	31,420	73,860	28,060
общо	**1343,820**	**379,500**	**534,700**	**212,060**	**178,840**

Източник: ОбА Търговище

Резултатите от таблицата показват намаляване на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки през последната 2020 г. спрямо събраните количества през 2016, 2017, 2018 и 2019 г. За подобряване ефективността на системата от изключително важно значение са кампаниите с цел повишаване информираността на гражданите за ползите от разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Количества битови отпадъци, предадени за обезвреждане (депониране)

Община Търговище е член на „**Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) за регион Търговище**, състоящо се от председател – кмета на Община Търговище и членове – кмета на Община Попово. Системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване в Община Търговище обхваща 100% от нейното население. Организираното сметосъбиране в Община Търговище се извършва от Общинско предприятие „БКС-Търговище". Общината има сключен договор с ДДЗД „Екосорт Търговище" за извършване на услуги по предварително третиране на смесените битови отпадъци на Община Търговище. Всички образувани отпадъци на територията на община Търговище се събират със специализирани автомобил от Общинското предприятие и се извозват на инсталацията за предварително третиране в град Търговище. След тяхното сепариране и отделяне на рециклируемите компоненти, останалата фракция се извозва в настоящия момент на Регионалното депо Шумен за депониране.

Количества на депонирани битови отпадъци в тон за година (2016-2020)

Общо количество на отпадъците депонирани от Община Търговище на РДНО, (тон/год.)	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
	19508,91	14562,43	9425,75	12635,84	9523,82

Източник: ОбА

Съгласно представените данни в таблицата се наблюдава тенденцията към намаляване на количествата на депонираните битови отпадъци, най-вече през 2018г. и през 2020 г.

Разделно събиране на отпадъци чрез организирани кампании
Относно задълженията на Община Търговище по чл.19, ал.3, т.7 и наредбите по чл.13, ал.1 от ЗУО за организиране на системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, образувани от домакинства, обществени и административни учреждения, училища, търговски, промишлени, туристически и др. обекти, Община Търговище е организирала разделното събиране на МРО.
Периодично общината организира кампании, за които населението предварително е информирано чрез средствата за масово разпространение в общината.

Община Търговище всяка година се включва в Националната кампания „Да изчистим България заедно". Кампанията има за цел едновременно с почистването на изхвърлените отпадъци на нерегламентирани места да насърчава и да поучава гражданите на общината относно управлението им и необходимостта от спазване на правилата за изхвърляне на различните видове отпадъци в определените им за целта места.

Изпълнение на целта за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло по чл. 31, ал. 1, т. 1 на ЗУО
Съгласно чл. 31, ал. 1, т. 1 и във връзка с §15 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за управление на отпадъците (обн., ДВ. бр. 53/2012) в срок до 1 януари 2020 г. общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО трябваше да постигнат цел за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници (битови отпадъци) – най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Съгласно Заповед № 139/15.06.2020 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Община Търговище е сред общините, които не са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло към 31.12.2018 г., а именно подготовка за повторна употреба и рециклиране най-малко на 50 на сто от общото им тегло. Съгласно заповедта, за календарната 2018 г. Община Търговище е постигнала степен на рециклиране 47%. Няма издадена заповед за определяне на постигната степен на рециклиране към 2019 и 2020 г.

Изпълнение на целта за ограничаване количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО
Съгласно Заповед № 168/08.07.2020 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Община Търговище е сред общините, които са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото им количество към 1995 г. Съгласно заповедта, Община Търговище е постигнала степен 88 % за календарната 2018 г.

Нови национални цели въведени със Закона за управление на отпадъците

Със Закона за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 19 от 2021 г. в сила от 05.03.2021 г.) се поставиха *нови цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци* (чл.31, ал.1, т.3-т.5), с които се въвеждат европейските норми, и които следва да ускорят прехода към кръгова икономика. Завишава се целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, като системите за разделно събиране осигуряват като минимум изпълнението на следните цели:

- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци да достигне най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци да достигне най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци да достигне най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

Целите за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци за периода 2021-2025 г. се постигат поетапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто, както следва:

- 31 декември 2021 г. – 51 на сто;
- 31 декември 2022 г. – 52 на сто;
- 31 декември 2023 г. – 53 на сто;
- 31 декември 2024 г. – 54 на сто;
- 31 декември 2025 г. – 55 на сто.

Цели за намаляване на депонираните отпадъци по чл. 31, ал. 1, т. 6 от ЗУО

- най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло). Тази цел се постига поетапно както следва:
  а) до 31 декември 2025 г. - най-малко до 50 на сто от общото им тегло;
  б) до 31 декември 2030 г. - най-малко до 30 на сто от общото им тегло.

В дългосрочен план могат да бъдат предпирети следните мерки:

– Повишаване контрола върху изпълнение на изискванията за разделно събиране на отпадъци;

– Подобряване ефективността на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки съвместно с „Екобулпак България“ АД.

За да отговори на европейското законодателство България приема със Закона за управление на отпадъците нова цел със срок най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Основни изводи и препоръки

❖ Община Търговище е член и оператор на „Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Търговище“.

❖ Организирана е система за събиране на отпадъците във всички населени места. В общината делът на обслужваното население от системата за сметосъбиране и сметоизвозване е 100%.

❖ По проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“ с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) е извършен морфологичен анализ на състава и количеството битови отпадъци, образувани на територията на Община Търговище. От изготвения Морфологичен анализ е видно, че с най-голям дял в общината са ситна фракция <4cm – 40% от общия поток битови отпадъци, следвани от градински отпадъци (по 18%), инертни материали (9%), пластмаси и хранителни по (5%).

❖ Нормата на натрупване на отпадъците в Община Търговище за 2020 г., чиято стойност е 269,36 кг/ж/год. е взета за базова при определяне на прогнозите за количествата образувани битови отпадъци до 2028 г. За общини с население от 50 до 150 хил. жители, в които попада и Община Търговище, нормата на натрупване достига 346 кг/ж/г, което показва, че по този показател общината се приближава до стойностите на общини, сходни по-големина и със сродна структура населени места.

❖ В общината има изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки - хартия, пластмаса, стъкло и метал. Въведено е и разделно събиране, чрез сключени договори за сътрудничество с фирми за организиране разделното събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО); негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА); за организиране на дейности по събиране, съхраняване и разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и по повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от МПС, както и за сътрудничество в областта на разделното събиране на излезли от употреба гуми (ИУГ) и текстилни облекла.

❖ Съгласно Заповед № 139/15.06.2020 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Община Търговище е сред общините, които не са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло към 31.12.2018 г., а именно подготовка за повторна употреба и рециклиране най-малко на 50 на сто от общото им тегло. Съгласно заповедта, за календарната 2018 г. Община Търговище е постигнала степен на рециклиране 47%.

❖ Съгласно Заповед № 168/08.07.2020 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Община Търговище е сред общините, които са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото им количество към 1995 г. Съгласно заповедта, Община Търговище е постигнала степен 88% за календарната 2018 г.

2. Анализ на утайките от ПСОВ

Утайките представляват органичен продукт, който се получава в резултат на пречистването на отпадъчни води след утаяването на остатъчните вещества. Те се генерират при отделянето на тези остатъчни продукти по време на различните етапи в процеса на пречистване на отпадъчните води. Утайките съдържат ценни за земеделието съставки (сред, които органични вещества, азот, фосфор, калий, и в по-малка степен, калций, сяра и магнезий), но също така те могат да съдържат и замърсители, които обикновено включват тежки метали, органични замърсители и патогенни организми. Качествата на утайките се определят от техния източник, от първоначалната концентрация на замърсители в пречистената вода, както и от техническите характеристики на извършените процеси, свързани с третирането на отпадъчни води и утайки.

Съгласно издадената *Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието* се дават конкретни насоки за третирането на утайките, като почвен подобрител в земеделските земи и/или за рекултивация на нарушени терени, като се определят и параметрите на които трябва да отговарят получените утайки.

В Проекта на Националния стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Република България за периода 2014-2020г. се предоставят възможности и насоки за третиране на утайките чрез: оползотворяване върху земеделски площи; оползотворяване при рекултивация на нарушени терени и депа; енергийно оползотворяване; обезвреждане на утайки чрез депониране; компостиране.
През 2010 г. от ВиК е разработен План за управление на утайките от ГПСОВ - Търговище, който в настоящия момент се актуализира.
Съгласно предвидените мерки в предходната общинска програма, образуваните утайки се съхраняват на специално изградена за целта площадка в границите на ГПСОВ –Търговище. Съхранението на утайките е за срок минимум една година, през която същата трябва да се изсуши.
След изтичане на времето за съхранение на утайката се извършват лабораторни изследвания от акредитирана лаборатория за съдържание на опасни вещества. При добри резултати, същата може да се извозва на Регионалното депо, където се обезвреждa чрез депониране.
Планът за управление на утайките, образувани в следствие на отпадъчните води от Градската пречиствателна станция за отпадъчни види / ГПСОВ/ - град Търговище е разработен въз основа на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ на територията на Република България за перидоа 2014-2020г.
Планът има за цел да предложи адекватно изпълнение на нормативната база в страната по отношение на третирането на утайките и по–конкретно Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, което пък от своя страна транспонира европейската директиви за утайките.

За добро управление на утайките е необходимо предприемане на следните мерки:

Основни изводи и препоръки относно утайките от ГПСОВ

- Извършва се актуализация на Плана за управление за утайките;
- Проучване на възможностите и избор на конкретен метод на третиране на утайките в Общината;
- Намаляване на количествата депонирани утайки на Регионалното депо, с цел удължаване на капацитета на клетката;
- Спазване на ограниченията за съдържание на тежки метали и опасни вещества в утайките;
- Предвиждане на мерки за контрол на образуваните утайки;

3. Анализ на строителните отпадъци

Кметът на общината отговаря за организиране събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община (чл. 19, ал. 3, т. 5 от ЗУО).
Община Търговище има изработен проект за изграждане на площадка за оползотворяване на строителни отпадъци. На този етап същата не е изградена поради липса на финансови ресурси.

Третирането на строителните отпадъци в общината се извършва в землището на село Пролаз, където се намира бивша кариера за ломен камък, за която има изготвен и одобрен проект за рекултивация на нарушения терен чрез запълването и ~~му~~ със строителни и инертни отпадъци.

Третирането на строителните отпадъци се извършва след писмено подадено Заявление в общинска администрация и заплащане на съответната такса съгласно Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на община Търговище.

За периода 2016-2020 г. са издадени 584 броя разрешителни за депониране на строителни отпадъци и земни маси. Общото количество на приетите строителни и инертни отпадъци на кариерата, както и количеството на излишните земни маси са изразени в таблицата по-долу.

За издаване на разрешително за извозване от физически и юридически лица на строителни отпадъци/земни маси до бившата кариера за ломен камък, се попълва бланка по образец в Центъра за административно обслужване на граждани в ~~административния център~~ на Община Търговище, след което се издава Разрешително. При подаване на заявлението за издаване на разрешителното се иска да се посочи фирмата, или лицето, което ще транспортира съответното количество строителни отпадъци или земни маси и съответно документа за извършване на дейност по транспортиране (събиране и транспортиране). Заплаща се такса, съгласно *Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Търговище*.

Основни източници на строителни отпадъци в Община Търговище са физически и юридически (както и самата община), лица, извършващи дейности по строителство и разрушаване. Физически лица, които образуват строителни отпадъци в резултат от ремонтна дейност на домакинствата са длъжни да съхраняват отпадъците на територията на имота до предаването им за събиране, оползотворяване или обезвреждане, като не допускат разпиляването им.

Забранено е изхвърлянето в съдовете за отпадъци и около тях на едрогабаритни и строителни отпадъци, земни маси, както и отпадъци с потенциално висок екологичен и здравен риск, които биха могли да доведат до увреждане на самите съдове, сметоизвозващата и сметообработваща техника.

Събраните количества строителни отпадъци през последните пет години на територията на Община Търговище (2016-2020 г.) са представени в следващата таблица:

Събрани строителни отпадъци в Община Търговище за периода 2016-2020 г.

Година	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Събрани количества строителни отпадъци (куб.м)	3518	3964	6570	6841	1102

Източник: ОбА Търговище

Количеството на строителните отпадъци през 2020 г. е доста по-малко спрямо предходните години, което се дължи на контрола и добрата организация от страна на общината по извозването на строителните отпадъци.

Потенциалът за рециклирането и повторната употреба на строителните отпадъци е голям, тъй като компонентите имат висока себестойност. В частност има пазар за повторна употреба на такива материали в изграждането на пътища, дренажни системи и други строителни обекти. Технологията за сепариране и възстановяване на строителни отпадъци е добре утвърдена, достъпна и не е свързана с високи разходи. В случаите, когато не се прилага разделяне при източника, потокът строителни отпадъци може да съдържа опасни компоненти, комбинацията от които може да създаде рискове за околната среда и да възпрепятства рециклирането.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са все още неконтролираното им изхвърляне от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на нерегламентирани места, както по този начин замърсява околната среда и създава нерегламентирени замърсявания на територията на общината . Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежестта им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

Основни изводи и препоръки относно строителните отпадъци

❖ Община Търговище изпълнява изискванията на чл. 19, ал.3, т. 5 от ЗУО за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията си.

❖ Прилага се установен ред, при извършване на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци, образувани от физически и юридически лица на територията на общината.

❖ Спазват се нормативните изисквания по отношение на строителните отпадъци и в случаите, когато общината е Възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи.

Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините

Настоящият раздел съдържа основен преглед и анализ на нормативните документи в областта на управление на отпадъците на национално и местно ниво като основа за разработване на

стратегически документи и определяне на приоритетите за следващия програмен период до 2028 г. Анализът има за цел да отговори на следните въпроси:

- Какви ангажименти регламентира националното законодателство спрямо местните власти;
- Приета ли е нормативна уредба на местно ниво, която да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управлението на отпадъците;
- Местната нормативна уредба съдържа ли минималните изисквания, съгласно ЗУО;
- Какви са основните изводи и препоръки от направения анализ;

Информационно осигуряване на анализа

За осигуряване на необходимата информация за анализа са използвани следните методи:

– Документален анализ на националните нормативни документи и такива на местно ниво, регламентиращи отговорностите на общината, свързани с управлението на отпадъците;

– Документален анализ на стратегически и програмни документи на национално и общинско ниво относно управление на отпадъците;

– Документален анализ на отчетите за напредъка по изпълнението на програмните документи на Община Търговище свързани с управлението на отпадъците.

1. Национална нормативна рамка

Националната нормативна уредба се основава на основните принципи, на които стъпва европейското екологично право в сектор „Отпадъци“. Националното ни законодателство е хармонизирано с европейското право и въвежда петстепенната йерархия на управление на отпадъците. Аналогично на европейското право, българската нормативна уредба съдържа един рамков Закон за управление на отпадъците и редица специфични подзаконови актове.

Основни принципи на управление на отпадъците

Националното законодателство и политика в областта на управление на отпадъците се основават на следните *основни принципи при управление на отпадъците*:

- ✓ ***„Предотвратяване“*** – образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- ✓ ***„Разширена отговорност на производителя“*** *и* ***„замърсителят плаща“*** – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висок степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- ✓ ***„Превантивност“*** – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- ✓ ***„Близост“*** *и* ***„Самодостатъчност“*** – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- ✓ ***„Участие на обществеността“*** – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Йерархия за управление на отпадъците

Йерархията на отпадъците описва международно признат подход за устойчивото управление на отпадъци, който е отразен и в Европейската Рамкова директива за отпадъците 2008/98/ЕС с

посл. изм. с Директива (ЕС) 2018/851. Този подход е възприет в България посредством Закона за управление на отпадъците. Йерархията при управление на отпадъците определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията за управление на отпадъците осигурява ефективно използване на ресурсите, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин.

Йерархията задава пет възможни начина за правителствените институциите, местните власти и бизнеса за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- Предотвратяване на образуването на отпадъци;
- Подготовка за повторна употреба;
- Рециклиране;
- Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия;
- Обезвреждане (депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

1.1. Действащи закони и подзаконови актове на национално ниво

Основният законодателен инструмент в областта на управлението на отпадъците в България е Законът за управление на отпадъците (ЗУО), в сила от 13.07.2012 г. (обн.ДВ, бр.53/2012, последно доп. ДВ. бр. 19 от 5 Март 2021 г.). В Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актове към него подробно са описани задълженията на органите на местно самоуправление и местна администрация за управление на отпадъците.

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Законът и подзаконовите актове към него се прилага за следните видове отпадъци:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

С последното изменение и допълнение на Закон за управление на отпадъците **(**Обн. ДВ. бр. 53 от 13 Юли 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 19 от 5 Март 2021 г.) се въведоха изискванията на приетия на ниво ЕС през 2018 г. Законодателен Пакет „Отпадъци“, и по специално Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и частично да транспонира Директива (ЕС) 2018/850 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци.

Пакет „Отпадъци“ въведе следните основни промени в европейското законодателство, които следва да бъдат изпълнявани от всички държави-членки:

- Целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци е завишена до 65% през 2035 г., за да се извлекат съществени екологични, икономически и социални ползи и да се ускори преходът към кръгова икономика. Въведени са междинни цели от 55% и 60% съответно за 2025 г. и 2030 г.;
- С цел допълнително стимулиране на прехода към кръгова икономика е въведена цел за намаляване до 10 % на депонираните битови отпадъци до 2035 г.

Законът за управление на отпадъците е нормативния акт, който регламентира всички основни ангажименти на общини, производители и оператори на дейности с отпадъци, както и изискванията за разделно събиране и за постигане на целите по рециклиране на отпадъци.
По-важни изменения и допълнения в ЗУО могат да бъдат обобщени както следва:

- С цел съпоставимост на резултатите между държавите-членки значително се стеснява обхватът на възможните методи на изчисляване на целите по рециклиране.
- Въвеждат се правила за изчисляването на целите въз основа на теглото на образуваните битови отпадъци, които са подготвени за повторна употреба или са рециклирани през съответната календарна година;
- Въвеждат се определения за „неопасни отпадъци“, „битови отпадъци“, „биологични отпадъци“, „отпадъци от строителство и разрушаване“, „хранителни отпадъци“, „оползотворяване на материали“, „насипване“ и „схема за разширена отговорност на производителя“, за да се внесе яснота относно обхвата на тези понятия и да се постигне съпоставимост между обхвата на дейностите с отпадъците в отделните държави-членки;
- Въвежда се определение за „схема за разширена отговорност на производителя“, за да се изясни, че става въпрос за набор от мерки, предприети от държавите членки, с които производителите се задължават да поемат финансова отговорност или финансова и оперативна отговорност за управлението на отпадъци, като етап от жизнения цикъл на продукта, след превръщането му в отпадък.

Действащите подзаконови нормативни актове, които детайлизират изискванията на ЗУО, могат да се обособят в четири групи:

* *Подзаконови нормативни актове, определящи изисквания към съоръжения и инсталации:*
  - Наредба № 7 от 24 август 2007 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр.81 от 17.09.2004 г.).
  - Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн., ДВ, бр. 80 от 13.09.2013 г., в сила от 13.09.2013 г.,изм. и доп., бр. 13 от 7.02.2017 г.,изм. идоп. ДВ. бр.36 от 1 май 2021г.)
  - Наредба № 4 от 5 април 2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (Обн. ДВ. бр.36 от 16 Април 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.101 от 27 Ноември 2020 г.).

* *Подзаконови нормативни актове с хоризонтални разпоредби спрямо всички видове отпадъци, инсталации и съоръжения за отпадъци в обхвата на ЗУО:*
  - НАРЕДБА 2 от 2014 г. за класификация на отпадъците (обн., ДВ, бр. 66 от 08.08.2014 г., изм. и доп., бр. 32 от 21.04.2017 г., изм. ДВ. бр. 46 от 01.06.2018 г., изм. и доп. ДВ бр. 86 от 6 октомври 2020 г.)
  - Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр.51 от 20.06.2014 г.).

* *Подзаконови нормативни актове, съдържащи регулации по управлението на отпадъци чрез икономически инструменти:*
  - Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (Обн. ДВ. бр.111 от 27 декември 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.7 от 20 януари 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.26 от 22 март 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.77 от 16 септември 2021г.)
  - Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса (Приета с ПМС № 76 от 12.04.2016 г., обн., ДВ, бр. 30 от 15.04.2016 г., в сила от 16.06.2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.)

- Наредба за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при трансграничен превоз на отпадъци (Приета с ПМС № 195 от 10.07.2014 г., обн., ДВ, бр. 59 от 18.07.2014 г., изм. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018г.)
- Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда (Приета с ПМС № 354 от 26.10.2021 г., обн. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2021 г.)

* *Подзаконови нормативни актове, регулиращи управлението на специфични отпадъчни потоци:*
  - Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 януари 2021г.).
  - Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (Приета с ПМС 267 от 05.12.2017г, обн., ДВ, бр. 98 от 08.12.2017 г.).
  - Наредба №3 от 05.08.2014г. за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр.70 от 22.08.2014г.).
  - Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС № 201 от 4.08.2016 г., изм., бр. 55 от 7.07.2017 г., в сила от 7.07.2017 г).
  - Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.76 от 30 Август 2013г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.)
  - Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г., попр. ДВ. бр.6 от 22 Януари 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.51 от 11 Юни 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.66 от 28 Август 2015г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.)
  - Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (Приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.)
  - Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (Приета с ПМС № 256 от 13.11.2013 г., обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.)
  - Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС № 11 от 15.01.2013 г., обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.95 от 1 Ноември 2013г., изм. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014г., изм. ДВ. бр.57 от 28 Юли 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016г., изм. ДВ. бр.9 от 26 Януари 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.37 от 21 Април 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.)
  - Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021г.)

1.2. Основни ангажименти на общините, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове

ЗУО и наредбите към него регламентират подробно ангажиментите на общините, свързани с управлението на отпадъците.

Съгласно националната нормативна уредба, кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им. Следва да се подчертае, че кметът на общината е длъжен да осигури условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да се обслужва от лицата/фирмите, на които общината е възложила тези дейности, като тези лица трябва да притежават съответните разрешителни или регистрационни документи, изисквани от ЗУО;
3. почистването на уличните платна, площади, алеи, паркове и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;
4. избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;
5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община. Управлението на строителните отпадъци е регламентирано по-подробно в Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. Кметът на общината отговоря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. С ЗУО от 2012 г. отпада задължението на общините да осигуряват депа за депониране на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, извън отпадъците от ремонтна дейност на жилищата на домакинствата, като се въвеждат цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци (строителни отпадъци, с изключение на почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние), несъдържащи опасни вещества;
6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. С чл.33 от ЗУО се въвеждат изисквания към търговските обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5000 жители и курортните населени места да събират разделно отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да ги предават на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или на организация по оползотворяване;
7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства, електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми). Кметът организира контрола за изпълнението на договори с организации по оползотворяване

или с други лица, притежаващи разрешения по ЗУО, свързани със системите за разделно събиране на масово разпространените отпадъци;

8. изпълнението на решенията на общото събрание на регионалното сдружение, в което участва дадена община, в т.ч. относно инвестиционната програма на сдружението, провеждане на обществените поръчки и др.;

9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, като напр. опаковки от и негодни препарати за растителна защита, използвани за градините на домакинствата, опаковки от химикали и препарати и стари такива и др.;

10. осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. С това се цели подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци;

11. поддържането на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;

12. предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, и организиране на почистването им;

13. съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

14. осигуряване на информация на обществеността по всички ангажименти на общините, чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин и провеждане на информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране на отпадъците.

15. разработва общинска наредба за управление на отпадъците, като постоянно контролира изпълнението ѝ;

16. организира внасянето на отчисленията за следексплоатационни грижи за депата за битови отпадъци и за депониране на отпадъци в необходимия размер и срок, съгласно Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

17. предлага за одобряване от общинския съвет такси за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъци;

18. определя изискванията към площадките на пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини).

19. предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново/и съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ. Тези действия се извършват съвместно с другите кметове на общините, включени в Регионалното сдружение или самостоятелно в случай, че общината не участва в сдружение.

ЗУО регламентира и обхвата на контролните правомощия на общините, като кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

1. дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
2. дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
3. площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
4. спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22;
5. изоставянето на битови отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне (в сила от 01.01.2019г.);
6. организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно чл.118 от ЗУО кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности, съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както и размера на глобите, които кметовете или оправомощени от тях лица могат да налагат.

Изисквания относно управлението на строителните отпадъци

ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали въвеждат специфични изисквания и ангажименти на общините, по отношение на строителните отпадъци, свързани с организиране на събирането, оползотворяване и обезвреждане на тези отпадъци, образувани при ремонтната дейност на домакинствата. Общината има ангажимент и в случаите, когато самата тя е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи, както и в случаите, когато местната администрация е компетентна да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на плановете за управление на отпадъците.

Тези компетенции са свързани със следните текстове на ЗУО:

- третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци;
- предаването и приемането на строителните отпадъци се извършва само въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение или регистрация по ЗУО.
- считано от 14.07.2014 г. възложителят на строителни и монтажни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти, и възложителят на премахване на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителни отпадъци в обхват и съдържание, определени Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г.

Изискването не се прилага за:

1. премахване на сгради с разгъната застроена площ (РЗП), по-малка от 300 кв. м;

2. премахване на сгради с паянтова конструкция;
3. реконструкция и основен ремонт на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
4. промяна на предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
5. строеж на сгради с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
6. изграждане, реконструкция, основен ремонт и премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1500 линейни метра в урбанизирани територии;
7. изграждане, реконструкция и основен ремонт на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 5000 линейни метра извън урбанизирани територии;
8. премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1000 линейни метра извън урбанизирани територии;
9. изграждане, рехабилитация, основен ремонт, реконструкция и премахване на пътища с дължина до 500 линейни метра;
10. премахване на негодни за ползване или застрашаващи безопасността строежи, когато е наредено по спешност от компетентен орган, с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
11. изграждане и премахване на строежи от шеста категория;
12. всички текущи ремонти.

При строителство, разрушаване на законни строежи и доброволно премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, възложителят носи отговорност за изпълнението на целите, свързани с подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от строителни отпадъци.

Принудителното премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи се извършва от собственика или изпълнителя на разрушаването селективно по материали. Кметът на съответната община отговоря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Тези разходи са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на Граждански Процесуален кодекс (ГПК).

С наредбата за управление на отпадъците по чл. 22 от ЗУО общините следва да регламентират реда и начина за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, например:

- забрана за изхвърляне на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата в контейнерите за битови отпадъци;
- възможността гражданите да предават безвъзмездно определени количества строителни отпадъци от ремонтната дейност;

- задължението на гражданите и фирмите да предават отпадъците от ремонтни дейности на депа или други съоръжения за третиране на строителни отпадъци и условията за това.

Изисквания относно системите за разделно събиране на отпадъци

Съгласно ЗУО системата за разделно събиране се организира в съответствие с принципа „разширена отговорност на производителя“ - чрез сключване на договори с организации по оползотворяване. На национално ниво са приети шест отделни наредби за управление на масово разпространените отпадъци (МРО):

- ✓ *Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки*
- ✓ *Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори*
- ✓ *Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти*
- ✓ *Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване*
- ✓ *Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства*
- ✓ *Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми*

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата „разширена отговорност на производителя“ да бъде включен и този отпадъчен поток.

Наредбите поставят изисквания към производителите и вносителите на съответните продукти, които след тяхната употреба се превръщат в отпадъци, и определят възможните начини за прилагане на принципа „разширена отговорност на производителя“. В наредбите са посочени и ангажименти на кметовете на общините с оглед изграждане на системите за разделно събиране на МРО и намаляване на количествата депонирани отпадъци.

Ползите за общините от сътрудничеството с организациите по оползотворяването са свързани с намаляване количествата битови отпадъци, които общините иначе трябва да събират и третират, и с намаляване финансовите средства за това третиране.

В системата за *разделно събиране на опасните битови отпадъци*, които не попадат в обхвата на наредбите по управление на масово разпространените отпадъци се включват – кутии от бои и лакове от ремонтната дейност и остатъци в тях, градински химикали, вкл. пестициди, продукти от грижи за домашни животни, химически вещества и препарати, използвани в домакинствата вкл. дезинфектанти. Те могат да се събират както чрез мобилни пунктове (специално оборудвани автомобили) и предварително оповестяване на графиците за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят.

Изискванията по отношение на видовете рециклируеми отпадъци, целят подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на регионите за управление на отпадъците за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци. Осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други е задължение за всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общините, и при необходимост в други населени места, съгласно чл. 19, ал.3, т.11 от ЗУО. В случай, че не са

осигурени, отчисленията за обезвреждане на отпадъците на депа се увеличават с 15 на сто за периода до осигуряването им.

Финансови последици и стимули за общините, произтичащи от ЗУО

Съгласно Закона за управление на отпадъците, размерът на отчисленията за битови отпадъци по чл.64 от ЗУО намалява, когато целите в съответния регион за управление на отпадъците са изпълнени от общините, в съответствие с решението на общото събрание на регионалното сдружение за разпределение на задълженията между общините за изпълнение на целите, както следва:

- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1;
- с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2;
- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 съгласно сроковете в § 15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби;
- с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци, съгласно сроковете в § 15, ал. 5 от преходните и заключителните разпоредби.

Намаленията в размера на отчисленията се прилагат независимо едно от друго, т.е. при изпълнение на двете цели общините не дължат отчисления за обезвреждане на отпадъци на регионално или общинско депо (чл.64). При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци таксите за депониране се увеличават с 15%. Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за достигане на целите от общините. Размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък на депата до 2022 г. и всяка следваща година е както следва:

- **за депата, които отговарят на нормативните изисквания:**

2013г.	**2014г.**	**2015г.**	**2016г.**	**2017г.**	**2018г.**	**2019г.**	**2020г**	**2021г.**	**2022г. и всяка следваща година**
15 лв./т	22 лв./т	28 лв./т	36 лв./т	40 лв./т	45 лв./т	57 лв./т	69 лв./т	82 лв./т	95 лв./т

- **за депата, които не отговарят на нормативните изисквания**, които общините следваше да закрият до средата на 2009 г., отчисленията се заплащат в двоен размер за съответната година, освен ако не отговарят на едно от двете условия, посочени в §4 от допълнителните разпоредби на Наредба № 7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци, а именно:
  - издаване на решение за финансиране изграждането на регионално депо чрез публични средства от финансиращия орган;
  - издаване на разрешение за строеж съгласно изискванията на Закона за устройство на територията при финансиране на депо, отговарящо на нормативните изисквания, със собствени средства или друг начин на финансиране.

Въвеждането на икономически инструменти, които да стимулират общините и другите задължени за постигане на рециклиране и оползотворяване юридически лица, е препоръка на ЕК и предварително условие за проектите, финансирани от европейските фондове за всички страни членки на ЕС. Ето защо общините трябва внимателно ежегодно да планират изразходването на приходите от отчисленията за депониране. Тези приходи могат да се използват от общините за финансиране на инвестиционни проекти в областта на отпадъците,

включително за съфинансиране от страна на общините на проектите, финансирани от ОПОС, както и за финансиране на експлоатационни разходи, свързани със системите за разделно събиране на битовите отпадъци, за транспортиране на разделно събраните отпадъци, тяхното последващо сепариране, рециклиране или друг вид оползотворяване, както и за информационни кампании за населението и бизнеса относно управление на отпадъците, както и за изготвяне на програми за управление на отпадъците.

Изисквания относно разработване на общински програми за управление на отпадъците

Основните изисквания при изготвяне на общински програми за управление на отпадъците са:

1. Общинската програма да се разработи в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО).
2. Общинската програма се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия.
3. Общинската програма трябва да включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО.
4. Съгласно чл. 52 ал. 2 от ЗУО, общинските програми за управление на отпадъците, са секторни програми и са неразделна част от Общинските програми за опазване на околната среда. Това означава, че Общинската програма за управление на отпадъците трябва времево да кореспондира с периода на действие на Общинска програма за опазване на околната среда.
5. Да се осигури обществен достъп до програмата на общината за управление на отпадъците.

При разработването на общинските програми за управление на отпадъците специално внимание трябва да се отдели на чл. 10, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци. Кметът на общината включва като неразделна част от програмата за управление на отпадъците мерки за предотвратяване образуването на биоотпадъци, разделно им събиране и оползотворяване на територията на общините, отчитайки специфичните условия на отделните видове населени места (големина, тип, брой жители и др.).

Съгласно ЗУО ангажиментът за разработване на програмата е на Кмета на общината, а за нейното одобрение – на Общинския съвет. Кметът на общината е длъжен ежегодно до края на месец март да информира Общинския съвет за изпълнението на мерките от програмата през предходната календарна година. С цел прозрачност на дейността по управление на отпадъците ежегодният отчет за изпълнение на общинската програма следва да се публикува на интернет страницата на общината с цел информиране на гражданите и бизнеса.

Общинската програма за управление на отпадъците, преди внасянето ѝ за разглеждане от Общинския съвет, подлежи на съгласувателна процедура „Преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка", в изпълнение на чл. 2, ал. 2, т. 1 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, издадена на основание на ЗООС. Тази процедура включва подготовка от страна на общината на „Искане за издаване на решение по преценка необходимостта от извършване на екологична оценка", което се внася за разглеждане в РИОСВ. В общия случай, без утежняващи обстоятелства, процедурата отнема 1 месец, което следва да се има предвид в процеса на разработка и одобрение на общинската програма.

2. Програмни документи на национално и общинско ниво

2.1.Програмни документи на национално и общинско ниво с нов програмен период

Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

Програмата извежда като приоритет П4 „Кръговата и нисковъглеродна икономика“. Политиката за устойчиво управление на отпадъците заложена в програмата е насочена към превръщане на отпадъците в ресурс и прилагане на йерархия за управление на отпадъците. Усилията са насочени към стимулиране ефективното използване на отпадъците като ресурси в предприятията, чрез повишаване на информираността за ползите от кръговата икономика и насърчаване прилагането на незамърсяващи технологии и внедряването на нови зелени бизнес модели. Мерките са насочени към подкрепа за въвеждане на технологии за рециклиране и оползотворяване и прилагане на режима на разширената отговорност на производителя. Ще се приложат регулаторни мерки и икономически инструменти за насърчаване на употребата и развитие на пазара на рециклирани суровини и материали.

Национален план за управление на отпадъците 2021 - 2028 г.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Р България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места.

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им. НПУО и Националната програма за предотвратяване образуването на отпадъци (НППОО) като неразделна негова част се отнасят за цялата територия на Република България. НПУО предоставя рамка за местните власти при разработването на политика за управление на дейностите по отпадъците на регионално и местно ниво. Планът има за цел да подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е: „**Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива“.**

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел и съответстващите на тях програми от мерки, са:

Цел	Програма
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	Програма за предотвратяване образуването на отпадъци с Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци

Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други	Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

В рамките на НПУО 2021-2028 г. са разработени пет програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението на конкретните програмни цели. Изборът на конкретни мерки и тяхната комбинация във времето представляват различни алтернативи за достигане на набелязаните цели.

Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)
Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

НПУО 2021-2028 г. и НППОО са одобрени с Решение №459 на МС от 17.06.2021г.

Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021-2027 г.
България поставя кръговата икономика като дългосрочен приоритет на политиката си за развитие. Настоящата стратегия за преход към кръгова икономика е първата и важна стъпка в тази посока. Мерките, заложени в този документ, са насочени да повишават производителността на ресурсите и да водят до свързаност в икономиката чрез въвеждане на нови бизнес модели. „Отпадъците“ започват да се разглеждат като „ресурс“ за икономиката. Целта е материалите да се задържат максимално дълго в производството и да се рециклира с високо качество, да се произвеждат по-качествени суровини, да се намалява зависимостта на икономиката на страната от вноса на суровини.

Поради естеството си, Стратегията се явява междусекторна стратегия. Тя стъпва върху и надгражда мерките заложени в проектите на нови секторни стратегии и програми, основни сред които са в областта на икономиката, опазване на околната среда и регионалното развитие. Веригите на доставки в кръгова икономика свързват различни сектори. Настоящата междусекторна стратегия и план за действие отчита факта, че ресурсите могат да се смесват и да се движат между секторите, което представлява голям потенциал за ускоряване на прехода към по-голяма кръговост на икономиката.

Изготвянето и приемането на Стратегията и плана за действие за прехода към кръгова икономика в Република България за периода 2021-2027 г. е част от мерките от пакета за преход към кръгова икономика на национално ниво.

Целите на Стратегията за преход към кръгова икономика 2021 - 2027 г. са следните:

1. Зелена и конкурентноспособна икономика;
2. По-малко отпадъци, повече ресурси;
3. Икономика в полза на потребителите.

Нов план за действие относно кръговата икономика *(приет на 11.03.2020г.)*
Нов план за действие за кръговата икономика е един от основните градивни елементи на Европейския зелен пакт, новата европейска програма за устойчив растеж. Предлагайки мерки по отношение на целия жизнен цикъл на продуктите, новият план за действие има за цел да подготви икономиката за екологосъобразно бъдеще, да укрепи конкурентоспособността, като същевременно защитава околната среда и предоставя нови права на потребителите. Надграждайки върху свършеното от 2015 г. насам, новият план е насочен към проектирането и производството в кръговата икономика, за да се гарантира, че използваните суровини остават в икономиката на ЕС колкото е възможно по-дълго. Планът за действие за кръговата икономика съдържа мерки за:

- *Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС*. Комисията ще предложи законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, за да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба ще бъде ограничена, преждевременното излизане от употреба ще бъде поставено под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.
- *Повече права за потребителите*. Потребителите ще имат достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения. Те ще могат да се възползват от истинско „право на ремонт“.
- *Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси* и където потенциалът за кръгова икономика е голям. Ще се предприемат конкретни действия относно: електроника и ИКТ - инициатива за кръгова електроника за постигане на по-дълъг жизнен цикъл на продуктите и подобряване на събирането и третирането на отпадъците:
  - акумулаторни батерии и превозни средства — нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия потенциал на акумулаторните батерии;
  - опаковки - нови задължителни изисквания относно това какво се пуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх)опаковането;
  - пластмаси - нови задължителни изисквания за съдържанието на рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси;
  - текстилни изделия - нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване на пазара на ЕС за повторна употреба на текстилните продукти;
  - строителство и сгради - всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика;
  - храни - нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба.
- *Гаранция за по-малко отпадъци*. Усилията ще бъдат насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха в България 2020-2030 г.
Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление. В Законодателни приоритети в сектора на отпадъците и управление на отпадъците в програмата е посочена Стратегическата цел 2 за 2030г., която гласи:
Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

- Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.
- Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.
- Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.
- До 2035 г. количеството депонирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.
С Решение № 621 от 25.10.2019 г. на Министерски съвет е одобрена Националната стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република България. Целта на Стратегията е да служи като референтен документ, определящ рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г. Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Рамковият документ очертава рисковете и уязвимостите в различните икономически сектори, междусекторните връзки по отношение на тези рискове и уязвимости, както и макроикономическите последици от изменението на климата като цяло. Към Стратегията като приложения са включени девет секторни оценки (сектор земеделие, биоразнообразие и екосистеми, енергетика, гори, човешко здраве, туризъм, транспорт, градска среда и води), анализ на макроикономическите последици от изменението на климата и оценка на сектор „Управление на риска от бедствия“.

Актуализацията на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 година *(приета с Решение №306 на МС от 07.05.2020 г.)*
Това е основният документ за регионално и пространствено развитие, който определя дългосрочните перспективи, цели и приоритети на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики. Актуализирането е обвързано и с новата Оперативна програма за развитие на регионите за периода 2021-2027 г., като определя териториалната основа за провеждане на държавната политика за регионално развитие, в т.ч. и със средства от европейските фондове. В актуализираната концепция са отчетени действащите стратегически документи на международно равнище в областта на регионалното и пространственото развитие, Морския пространствен план на Република България и националните стратегически документи за развитие на секторните и хоризонталните политики.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен регион за планиране на нива 2 за периода 2021-2027 г.

Съгласно нормативните изисквания Регионалната схема за пространствено развитие на районите от ниво 2 се разработват за срок до 15 години с изключение на елементите на техническата инфраструктура в тях, които се планират за период до 30 години. Тя определя дългосрочни перспективи и цели за пространствено развитие на територията на района, както и връзките му с други райони от ниво 2 в страната и в съседните държави в макрорегиона. Визията и пакетът от стратегически приоритети на РСПР на Североизточен регион от ниво 2 за периода 2021-2027 г. са формулирани на основа на анализа на състоянието и съществуващите тенденции в социално-икономическото, екологичното, културното, инфраструктурното и пространствено развитие на областите в района.
ИТСР на Североизточен регион, включва 3 приоритета за развитие на района, както следва:
Приоритет 1: Повишаване динамичността на района в глобален мащаб;
Приоритет 2: Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги. Социално включване;
Приоритет 3: Териториално развитие и сближаване;

План за интегрирано развитие на Община Търговище (ПИРО) за периода 2021-2027 г.
ПИРО 2021-2021 г. е основополагащ стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на ЕС. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

2.2. Програмни документи на национално и общинско ниво с период до 2022 г.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г.
Стратегическият план е първи за страната в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, които в страната основно се депонират. Главната стратегическа цел на плана е до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда, чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012 г. и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали (Обн., ДВ, бр. 98, 8.12.2017 г.). Наредбата беше приета в края на 2017 г. и отмени предходната Наредба за управление на строителните отпадъци. С Наредбата се регламентират изисквания с цел да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО и да се насърчи рециклирането и оползотворяването на

СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО. Националният стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България следва да се актуализира за продължителността на новия програмен период, включително да се направи анализ на прилагането на плана за периода 2011-2020 г.

Националния стратегически план за поетапно намаляване на количествата биоразградими отпадъци, предназначени за депониране (2010-2020 г.).
Това е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Мерките от плана са заложени и като ключови за постигане *на целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013 -2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци”.* От особена важност за местните власти е *Директива 1999/31 относно депонирането на отпадъците*, която изисква от страните членки и техните компетентни власти до средата на 2009 г. да преустановят депонирането на отпадъци на депа, които не отговарят на изискванията в директивата, а от друга страна – поетапно да се ограничи депонирането на депата на биоразградими отпадъци, основно хранителни и градински отпадъци, както и отпадъци от хартия и картон.

Национален план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Р България за периода 2014-2020 г.
Основната цел на този документ е да осигури рамката за планиране на национално ниво, като осигури разумен подход при определянето и прилагането на адекватни мерки за оползотворяване и обезвреждане на утайките в рамките на съществуващата законодателна рамка. Обезвреждането на утайки чрез депониране е най-неекологичното решение, което съгласно стратегическите насоки на този план трябва да бъде постепенно намалявано и окончателно преустановено през следващите години. Тази възможност трябва да продължи да съществува в рамките на един преходен период, до извършването на необходимите инфраструктурни и технологични инвестиции за алтернативни варианти за оползотворяване на утайки. След това утайките могат също да бъдат депонирани след съвместното им третиране до определено инертно състояние в съоръжения за биологично третиране на биоотпадъци (съоръжения за компостиране или механично-биологично третиране (МБТ). Йерархията за управление на отпадъците, която предоставя модел за устойчив подход към тяхното управление, намира място и при управлението на утайките. Важно е да се отбележи, че не съществува вариант за повторно използване на утайките. Като такъв може да се счита директната им употреба в земеделието. До 2020г. 100 % от утайките трябва да бъдат оползотворени, вместо депонирани. Във връзка с планираното до края на 2020г. прекратяване на депонирането и временното съхранение на утайките, в този планов период ще продължи да бъде насърчавано тяхното активно оползотворяване.

Програма за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2013 – 2022 година (община Търговище)
Документът има за задача не само да изпълни изискванията на българското законодателство, но и да създаде необходимата база на план за действие за устойчива енергия на общината. В тази връзка разгледаните природни дадености и възможности позволяват да се оцени делът на възобновяемите източници на енергия във бъдещите проекти по развитието на процесите за намаляване на крайното енергийно потребление и вредните емисии. Изпълнението на програмата ще доведе до постигането на по-добро ангажиране на публичния и частния сектор

с дейности, които водят именно до изпълнението на мерки за една дългосрочна стратегия по устойчиво енергийно развитие.

Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2020 – 2022 година (община Търговище)

Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. Търговище 2014 – 2020 г.
Съгласно разпоредбите на Закона за регионално развитие, разработването на ИПГВР се свързва с прилагането на оперативната програма за регионално развитие, както и на други оперативни програми, финансиращи проекти в градовете. В този смисъл, наличието на влязъл в сила ИПГВР е условие за усвояване на финансови ресурси от структурните фондове на ЕС по предназначение, във връзка с изпълнението на набелязаните в стратегическата част конкретни проекти. Освен средствата, предоставяни от Европейския съюз, ИПГВР прилага и други възможни финансови механизми за изпълнение на избраните проекти. ИПГВР на Търговище дава възможности за привличане на частни капитали в приоритетни за града проекти и изграждане на публично-частни партньорства. Изработването и успешното прилагане на ИПГВР допринася пряко за реализацията на дългосрочна визия за икономическо и социално развитие на града.

Общински план за развитие на община Търговище 2014 – 2020г.
Общинският план за развитие е водещ средносрочен стратегически и програмен документ, който очертава целите и приоритетите за устойчиво и интегрирано местно развитие и необходимите финансови ресурси за тяхното постигане, като отчита специфичните характеристики, възможности и потенциал на община Търговище.

Общинският план за развитие на Търговище за периода 2014–2020 г. (ОПР) е разработен съгласно изискванията на Закона за регионално развитие (ЗРР), Правилника за неговото прилагане (ППЗРР) и Методическите указания за разработване на Общински планове за развитие (2014-2020) одобрени със Заповед № РД-02-14-2402/22.11.2011 г. на Министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Програма за опазване на околната среда на община Търговище за периода 2015 - 2020 година
Главна стратегическа цел на програмата е постигане на стабилни темпове на икономически растеж, подобряване качеството на живот и намаляване на риска за здравето на населението, чрез осигуряване на благоприятна околна среда, запазване на биоразнообразието и устойчиво управление на околната среда.

Програма за управление на отпадъците на територията на община Търговище 2015 – 2020 г.

Програмата е изготвена в съответствие с целите, структурата, предвижданията и програмния период на Националния план за управление на отпадъците /НПУО/ и в съответствие със Заповед № РД-211/31.03.2015 г. на министъра на околната среда и водите за утвърждаване на „Методически указания за разработване на общински и методически указания за разработване на регионални програми за управление на отпадъците за периода 2015-2020 г.".

Тя е инструмент, чрез който се очертава бъдещата рамка за управлението на отпадъците. Процеса на предварително планиране е важна част от цялостната насока и постигането на конкретни резултати в тази област.

Чрез разработването на програмата се цели навременно предвиждане, както на необходимия финансов ресурс за изпълнение на дейността, така и на конкретни мерки, които следва да се предприемат при управлението на отпадъците, изпълняващи законодателството в тази област.

Определените и приети цели на Програмата, чрез които ще се осъществи изпълнението й, съответстващи на целите, заложени в Националния план за управление на отпадъците са:

- **Цел 1:** Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- **Цел 2:** Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда.
- **Цел 3:** Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда;
- **Цел 4:** Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците;

Разработени са следните подпрограми, за постигане на съответните цели

За изпълнение на Цел 1:

- ✓ Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци;

За изпълнение на Цел 2:

- ✓ Подпрограма за разделно събиране и изпълнение на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци най-малко от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло;
- ✓ Подпрограма за разделно събиране и постигане на целите за биоразградимите битови отпадъци в т.ч. за биоотпадъците;
- ✓ Подпрограма за изпълнение на изискванията и целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци;
- ✓ Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци;

За изпълнение на Цел 3:

- ✓ Подпрограма за информационно осигуряване, запазване и подобряване на административния капацитет на общината по управление на отпадъците;

За изпълнение на Цел 4:

- ✓ Подпрограма за прилагане на разяснителни кампании и информиране на обществеността по въпросите на управлението на отпадъците;

Предвидено е Програмата да се актуализира периодично, при промяна на нормативната уредба, при изменения на целите и приоритетите на националното законодателство и при изтичане на периода й, което дава възможност за вземане на навременни и адекватни мерки при изпълнение на политиката, свързана с управлението на отпадъците.

По-голямата част от мерките в ПУО до 2020 г. са изпълнени или се изпълняват. Неизпълнените мерки ще бъдат заложени за изпълнение през следващия програмен период до 2028 г.

Настоящата нова Програма се изготвя във връзка с изтичането на програмния период на програмата до 2020 г., настъпилите промени в законодателството и влезли в сила нови стратегически документи по отношение на управлението на отпадъците (нов НПУО 2021-2028 г.), което определя и необходимостта от нейното актуализиране.

Основни изводи и препоръки

- ❖ На европейско ниво е прието ново законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика“ и „нулеви отпадъци“.
- ❖ Очаква се в следващите пет години ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.
- ❖ Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците е хармонизирано с европейското законодателство;
- ❖ Приети са законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци.
- ❖ През последните години европейските стратегически документи предлагат преход от екологосъобразно управление на отпадъците като ключов фактор за опазване на околната среда и човешкото здраве, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и включването им в икономическия цикъл, основан на „кръгова икономика“. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве.
- ❖ Община Търговище е разработила и прилага програмни документи на местно ниво за управление на отпадъците, които се актуализирант своевременно, съгласно изискванията на новото законодателство.

Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво

Анализът на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на територията на Община Търговище е изготвен в съответствие с регламентираните права и задължения на местните власти залегнали в общинската нормативна уредба в областта, синхронизирана с националното законодателство.

Информационно осигуряване на анализа
За осигуряване на необходимата информация за анализа са използвани следните методи:

- Проучване на местните нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общината, свързани с управлението на отпадъците.

Анализ на общинската нормативна рамка
Община Търговище е разработила следните нормативни и програмни документи, в които са регламентирани правата и задълженията както на местните власти, така и на физическите и юридически лица, определени са условията и реда за управление на отпадъците на територията на общината.

Наредба за поддържане и опазване на обществения ред, чистотата и общественото имущество на територията на Община Търговище

Наредба определя редът, условията и специалните изисквания за спазване на обществения ред и сигурност на територията на Община Търговище, с оглед опазване на публичната и частната собственост, осигуряване на правото на труд, спокойствието и отдиха на гражданите, създаване на нормални условия за дейността на юридическите лица, организации и учреждения, както и защита на техните права и интереси.

Почистването и поддържането на чистотата на сградите, дворовете и прилежащите им територии, както и тротоарите към тях се осигурява от физическите и юридическите лица, собственици или ползватели на сградите и имотите. Въведени са забрани за замърсяване на въздуха и почвата. Уредени са имуществени санкции при неспазване на разпоредбите.

Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на община Търговище

Наредбата урежда отношенията, свързани с определяне размерите на местните данъци на територията на община Търговище

Размерът на местните такси и цени на услуги се определя въз основа на необходимите материално-технически и административни разходи по предоставяне на услугата и при спазване на следните принципи:
1. възстановяване на пълните разходи на Общината по предоставяне на услугата;
2. създаване на условия за разширяване на предлаганите услуги и повишаване на тяхното качество;
3. постигане на по-голяма справедливост при определяне и заплащане на местните такси;
4. за услуга, при която дейностите могат да се разграничат една от друга, се определя отделна такса за всяка от дейностите;
5. средствата, събрани от таксата за битови отпадъци не могат да се използват за други разходи.

Уредено е и определянето на размера на „Пълните разходи на общината по предоставяне на услуги“.

Общински съвет Търговище определя списък на услугите, сроковете за извършването им и таксите/цените за тях.

Размерът на дължимата такса и/или цена на услуга и права се определя съгласно съответното приложение от Наредбата.

Наредбата регламентира ред и срок за събиране на местните такси и цени, ред, по който лицата, неползващи услуги през съответната година или през определен период от нея, се освобождават от заплащане на съответната такса, ред за освобождаване на отделни категории лица, изцяло или частично от заплащане на отделни видове такси.

В процеса на анализа специално внимание е обърнато на ***такса за битови отпадъци:***
Таксата се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения за битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно - сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване. За имоти, намиращи се извън районите, в които Общината е организирала събиране и извозване на битови отпадъци, се събира такса за ползване на депо за битови отпадъци и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване.

В Наредбата са уредени задължените лица.

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място, с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:
1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
2. събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Определени са сроковете за заплащане на таксата, и условията за отстъпка от нея.

Таксите се събират от отдел „Местни данъци и такси“ при Община Търговище.

Приходите, постъпващи в община Търговище се събират и се водят в отделна партида и се разходват съгласно чл.66 от ЗМДТ.

Такса битови отпадъци подробно е разгледана в Анализ на икономически инструменти в сектора на управление на отпадъците. Настъпилите промени в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ), разгледани в анализа, водят до промени целящи правилно определяне на таксата за битови отпадъци, реално въвеждане на принципа „замърсителят плаща“, както и въвеждане

на единна методология за определяне на разходите, които формират таксата за битови отпадъци.

Наредба за управление на отпадъците на територията на община Търговище

Наредбата регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците на територията на община Търговище.

Община Търговище е разработила Наредба по чл.22 от Закона за управление на отпадъците. С нея се уреждат екологосъобразното управление на отпадъците на територията на общината с цел предотвратяване, намаляване или ограничаване вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда. Регламентирани са правата и задълженията на общинската администрация, физическите и юридическите лица, учрежденията и организациите, при чиято дейност се образуват и/или третират отпадъци, във връзка с ежедневното поддържане и опазване на чистотата на местата за обществено ползване, сградите, дворовете и прилежащите територии. Описани са реда и условията за изхвърлянето, събирането, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови отпадъци от домакинствата и стопанските обекти; Строителни отпадъци /СО/ и излишни земни маси /ЗМ/; Производствени отпадъци /ПО/; Масово разпространени отпадъци /МРО/; Отпадъци от опаковки /ОО/; Опасни отпадъци от домакинства / ООД/; Биоразградими и растителни отпадъци; /БРО/.

Действащата в общината наредба отговаря на съществените изисквания за съдържание, произтичащи от ЗУО.

Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Търговище

Наредбата урежда обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазване и развитие на зелената система на община Търговище.
Кметът на общината ръководи, координира цялостната дейност по опазване, изграждане и поддържане на зелената система на общината, организира изпълнението на бюджета по дейност „озеленяване” и на дългосрочните програми за развитието на зелената система и дава указания по приложението на тази наредба.

Наредба за условията и реда за съставяне на бюджетната прогноза

Наредба определяусловията и реда за съставяне на бюджетната прогноза за местните дейности за следващите три години и за съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на бюджета на общината и извънбюджетните сметки, както и взаимоотношенията с централните ведомства, второстепенните разпоредители с бюджет, други общини, финансови институции и местната общност.

В разходната част на общинския бюджет се предвижда бюджет за финансиране на местни и делегирани от държавата дейности, както и дофинансиране на делегирани от държавата дейности.

Нардеба за провеждане на обществени консултации от Община Търговище

Тази наредба урежда условията и реда за провеждане на обществени консултации при приемане на нормативни актове, планове, стратегии, програми на Община Търговище и по въпроси от съществена значимост за местната общност.

Обществените консултации се организират и ръководят от кмета на община Търговище или определено от него лице, като могат да се привличат и модератори от външни организации или институции

Обществените консултации по реда на тази наредба се провеждат при спазването на следните принципи: осигуряване на равен достъп на всички участници, публичност и прозрачност в действията на администрацията, партньорство и равнопоставеност между участниците, достъп до информация.

След края на обществените консултации и преди разглеждането на проекта за решение на заседание на Общински съвет Търговище, вносителят изготвя обобщена справка на постъпилите предложения.

Справката задължително се публикува на интернет страницата на Общината

Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях на територията на Община Търговище

С Наредбата се уреждат условията и редът за принудително изпълнение на заповеди за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях на територията на Община Търговище, както и за премахване на строежи от четвърта до шеста категория, незаконни по смисъла на чл.225, ал.2 от ЗУТ.

Окончателното почистване на строителната площадка от строителните отпадъци, получени при премахването на незаконен строеж по смисъла на чл. 225, ал.2 от ЗУТ, и възстановяването на терена се извършва от общината, съответно от изпълнителя при сключен договор за сметка на адресатите на заповедта.

Основни изводи и препоръки

Документалното проучване и направения анализ на общинската нормативна рамка и програмните документи в областта на управлението на отпадъците, могат да се направят следните основни изводи:

- Общинската нормативна уредба на Община Търговище е в съответствие и отговаря на изискванията, залегнали в националните програмни документи и политики и съдържа конкретни разпоредби, по отношение правата и задълженията на местната власт в сектор „Управление на отпадъците“. Взети са предвид нормативните промени в националната правна рамка и са отразени в местната нормативна уредба, съобразно местните условия и възникващи потребности в общината;

❖ Община Търговище е разработила Наредба по чл.22 от Закона за управление на отпадъците. Наредбата ясно детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, физическите и юридическите лица, учрежденията и организациите, при чиято дейност се образуват отпадъци.

❖ Община Търговище има сключени договори в изпълнение на задълженията си по чл.19 от ЗУО с изключение на разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци.

❖ Основните изводи са, че Община Търговище успява да приложи изискванията на нормативната уредба в своята дейност. За някои от изискванията са необходими време и ресурси за осъществяването им като за целта са заложени различни мерки и дейности, както в настоящата програма, така и в местните нормативни документи.

Анализ на регионалното сдружение за управление на отпадъците

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават Регионална система за управление на отпадъците, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Основната цел на Регионалната система за управление на отпадъците е да постигне ефективно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, съобразно изискванията на чл. 6, ал. 1 и изпълнение на задълженията по чл. 19 от ЗУО, чрез участие на общините при минимизирани разходи.

Общините - членове на Регионалното сдружение, определят собствеността на Регионалното депо и/или друго съоръжение за третиране на отпадъците, която може да бъде:

1. на общината, която е собственик на терена или има учредено право на строеж върху определения за изграждане терен;
2. съсобственост на общините - членове на сдружението;
3. съсобственост между финансиращия частен партньор и общината - собственик на терена, и/или общините - членове на сдружението;
4. собственост на финансиращия частен партньор за съоръженията за подготовка преди оползотворяване или обезвреждане и оползотворяване на отпадъците.

Цената за третиране на тон отпадък, постъпил в Регионалната система за управление на отпадъците, е еднаква за всички членове на Регионалното сдружение и в нея не може да бъде калкулирана печалба за сдруженията. Община, неучастваща в регионалната система за управление на отпадъците, може да ползва същата или друга такава при условия и цени, определени от съответното регионално сдружение.

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават по реда на ЗУО регионално сдружение. Общинският съвет на съответната община приема решение за участие в Регионалното сдружение, копие от което се изпраща на кмета на общината, на чиято територия се предвижда изграждането или са разположени съоръжения за третиране на отпадъците. Общинският съвет на община от регион в Националния план за управление на отпадъците може да приеме решение за присъединяването ѝ към сдружение на общини от друг регион, при условие, че не се осуетява създаването или функционирането на Регионалното сдружение или регионалната система за управление на отпадъците в собствения ѝ регион след представяне на положителни становища на двете регионални сдружения и на РИОСВ.

Членове на Регионалното сдружение могат да бъдат само общини, като една община може да участва само в едно регионално сдружение. Регионалното сдружение възниква от датата на неговото първо Общо събрание, протоколът от което се изпраща на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител. Регионалното сдружение е юридическо лице със седалище в общината, която е собственик на терена, върху който е изградено или се предвижда изграждането на съоръжението за третиране на отпадъци, или която има учредено право на строеж. Ключовата цел на регионалното сдружение е да се създаде субект, който да има устойчив институционален капацитет и управление на Регионалната система за управление на отпадъците. Органи на управление на Регионалното сдружение са Общото събрание и Председателят на сдружението. Сдружението няма за цел да формира и не разпределя печалба, не придобива собственост. Неговата дейност се подпомага и осигурява от съответните общински администрации.

Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на Регионално сдружение, като правото на финансиране не се прилага в случаите, когато съответният регион се състои от една община. Община, която откаже да участва, предизвика забавяне, осуети създаването или функционирането на Регионално сдружение и/или на Регионална система за управление на отпадъците, заплаща вредите и пропуснатите ползи на останалите общини от съответния регион.

Общото събрание на Регионалното сдружение се състои от кметовете на участващите в него общини. Общото събрание на сдружението се свиква от неговия председател веднъж на 6 месеца или по искане на кмета на участващите в сдружението общини или от областния управител. Ако съответният регион в Националния план за управление на отпадъците, попада на територията на две или повече области - техните областни управители, участват в общото събрание на регионалното сдружение без право на глас. Свикването на Общо събрание става чрез писмена покана с дневен ред до кметовете на общините и Областния управител, копие от която се изпраща на Министъра на околната среда и водите. Общото събрание се провежда, ако на него присъстват кметовете на всички общини, членове на регионалното сдружение или ако присъстват най-малко две трети от кметовете и те представляват най-малко две трети от жителите на всички общини - членове на регионалното сдружение.

За проведените заседания на Общото събрание се съставят протоколи, които се подписват от неговия председател и от присъстващите кметове. Решенията на Общото събрание са неразделна част от протоколите, които се публикуват на страниците в интернет на общините, включени в Регионално сдружение, в срок от една седмица след провеждане на заседанието и се изпращат на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител.

Председателят на Регионалното сдружение се избира измежду кметовете на участващите в него общини за срок, съвпадащ с мандата му като кмет. Председателят на сдружението участва в гласуванията на Общото събрание наравно с останалите кметове на общини.

Регионалното сдружение за управление на отпадъците, осъществява дейността си при спазване на:

* йерархия на управление на отпадъците;
* принципа за равнопоставеност;

- принципа на свободно сдружаване и взаимен интерес на общините, като не могат да се запазват привилегии за учредителите;
- принципа на прозрачност и отговорност.

Община Търговище е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Търговище“ (РСУО-Регион Търговище). С Решение № 4 по Протокл № 42/ 30.09.2010 г. Общински съвет Търговище дава съгласие община Търговище да участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците. Сдружението е учредено по реда на ЗУО с Протокол № 1 от 03.02.2011г.

Сдружението е създадено с цел ефективно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, съобразно изискванията на чл. 6,ал. 1 и гарантиране изпълнението на задълженията по чл. 19 от ЗУО. Водеща община в сдружението за управление на отпадъците в Регион Търговище е Община Търговище.

Основна цел на всяка от общините в региона е да предоставя качествени услуги в сектор управление на отпадъците за населението и бизнеса на територията си, в съответствие с компетенциите, възложени ѝ в нормативната уредба. С цел спазване изискванията на чл. 21, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците, кметовете на общините от регионалните сдружения трябва своевременно да предприемат действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията.

С доп. и изм на Закона за управление на отпадъците в сила от 05.03.2021 г. са регламентирани нови цели за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци и намаляване количеството на депонираните битови отпадъци, с което българското законодателство отговаря на поставените изисквания в европейските директиви. Във всеки от регионите за управление на отпадъците, системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели, съгласно чл.31, ал.1:

- ✓ т. 3. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- ✓ т. 4. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- ✓ т. 5. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- ✓ т. 6. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в §15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби. Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци се постигат поетапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто, както следва:

1. 31 декември 2021 г. - 51 на сто;
2. 31 декември 2022 г. - 52 на сто;

3. 31 декември 2023 г. - 53 на сто;
4. 31 декември 2024 г. - 54 на сто;
5. 31 декември 2025 г. - 55 на сто.

Министърът на околната среда и водите може да отложи постигането на целта по чл. 31, ал. 1, т. 3 до 2040 г., като минимално допустимото изпълнение се намалява до 50 на сто за 2025 г., 55 на сто за 2030 г. и 60 на сто за 2035 г. В такъв случаи министърът на околната среда и водите нотифицира Европейската комисия в следните срокове: съответно до 31 декември 2022 г., до 31 декември 2027 г. и до 31 декември 2032 г., като прилага план за изпълнение.

За постигане на поставените цели е необходимо кметовете на общините, участващи в Регионално сдружение за управление на отпадъците да изпълняват задълженията си по чл.19, ал.3, т.6 от ЗУО за разделното събиране на битови отпадъци на територията на съответната община на най-малко следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. Системите за разделно събиране на четирите потока отпадъци, могат да бъдат осъществени от общините, чрез:

- сключване на договори с организации по оползотворяване на отпадъци;
- сключване на договори с други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, за извършване на дейности с отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на Закона за опазване на околната среда.

В хипотезата на ***„други лица“*** притежаващи съответния разрешителен документ, за дейности с отпадъци на територията на общината, с които кметът може да сключи договор, попадат също и общински предприятия или общинско търговско дружество по смисъла на чл. 52, ал. 1 от Закона за общинската собственост.

При определяне обхвата на системата следва да се има предвид, че системите за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло (чл. 19, ал. 3, т.6) и за разделно събиране на отпадъци от опаковки *задължително включват всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и курортните населени места* (чл. 33, ал.1 от ЗУО). Целите за обхванато население се постигат от организациите по оползотворяване в съответствие с представляваните от тях количества опаковки и от кметове на общини в случаите по чл. 26, ал. 1, т. 2 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

Съгласно чл.31, ал.3 от ЗУО, във всеки от регионите за управление на отпадъците, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗУО.

С Протокол №6 от 12.02.2014г. общинете членове на Регионално сдружение за управление на отпадъците са взели решение всяка община самостоятелно със свои сили и средства да постига заложените в ЗУО цели.

Регионалната система осигурява съоръжение за депониране на неопасни отпадъци, съоръжения за компостиране на биоразградими отпадъци, за кондициониране на разделно събрани отпадъци, за рециклиране на строителни и едрогабаритни отпадъци, за временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата и за хомогенизирани отпадъци. Регионалната система дава възможност за регулярно и прецизно определяне на количествата и състава на различните потоци отпадъци, прогнозиране и планиране на бъдещото развитие на управлението на отпадъците, осъществяване на професионален мониторинг и контрол на съоръженията.

Съгласно последното изменение на *Наредба № 1 от 04.06. 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри* (ДВ, бр. 82/01.10.2021 г.) чл. 23, ал. 1 задължава регионалните сдружения в срок до 10 март на текущата година да представят годишен отчет за изтеклата календарна година, чрез Национална информационна система „Отпадъци“ (НИСО) при наличие на квалифициран електронен подпис. В тази връзка постоянният обмен на информация и близкото сътрудничество между общините в едно сдружение е от особена важност за предоставяне на качествена и достоверна информация относно количествата отпадъци (битови, строителни биоразградими), предадени за повторна употреба, рециклиране или обезвреждане.

Основни изводи и препоръки

- Осигурено е организационно и ресурсно обезпечаване на дейностите по управление на отпадъци в обхвата на регионалната система за управление на отпадъците.
- Активността на участие на общините в заседанията на Общите събрания на РСУО е висока, като двете общини участват редовно в заседанията. Наблюдава се висока степен на единомислие на общините при вземането на решения от РСУО.

Анализ на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролните функции, съгласно националното законодателство и местните нормативни актове

Анализът цели да даде отговор на следните въпроси:

- Изпълняват ли се в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета на общината в сферата на управление на отпадъците съгласно нормативните актове; кои звена в административната структура на общината имат функции в областта на отпадъците и съответстват ли техните функции на правомощията на кмета на общината; ясно ли са разграничени функциите между отделните звена.
- Какво е състоянието на човешките ресурси, натоварени с функции за отпадъци, и на тяхната техническа и информационна обезпеченост.
- Кои са основните препоръки за оптимизиране на функциите и организационното структуриране на администрацията с цел подобряване на капацитета.

1. Функции на общината за управление на отпадъците

Организационната дейност и функционалните задължения на административните звена в общинската администрация на Община Търговище, са регламентирани в „Устройствен правилник на общинска администрация Търговище“.

Кметът на Община Търговище ръководи цялата изпълнителна дейност на общината и упражнява общо ръководство и контрол по отношение на общинската администрация, в рамките на действащото законодателство. Под неговото пряко подчинение са всички кметове на кметства и кметски наместници в общината, Секретар на общината, Гл. Архитект, Звено „Вътрешен одит“, Финансов контрольор, Служител ОМП, Връзки с обществеността и протокол.

Кметът на общината назначава трима заместник-кметове в съответствие с одобрената структура на общинската администрация. Кметът на общината оправомощава заместник-кмет да изпълнява негови правомощия в случаите, когато това е предвидено в закон.

Кметът на общината организира и контролира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и общинската наредба по чл. 22 от ЗУО, като осигурява условия, при които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от лица, на които е предоставено право да извършват дейности по тяхното събиране, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане.

Задълженията на Кмета на общината са подробно разгледани в „Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините“.

Функциите за управление на отпадъците могат да се групират в следните направления:

- Общинска политика за отпадъците – изготвяне на планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците;
- Дейности, свързани с образуване, събиране, вкючително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци;
- Финансово обезпечаване – разработване на годишни план-сметки, определяне на годишните такси за свързаните с отпадъци услуги и други;
- Дейности по наблюдение и контрол – извършване на контрол и инспекции, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол, и координация с други органи, налагане на санкции;
- Дейности за информиране и привличане на обществеността – обществени консултации и привличане на обществеността, информационно-разяснителни дейности и кампании.

Извършването на гореописаните дейности се осъществява, от длъжностни лица от Дирекция „Устройство на територията, околна среда и транспорт”, Отдел „Строителство, архитектура, околна среда и транспорт”.

Отдел „Строителство, архитектура, околна среда и транспорт” е отговорен за следните дейности от областта на управление на отпадъците:

- Издава разрешителни за депониране на строителни отпадъци, разрешителни за бране на билки и следи за тяхното изпълнение;
- Контролира изцяло изпълняваните дейности по хигиенизирането на града и селата както и озеленяването на парковете и общинските зелени площи.
- Разработва планове и програми за изпълнение на държавната политика в областта на околната среда на местно ниво и организира изпълнението им;
- Дава становища за преценка на влиянието върху околната среда на проекти, на обекти и дейности, неподлежащи на задължителен ОВОС;
- Подготвя програми по Опазване на околната среда, програми по управление на отпадъците, изготвя и наредби към тях и организира тяхното прилагане и изпълнение;
- Участие в заседанията на общински експертен съвет по УТ и общински съвет.

- Поддържане на депото и дейностите, свързани с експлоатацията и мониторинга на депото за битови отпадъци в с.Пайдушко.
- Изграждане и поддържане на площадки за „Строителни отпадъци", „Едрогабаритните отпадъци" и площадка за „Компостиране на биоразградими отпадъци".
- Участие в инвестиционен контрол при изграждането на нова клетки на Депото за ТБО и други площадки свързани с управлението на отпадъците.

Експертите от отдела упражняват непрекъснат контрол върху дейностите по управление на отпадъците, сметосъбирането и сметоизвозването на образуваните отпадъци, системата за разделно събиране на отпадъците, извършват се проверки по сигнали и жалби на граждани, свързани с околната среда, упражнява се контрол върху фирмата, ангажирана с дейностите по обслужване на контейнерите за отпадъци – спазване на графици за извозване и за метене на улици и площади, цялостно изпълнение на дейностите, които са им възложени, чрез договор, информиране на обществеността за дейности и мероприятия свързани с отпадъците, изготвяне и обобщаване на различни планове, програми, справки и др. свързани с горепосочените дейности. В отдела са назначени:

- Двама експерти „Опазване на околната среда", които изпълняват функции, както върху контрола на дейностите с отпадъците, така и с останалите компоненти на околната среда;
- Един експерт по „Хигиена и комунално стопанство" занимаващ се с контрола върху дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване на отпадъците, поддържането и хигиенизирането на площади, алеи и други площи за обществено ползване;
- Двама експерти „Озеленяване" ;
- Седем контрольори по чистотата, които подпомагат дейностите по контрола върху управлението на отпадъците и върху гражданите и фирмите, относно ангажиментите им по третирането и управлението на различните видове отпадъци.

1.1. Общинска политика за отпадъците – изготвяне на планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците

Съгласно изискванията на чл.52 от ЗУО, всяка община разработва и изпълнява Програма за управление на отпадъците, която следва да съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците.

Закона за опазване на околната среда и по-конкретно чл. 79, ал. 1, изисква Кмета на общината да разработи Програма за опазване на околната среда в съответствие с указания на министъра на околната среда и водите.

Към настоящият момент, Община Търговище е възложила изготвяне и на двете програми с нов програмен период 2021-2028 г. Към всяка програма се изготвя план за действие, включващ мерки и дейности със срок за изпълнение, приблизителна стойност и източници на финансиране.

Закона за управление на отпадъците (чл.11) и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. (чл.8), изискват от възложителите на строителни и монтажни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти,

и възложителите на премахване на строежи да изготвят план за управление на строителните отпадъци (ПУСО) в обхват и съдържание, определени с Наредбата.

ПУСО не се разработва и изисква в следните случаи:
1. премахване на сгради с разгъната застроена площ (РЗП), по-малка от 300 кв. м;
2. премахване на сгради с паянтова конструкция;
3. реконструкция и основен ремонт на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
4. промяна на предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
5. строеж на сгради с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
6. изграждане, реконструкция, основен ремонт и премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1500 линейни метра в урбанизирани територии;
7. изграждане, реконструкция и основен ремонт на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 5000 линейни метра извън урбанизирани територии;
8. премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1000 линейни метра извън урбанизирани територии;
9. изграждане, рехабилитация, основен ремонт, реконструкция и премахване на пътища с дължина до 500 линейни метра;
10. премахване на негодни за ползване или застрашаващи безопасността строежи, когато е наредено по спешност от компетентен орган, с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
11. изграждане и премахване на строежи от шеста категория;
12. всички текущи ремонти.

Наредбите на територията на Община Търговище, които касаят дейностите по отпадъците са:

- Наредба за поддържане и опазване на обществения ред, чистотата и общественото имущество на територията на Община Търговище
- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на община Търговище
- Наредбата урежда отношенията, свързани с определяне размерите на местните данъци на територията на община Търговище
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Търговище
- Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Търговище
- Наредба за условията и реда за съставяне на бюджетната прогноза
- Нардеба за провеждане на обществени консултации от Община Търговище
- Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях на територията на Община Търговище

1.2. Дейности, свързани с образуване, събиране, вкючително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци

Организационната схема на територията на общината по отношение събиране, включително съхраняване, транспортиране и третиране на отпадъци е следната:

Дейностите по подържане чистотата на териториите за обществено ползване, събиране и транспортиране на битови отпадъци, строителни и биоразградими отпадъци от населените места в Община Търговище до мястото за тяхното третиране, подържане на склада за инертни и строителни отпадъци в село Пролаз, поддържане и ремонт на съдове за отпадъци, поддържане и подмяна на дъждоприемни шахти по улиците на град Търговище, снегопочистване на улиците и тротоарите в Община Търговище, изпълнение на дейностите, като оператор по експлоатация, поддържане и мониторингна Регионално депо за неопасни битови отпадъци в село Пайдушко, община Търговище, в съответствие с условията на Комплексно разрешително№ 269-Н1/2014г., актуализирано с решение № 269-Н1-И0-А1/2015г., докладване на резултатите от собствения мониторинг и представяне ежегодно в РИОСВ на Годишния доклад за изпълнение на дейностите, за които е предоставено комплексното разрешително се осъществяват от Общинско предприятие „ БКС-Търговище” .

Съгласно чл. 63 ал. 2 от Закона за местните данъци и такси / ЗМДТ / кметът на общината ежегодно издава Заповед за определяне районите за сметосъбиране и сметоизвозване, както и честотата на извозване от тези райони.

Община Търговище има сключен договор с „Елтехресурс” АД за организиране, изграждане и прилагане на система за събиране, транспортиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване и/или обезвреждане на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване.

Община Търговище има сключен договор с фирма „Марекс” ООД за безвъзмездно предаване на разделно събирани отпадъци от домакинствата, в т.ч. опасни и едрогабаритни. Това е във връзка с изискванията на чл.19, ал.3, т.11 от Закона за управление на отпадъците.

Площадката, на която приемат опасни и едрогабаритни отпадъци от гражданите, се намира в промишлената зона на град Търговище, ул. „Железничарска”, срещу фирма „Гласко”.

Община Търговище има сключен договор с фирма „М-Текс рециклеране на текстил” ООД за разделно събиране на битови отпадъци от облекла и текстилни материали във връзка с изискванията на Закон за управление на отпадъците.

Община Търговище има сключен договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Екобулпак” АД от 2006 г., към настоящия момент „Екобулпак България” АД за извършване на дейности по разделно събиране на отпадъци от опаковки. В системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки е обхванато населението на град Търговище и селата Разбойна, Стража, Лиляк и Васил Левски.

Анализът на създадената структурна организация показва, че Община Търговище прилага всички разрешени от закона методи за извършване на дейности по събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отделните потоци отпадъци, с изключение на биоразградими отпадъци от бита.

1.3. Финансово обезпечаване – разработване на годишни план-сметки, определяне на годишните такси за свързаните с отпадъци услуги и други

Основна функция за разработване на годишния бюджет и определяне на таксите за управление на отпадъците, както и събирането им, има Дирекция „Бюджет, финанси и местни данъци и такси“, отдел „Местни данъци и такси“ от специализираната администрация в общината.

За определяне на размера такса битови отпадъци, се прилагат разпоредбите на чл.66, от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Ежегодно се разработва предложение за размер на такса битови отпадъци въз основа на годишна план-сметка за извършваните от общината услуги по сметосъбиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране, третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината. В срок до 31 октомври на предходната година, съгласно разпоредбите на чл.63, ал.2 от ЗМДТ се изготвя заповед за видът на предлаганите услуги по чл. 62 на територията на общината, както и честотата на събиране и транспортиране на битовите отпадъци, Заповедта се издава от Кмета на общината и се обявява публично.

1.4. Дейности по наблюдение и контрол

Съгласно чл. 112, от Закона за управление на отпадъците Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:
1. дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
2. дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
3. площадките за дейностите с ОЧЦМ;
4. спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22;
5. изоставянето на битови отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне.
6. кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно правомощията, които дава ЗУО, Кметът на общината като контролен орган извършва проверки по документи и/или проверки на място съобразно своята компетентност по прилагането на Закона на търговците и брокерите на отпадъци и на лицата, при чиято дейност се образуват отпадъци, и/или извършващи дейности с отпадъци. Проверките се извършват поне веднъж годишно.

Контролната дейност по ЗУО и Наредбата за управление на отпадъците на Община Търговище се осъществява от служители на общината, определени със заповед на кмета, кметове и кметски наместници на населените места от Общината.

1.5.Дейности за информиране и привличане на обществеността – обществени консултации и привличане на обществеността, информационно-разяснителни дейности и кампании

Провеждането на информационни и разяснителни дейности трябва да се насочат към: предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци, увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.

Информирането на обществеността и обществени консултации за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за управление на отпадъците се осъществява главно, чрез публикуване на информация, в т.ч. (програми, наредби, отчети, регистри, графици, съобщения за предстоящи събития и мероприятия) на интернет страницата на общината. Провеждането на ежегодни кампании за разделно събиране на отпадъци от опаковки и МРО, както и националната кампания „Да изчистим България заедно“ се комбинира с информационни мероприятия сред населението, свързани с различни групи отпадъци и тяхното третиране. Кампаниите се организират от общината с подкрепа на Организациите по оползотворяване, които осигуряват необходимите материали за успешно им провеждане.

2. Състояние на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци

В Община Търговище основните функции, свързани с политиката по управление на отпадъците, са възложени на Дирекция „Устройство на територията, околна среда и транспорт”, Отдел „Строителство, архитектура, околна среда и транспорт”. Експерти, пряко ангажирани с дейността по управление на отпадъците са както следва:

- Двама експерти „Опазване на околната среда”, които изпълняват функции, както върху контрола на дейностите с отпадъците, така и с останалите компоненти на околната среда;
- Един експерт по „Хигиена и комунално стопанство” занимаващ се с контрола върху дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване на отпадъците, поддържането и хигиенизирането на площади, алеи и други площи за обществено ползване;
- Двама експерти „Озеленяване” ;
- Седем контрольори по чистотата, които подпомагат дейностите по контрола върху управлението на отпадъците и върху гражданите и фирмите, относно ангажиментите им по третирането и управлението на различните видове отпадъци.

От анализа е установено, че институционалния капацитет на Община Търговище е достатъчен, като необходимост се усеща единствено при контрола. Необходимо е назначаване на още допълнителни бройки контрольори по чистота, с които да се засили контрола върху граждани и фирми за правилното боравене и разпределяне на отпадъците.

Назначените лица, които са пряко ангажирани с управлението на отпадъците, са обезпечени с материална база и техника за качествено изпълнение на служебните си задължения и екологосъобразно управление на отпадъците на територията на общината.

Основни изводи и препоръки

❖ В Община Търговище е обособен отдел, който наред с други функции изпълнява и дейностите по прилагане на нормативните изисквания в областта на управление на отпадъците.

❖ Организациите по оползотворяване и фирмите, с които общината има сключени договори, извършват дейностите по разделното събиране, третиране и съхраняване на отпадъци (в т.ч. и МРО), съгласно условията по сключените договори за осъществяне на дейността.

❖ Дейностите по подържане чистотата на териториите за обществено ползване, сметосъбиране и сметоизвозване както и експлоатацията на Регионално депо за неопасни битови отпадъци се осъществяват от общинско предприятие „БКС-Търговище“.

❖ Финансовото обезпечаване на функциите за управление на отпадъците е възложена на отдел от Специализирана администрация в общината.

❖ Дейностите по наблюдение и контрол относно отпадъците се осъществяват от служители на общината, определени със заповед на кмета, кметове и кметски наместници на населените места от Община Търговище.

❖ Информирането на обществеността и обществени консултации за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за управление на отпадъците се осъществява главно, чрез публикуване на информация на интернет страницата на общината.

❖ Лицата, пряко ангажирани с управлението на отпадъците, са обезпечени с материална база и техника за качествено изпълнение на служебните си задължения и екологосъобразно управление на отпадъците на територията на общината.

❖ Необходимо е продължаване на предприетите до момента и по възможност увеличаване на инициативите с участието на млади хора и ангажираността им в поддържане чистотата на територията на Община Търговище.

Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци и осъществени мерки за тяхното възстановяване

На територията на Община Търговище са наблюдавани в миналото 51 броя замърсени площадки. Това са старите закрити сметища във всички населени места. Закриването е осъществено по предварително изготвен и одобрен от контролните органи график по метод „in sito”, т.е. запръстяване на замърсените терени.

Към момента в Общината липсват други замърсявания, за които да не са взети мерки по възстановяване на терените.

Предприети са действия по изграждане на нова клетка на Регионалното депо в землището на село Пайдушко.

Ежегодно Общинска администрация извършва проверки за наличието на изхвърлени отпадъци на закритите сметища в населените места, както и за образувани нови такива.

В по-голямата част от населените места замърсяване липсва, но има и такива, в които се образуват нови локални замърсявания. Предприемат се своевременни мерки за почистване на замърсяванията, както и за недопускането им.

Ежегодно в план-сметките за сметосъбиране и сметоизвозване, Община Търговище заделя средства за почистване на образувани замърсявания.

В града са назначени 7 броя контрольори по чистотата, които осъществяват ежедневен контрол за поддържане на чистота в града и предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за целта места. На нарушителите се съставят Констативни протоколи с предписания за

почистване и/или Актове за установяване на административно нарушение /АУАН/.

Тъй като населените места в Община Търговище са много на брой – 51 и Общината не може да контролира пряко замърсяванията, разчита на кметовете на кметствата за справяне с тях.

Инициативи на Община Търговище, свързани с предотвратяване образуването на замърсявания са различни разяснителни кампании съвместно с организацията, обслужваща системата за разделно събиране на отпадъците, различни мероприятия с училищата и градините в седмицата, предхождаща Деня на земята, активното участие на общинска администрация, граждани, фирми и различни организации в кампанията „Да изчистим България заедно". Освен с ангажимент към служителите на общинска администрация, Общината указва съдействие на фирми, организации, кметства, училища и др. по предоставянето на материали като чували, ръкавици и др. Едновременно с това се ангажира и с популяризирането на кампанията сред населението, за което също се осигуряват чували, ръкавици и извозване на събраните отпадъци.

Друго мероприятие, целящо опазване чистотата на околната среда и предотвратяване образуването на отпадъци е услуга по събиране на строителни отпадъци от ремонтни дейности от домакинствата. Мерките за предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания, които Общината може да предприеме касаят:

- Идентифициране и описване на всички ключови места, където е възможно образуването на локални замърсявания*;*
- Увеличаване броя на контейнерите*;*
- Ограничаване достъпа на автомобили до крайпътни дерета и места, там където е възможно, с цел да не се изхвърлят отпадъци с автомобили, каруци, камиони и др.;
- Подобряване на културата на населението, чрез разработване и прилагане на различни мерки, кампании, програми;
- Увеличаване броя на служебните лица, имащи статут на контролни органи и правомощия за съставяне на актове за административни нарушения;
- Поставяне на предупредителни знаци за забрана за изхвърляне на отпадъци на определени места;
- Ежегодно актуализиране и допълване на системите за организирано сметосъбиране и разделно събиране;
- Уведомяване на населението за начина и местата за изхвърляне на различните видове отпадъци;

За предотвратяване на замърсяване на околната среда през 2000 година Община Търговище по проект, финансиран от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/, е събрала всички негодни за употреба пестициди, които имат опасен характер, както за екосистемата, така и за здравето на хората.

През 2011г. Общината е подала проект пред Предприятието за управление на дейностите по опазване на околна среда /ПУДООС/ за обезвреждане на залежалите пестициди, чрез изгаряне.

През 2019г. са предадени всички събрани през годините ПРЗ по проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност" по Българо-Швейцарска програма за сътрудничество.

На територията на Община Търговище в землището на с.Пролаз има въведен в действие проект за рекултивация на нарушен терен. Общата площ на площадката е 15,950 дка. Площадката представлява бивша кариера за ломен камък, използван за нуждите на високото и ниското строителство. Дъното на кариерата е на два метра от нивото на пътя Пролаз – Вардун. Общата граница между кариерата и пътя е с дължина около 200 метра.

Кариерата е функционирала без предварително изготвен проект за експлоатация. Разбиването и изнасянето на камъните до трошачна инсталация в кариера „Боаза" е ставало случайно съобразно нуждите на строителството.

Експлоатацията на кариерата е преустановена преди 15–тина години. Разстоянието от кариерата до с.Пролаз е по-малко от километър.

Площадката на кариерата представлява нарушение на естествен скат с дължина 200 м. и ширина 60-80 м. Цялата площ на кариерата представлява нарушение на съществуващият ландшафт. Самовъзстановяването на ландшафта е невъзможно. Проекта за рекултивация предвижда възстановяването да започне със запълване на кариерата с инертни материали, строителни отпадъци и земни маси до оформянето на склона на планината в естествените форми на прилежащия терен. Към проекта е изготвен и списък на отпадъците, които могат да се приемат на кариерата, с цел възстановяване на нарушения терен. Натрупването на отпадъците ще продължи до запълване на цялото тяло на бившата кариера и до оформяне на терена нивото на прилежащите територии.

Количествата на необходимите материали – строителни отпадъци и отпадни земни маси за изпълнението на рекултивацията на кариерата е около 180 000 куб.м.

Биологичната рекултивация на терена ще се изпълнява след приключване на дейностите по натрупване на отпадъците до определеното ниво. Чрез нея се цели терена да придобие естетически и естествен вид. Предвидената в проекта дървесна растителност е съобразена с тази в района, а именно широколистни дървета– явор, габър, цер, бреза и др.

Проектът е съгласуван и одобрен от контролния орган- РИОСВ- Шумен.

Към момента същият се изпълнява и площадката е единственото регламентирано място за съхранение на строителни отпадъци в Община Търговище.

Основни изводи и препоръки

- Все още се наблюдава тенденция за поява на нерегламентирани сметища по населените места в общината, което изисква осъществяване на по-строг контрол и недопускане на подобни нарушения от страна на гражданите, както и налагане на санкции от контролните органи.

❖ Община Търговище като собственик на регионалното депо, е необходимо да осъществява поддръжка и следексплоатационните грижи, в т.ч. контрол и наблюдение на параметрите на околната среда за най-малко 30 години след закриване на депото. Поддръжката и следексплатационните грижи ще се осъществяват в съответствие с одобрен план за контрол и мониторинг.

❖ Ежегодно общинската администрация извършва проверки за наличието на изхвърлени отпадъци на закритите сметища в населените места, както и за образувани нови такива. Предприемат се своевременни мерки за почистване на замърсяванията, както и за недопускането им.

Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците

Обект на анализа е инфраструктурата, обезпечаваща предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на всички видове отпадъчни потоци на територията на общината и региона. Целта на анализа е да бъде оценена наличната инфраструктура и техническите възможности за третиране на отпадъците и да се изведат изводи относно необходимостта от допълнителни инсталации и съоръжения, които изводи да послужат за изготвяне на финансови анализи на необходимите инвестиции и планиране на конкретни мерки и дейности в ПУО.

1. Инфраструктура за битови отпадъци

Анализът на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци е направен относно двата компонента на инфраструктурата:

- Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци;
- Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци, където се разглеждат съдовете за събиране на битови отпадъци и транспортна техника за сметоизвозване, които са част от системата за управление на отпадъците.

Инфраструктура за третиране и обезвреждане на битовите отпадъци

Съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците, общините, включени във всеки от регионите, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от Регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

Община Търговище разполага с депо, находящо се в с.Пайдушко, което функционира от 1996 г. Същото е изградено по проект изработен от бившето „Научно-производствено предприятие по комунално стопанство" гр. Бургас през 1983 г. Проектният му капацитет е 393 800 m^3. Експлоатацията му е започнала на 02.08.1996 г. Първоначално в него са депонирани отпадъците от град Търговище, а след въвеждане на система за събиране на отпадъците от цялата община (2007г.) там се депонират всички твърди битови неопасни отпадъци на Общината.

През 2005 г. по инструкция на Министерство на околната среда и води /МОСВ/ за него е изготвен План за привеждане в съответствие с изискванията на *Наредба №8 от 24.08.2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.* Планът е изготвен в съответствие с *Указания за разработване на планове за привеждане на съществуващи депа за*

отпадъци в съответствие с нормативните изисквания, утвърдени със Заповед №РД-1242 от 24.11.2004 г. на министъра на околната среда и водите. Същият е утвърден от Регионална инспекция по околна среда и води – гр.Шумен с Решение № 00-01-00/07.10.2005 г.

От 2009 г. депото на Община Търговище в с.Пайдушко е определено за Регионално с Националната програма за управление на дейностите по отпадъците /НПУДО/, което да се ползва от Общините Търговище и Попово. Към момента то е единственото регламентирано депо за обезвреждане на отпадъците на територията на двете общини.

Община Търговище не разполага с депа в експлоатация на територията си, които не съответстват на европейските изисквания, определени с Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъците.

Съгласно Заповед № 307/24.06.1996 г. на кмета на община Търговище, депото е безвъзмездно предоставено за стопанисване и управление на "БКС-Търговище" ЕООД, към сегашния момент, Общинско предприятие "БКС-Търговище". Избраната технология на депониране се осъществява посредством уплътняването на отпадъците с булдозер и последващото им запръстяване с пръст или инертни материали.

Депонирането и обезвреждането на отпадъците се извършва по приетата в проекта и одобрена технология включваща следните дейности:

- изграждане на клетки с височина 1,5 м;
- разстилане отпадъците на пластове;
- уплътняване на отпадъците с булдозер;
- запръстяване на отпадъците с почвен слой с дебелина 30 см.;
- уплътняване на отпадъка и запръстяващия слой.

Запръстяването се извършва в срок 24 часа след разтоварването на отпадъците. На терен на депото Операторът осигурява запас от пръст или инертни материали достатъчен за запръстяване на отпадъците поне за три дни. В случай, че отпадъците не бъдат своевременно запръстени, те се обработват с инсектицидни препарати, не по-късно от 48 часа след депонирането им на депото.

Регионалното депо за неопасни отпадъци на общините Търговище и Попово е разположено на около 15 км югозападно от град Търговище, в имот №000044, местност „Кедик Балкан". Общата площ е 163,569 дка. Достъпът до него е по път III-4009 (Търговище – Лиляк) от РПМ и общински пътища TGV 1017 и TGV 1053 (Лиляк – Пайдушко).

От 2007 г. Община Търговище има изготвен план за закриване на депото в с.Пайдушко, който е съгласуван и одобрен от Директора на РИОСВ-Шумен с № 4527/05.09.2007 г. Съгласно проектната документация на депото, неговата експлоатация е предвидена до 2014 г. Тъй като реално в клетката за депониране на отпадъци има още капацитет е извършено ново преизчисляване на натрупаните отпадъци, заетия и свободния капацитет. В резултат на това е установено, че клетката може да поеме още до 100 000 тона отпадъци, което сравнено с

отпадъците, които се депонират от Общините Търговище и Попово – 25 000 т/год. увеличава експлоатацията на клетката с още 3-4 години.

Поискано е разрешение от МОСВ за увеличаване на капацитета на депото, в резултат на което същото е дадено с издаване на ново комплексно разрешително на депото с Решение №269-Н0-И0-А0/2014 г. на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда/ИАОС/. С него капацитета на регионалното депо е увеличен с още 100 000 тона.

Едновременно с увеличаване капацитета на съществуващата клетка е изготвена и проектна документация за изграждане на нова клетка за депониране на отпадъците, която ще се намира непосредствено до съществуващата.

От 19.09.2018г. Община Търговище има сключен договор с община Шумен за приемане и депониране на смесени битови отпадъци след сепариране на отпадъци с код 19 12 12 – други отпадъци (включително смеси от материали) от механично третиране на отпадъци различни от упоменатите в 19 12 11 съгласно Наредба № 2 за класификация на отпадъците на „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Нови пазар, Каолиново, Каспичан, Хитрино и Венец“ в кв. „Дивдядово“ , град Шумен. Срокът на договора е за една година, като в края на годината се подписва нов договор за следващата календарна година.

Съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците, Общините, включени във всеки от регионите, определени с Националната програма за управление на дейностите по отпадъците (НПУДО 2009-2013г)., създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от Регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци.

В изпълнение на това на 03.02.2011 г. е създадено **Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) за регион Търговище**, състоящо се от председател – кмета на Община Търговище и член на сдружението – кметът на община Попово.

Целта на сдружението е взаимно подпомагане между общините при третирането и обезвреждането на отпадъците им. Чрез използването в един регион на едно общо депо от участващите в региона Общини се цели намаляване на разходите по експлоатацията на съществуващите депа и намаляване на вредното им въздействие върху компонентите на околната среда. Също така насоките на екологичното законодателство са постепенно преминаване към други методи за третиране на отпадъците, освен депониране. За целта са създадени Регионалните сдружения, с които, чрез общи финансови ресурси да се търси най-икономичния и екологичен начин третирането на отпадъците.

Дейностите по отреждане на терена и изготвяне на всички необходими документи за новата клетката са започнали още от 2008 г. На 29.12.2008 г. между Община Търговище и МОСВ е подписан Договор №58231- С032 за безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” за проект «*Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект за интегрирано управление и обезвреждане на отпадъците на Общините Търговище и Попово»*. След откриване на процедури по реда на ЗОП, Община Търговище е изпълнила

следните дейности: Предварителни проучвания; Геодезично, инженерно-геоложко, хидрогеоложко и хидроложко проучване; Анализ на ползите и разходите; Морфологичен анализ на генерираните отпадъци. При сключване на Договора условията, поставени от оперативната програма са за последващо финансиране за изпълнение на СМР до фаза Идеен проект. След промяна на концепцията за финансиране на по-късен етап от изпълнението на договора, новите изисквания за финансиране на СМР са да бъде налице технически проект. Вследствие на гореизложеното, през 2011 година договорът е прекратен, чрез Споразумение между двете страни. Тъй като за изграждане на клетката са необходими още документи, Общините със свое финансиране до момента са извършили следните дейности:

- изготвен е Подробен устройствен план /ПУП/ на обекта;
- проведени са процедури по реда на глава Шеста от Закона за опазване на околната среда, като е изготвена Информация по приложение №2 към чл.6 от Наредбата за ОВОС и Оценка по чл.99а от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) за доказване на Най-добри налични техники /НДНТ/, които са одобрени от РИОСВ и ИАОС;
- издадено е Решение на Директора на РИОСВ –Шумен, с което се постановява да не се извършва ОВОС за инвестиционно намерение „Изграждане на нова клетка за депониране на неопасни отпадъци от Общините Търговище и Попово”;
- внесено е предложение до Комисията по земите към МЗХ и е издадено Решение за промяна предназначението на земеделски земи, с което е утвърдена площадка за изграждане на „Регионално депо за неопасни отпадъци за Общините Търговище и Попово”;
- Проведена е обществена поръчка за избор на изпълнител за Работно проектиране на „Регионално депо за неопасни отпадъци за Общините Търговище и Попово”, вследствие на която е сключен Договор с фирма „Нипроруда”ООД. На 28.01.2014 г. фирмата е предала готовите работни проекти на Община Търговище. След приемането им същите са своевременно съгласувани със следните институции: Регионална здравна инспекция /РЗИ/, „Водоснабдяване и канализация” ЕООД /ВиК-Търговище/, Пожарна безопасност и защита на населението /ПБЗН/.
- Изготвена е Оценка на съответствието със съществените изисквания към строежите съгласно Закона за устройство на територията/ЗУТ/ от независим консултант;

Към момента Община Търговище е започнала изграждането на нова клетка на Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Търговище и Попово, със средства от отчисленията по чл. 64 от ЗУО, единствено със средства от партидата на община Търговище, с Решение № 12 от 25.08.2020 г. на директора на РИОСВ - Шумен са отпуснати средства в размер на 2 173 072,36 лв. и Решение № 12 от 25.08.2022г. на директор на РИОСВ- Шумен са отпуснати още 1 291 495,65 лв. за изграждане на нова клетка- разширение на Регионално депа за неопасни отпадъци за регион Търговище. До момента са извършени следните видове дейности:

- Тялото на клетка е оформена на 90% , изградени са 1 брой биобасейн за инфилтрат преди пречиствателна станция, 1 брой биобасейн за инфилтрат след пречиствателна станция, 1 брой шахта за инфилтрат, 1 брой резервоар към пречиствателна станция за инфилтрат, работи се и по цялостното изграждане на оградата на депото;
- Оформено е трасето на вътрешен технологичен път;

- Следва изграждане и полагане на комуникациите на пътя - тръбопровод на канализация и тръбопровод на водоснабдяване; бетонова конструкция на пътя и канавки за повърхностно отводняване;
- Изграждане и оборудване на пречиствателна станция за отпадни води и оросителна система към клетката на депото;
- Подадено е заявление за издаване на комплексно разрешително за новата клетка към ИАОС през 2021 г.;

Изграждането на клетката ще продължи до края на 2023 г., тъй като теренът, предвиден за клетката е много труден и е с голям наклон, което затруднява допълнително изкопните работи. Експлоатацията на новата клетка ще продължи в зависимост от натрупаните отпадъци, като отреденият терен за депониране е 30 000 м^2, а капацитета за депониране на отпадъците - 377 000м^3.

От началото на експлоатацията на съществуващата клетка на депото през 1996 г. до настоящия момент, негов оператор е „БКС-Търговище“. Първоначално стопанисването на депото е извършвано от „БКС-Търговище“ ЕООД със Заповед на кмета на Община Търговище, а в последствие, чрез обществена поръчка по реда на Закона за обществените поръчки, които се провеждат ежегодно. Към момента оператор на депото е Общинско предприятие „БКС-Търговище“. То извършва и дейностите по сметосъбирене и сметоизвозване на отпадъците образувани на територията на община Търговище.

Инфраструктура за събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци

В общината е въведена система за събиране и транспортиране на битовите отпадъци, която обхваща 100% от населението. Организираното сметосъбиране в Община Търговище се извършва от Общинско предприятие „БКС-Търговище”, създадено с Решение № 1 по Протокол 13/20.09.2016 г. на Общински съвет – Търговище с предмет: „Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване, сметосъбиране и сметоизвозване на смесени битови отпадъци от населените места в община Търговище до Регионално депо за неопасни отпадъци или до сепарираща инсталация, поддържане на склад за строителни и инертни отпадъци в село Пролаз, поддръжка и ремонт на съдовете за отпадъци, изпълнение на дейностите, като оператор на Регионално депо за неопасни отпадъци в с. Пролаз.

Всички образувани отпадъци на територията на община Търговище се събират със специализирани автомобил от Общинското предприятие и се извозват на инсталацията за предварително третиране в град Търговище.

Инсталацията, на която се третират отпадъците на Община Търговище се намира в промишлена зона на град Търговище и е собственост на „Екобулпак България”АД. Същата е предоставена на фирма „Екокомерс” ЕООД на договорни отношения за експлоатация.

Съгласно предложената технология, пристигналите на площадката за предварително третиране на отпадъци, автомобили със смесени битови отпадъци се измерват на автокантар, разположен на входа на площадката, след което се разтоварват в отсек за постъпващи отпадъци. След това

се извършва първоначална инспекция, като се отделят едрогабаритни и други неподлежащи на рециклиране отпадъци, които се събират в контейнери и се извозват на регионалното депо за обезвреждане.

Технологичният процес се основава на принципа на позитивното отсортиране – от общият поток да се отнемат само оползотворимите суровини – фолия, хартия, пластмаси, метали.

Инсталацията за предварително третиране се състои от няколко сектора – входящ сектор, сепариране, бункерно пространство и балиране.

Входящият сектор е отделен от площадката за постъпващи отпадъци с цел предпазване на съоръженията от замърсяване и повреждане и се състои от транспортьори. Отпадъците се зареждат в бункер посредством кошов товарач и върху транспортьора се извършва втора инспекция.

Отпадъците се извеждат с наклонен транспортьор и се прехвърлят върху хоризонтален лентов транспортьор за сепариране, който влиза в кабината за сепариране. Тя е затворено помещение, с естествено и изкуствено осветление и климатизация. В нея се извършва основната дейност по сепарирането на отпадъка – от двете страни на преминаващия транспортьор са обособени работни места за ръчно отделяне и разделяне по видове на оползотворимите отпадъци: минимум пластмаси, хартия, PET бутилки, метали, RDF /калорични отпадъци за изгаряне с оползотворяване на енергията/.

Работещите вземат определения за тяхното работно място вид отпадък от повърхността на лентата и го пускат през специални отвори, в бункерно пространство под нея. То е разделено с прегради, в които да се събират съответните материали.

След това суровините се отвеждат до хидравлична преса за балиране, която оформя бали, като връзването им става автоматично. Балите излизат от пресата в пространството на депото за бали, където се подреждат посредством газокар. От там се изнасят и складират в склад за бали, от където се извозват към крайни предприятия за оползотворяване при натрупването на достатъчно количество.

Остатъците от неоползотворими отпадъци се събират в контейнер, в който след напълването му се извозват до Регионалното депо за крайно обезвреждане.

Съгласно условията на договора, Изпълнителят следва да отсортира и да предаде за оползотворяване минимум 10% отпадъци спрямо входа от общото тегловно количество твърд битов неопасен отпадък, за съответния период, доставен от община Търговище.

Видовете суровини от отсортирания отпадък са хартия, пластмаси, фолиа и други видове полимерни материали, метали и др. подобни.

Задължение на Изпълнителя е цялостно организиране по експлоатацията и поддръжката на инсталацията, включително осигуряване на работници и поддържаща техника. Организацията

и разходите за транспортиране на отпадъците до сепариращата инсталация и за транспортиране и предаване за обезвреждане на останалите след сепариране отпадъци са за сметка на Възложителя.

Събирането на отпадъците се извършва със следната техника:

- За обслужване на контейнери тип" Бобър" 1,1 м^3, тип «Вариопреса» с автомобили:
  - Mercedes – 16 м^3 , 1 бр.;
  - Skoda - 14 м^3, 1 бр.;
  - MAN – 20 м^3 , 1 бр.;
  - MAN - 16 м^3 , 1 бр;
  - BMC - 20 м^3 , 1 бр.;
  - Iveko - 14 м^3, 1 бр;

- За обслужване на контейнери с вместимост 2 м^3 и 4 м^3:
  - Тип контейнеровоз – 3 броя;

- За събиране и транспортиране на отпадъци от площади, алеи, паркове и от почистване на локални замърсявания:
  - Самосвал до 5 т. – 6 бр.;
  - Самосвал до 10 т. – 3 броя;
  - Самосвал до 20 т. – 1 брой;
  - Багер –товарач – 1 брой;
  - Челен товарач - 2 броя;

Извозването на отпадъците се извършва със специализирани транспортни средства за събиране и извозване на битови отпадъци от контейнери тип „Бобър"- 1,1 куб.м., 2 куб.м. и обем 4 куб.м. На този етап 100% от населението на Община Търговище е обхванато от организираната система за събиране на битовите отпадъци. Разпределението на контейнерите в настоящия момент, в град Търговище и в останалите населени места в общината е както следва:

Район	**1.1 м^3**	**2 м^3**	**4 м^3**
Търговище – първи градски	499	1	9
Търговище – втори градски район	408	-	13
Търговище - предприятия	228	5	14
Търговище – кв."Въбел"	102	-	-
Търговище – кв."Бряг"	30	-	-
Общо гр.Търговище, кварталите и предприятията	**1 267 бр.**	**6**	**36**
Район Лиляк	145	2	-

/с.Лиляк, с.Александрово, с.Пресиян, с.Цветница, с.Братово, с.Пайдушко, с.Божурка, с.Горна Кабда/			
Район Съединение /с.Съединение, с.Бистра, с.Давидово, с.Ралица, с.Голямо Соколово/	103	1	-
Район Дралфа /с.Дралфа, с.Здравец, с.Момино, с.Подгорица, с.Росина, с.Кошничари, с.Голямо Ново, с.Кръшно, с.Маково, с.Миладиновци/	211	-	1
Район Черковна /с.Черковна, с.Вардун,с.Копрец, с.Търновца, с.Преселец, с.Драгановец, с.Пролаз/	151	-	-
Район Макариополско /с.Макариополско, с.Мировец, с.Пресяк, с.Твърдинци, с.Буйново, с.Буховци/	140	-	-
Район Надарево /с.Надарево, с.Пробуда, с.Алваново, с.Ловец, с.Острец, с.Осен, с.Васил Левски/	139	-	-
Район Кралево /с.Кралево, с.Певец, с.Дългач, с.Баячево, с.Руец, с.Овчарово/	172	-	-
Район Разбойна – Стража /с.Разбойна, с.Стража/	67	-	-
Общ брой за селата	1 128	3	1
Общо брой: града и селата	**2 395**	**9**	**37**

Ежегодно до 30 октомври се изготвя заповед, чрез която се определят районите, включени в организираното сметосъбиране, както и честотата на обслужване на съдовете. Публикува се на интернет сайта на Общината за сведение на гражданите.

Профилактика по дезинфекцията на съдовете за отпадъци се изпълнява три месеца годишно през летния сезон – месеците юни, юли и август.

Инфраструктура за разделно събиране на отпадъци

- **Разделно събиране на отпадъци от опаковки**

На територията на Община Търговище от 2006 г. успешно работи система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, съгласно сключен договор с „Екобулпак ” АД, сега „Екобулпак България“ АД. Системата за разделно събиране обхваща – гр.Търговище, селата Лиляк, Васил Левски, Стража и Разбойна и е по „дву-контейнерен тип“ – жълти и зелени съдове. Броят на съдовете е както следва:

- „Жълти” тип „Бобър”- 1100 л.- за събиране на хартия, картон, пластмаса и метал - общо брой разположени -130 бр.
- „Жълти” тип „Кофи”- с вместимост 360 л. - за събиране на хартия, картон, пластмаса и метал с общо брой разположени- 155 бр.
- „Зелени”- тип „Иглу” – с обем 1400 л.- за събиране на отпадъци от стъклени опаковки с общо брой разположени- 130 бр.

Двуцветни контейнери тип „Иглу“ (за стъкло) и тип „Ракла“(за хартия, пластмаса и метал) за отпадъци от опаковки

Ежегодно се изготвя и се съгласува от Общинска администрация – Търговище и от „Екобулпак България” АД списък с броя и местата на разположение на контейнерите за разделно събиране на отпадъците. Със списъка се актуализира системата, като непрекъснато се търси нейната най-голяма ефективност и удачност за гражданите.

Съдовете за разделно събиране на отпадъците от хартия, пластмаса и метал се обслужват два пъти седмично в града и два пъти месечно в селата, а съдовете за събиране на стъклени опаковки – един път месечно в града и на три месеца в селата.

Всички събрани отпадъци от системата за разделно събиране на отпадъците се извозват до инсталация за тяхното сепариране /отделяне/. Инсталацията се намира на територията на гр. Търговище и е собственост на „Екобулпак България"АД, които са възложили функциите по експлоатацията и събирането на отпадъците на фирма „Екокомерс" ЕООД.

- **Разделно събиране на масово разпространени отпадъци (МРО)**

Разделно събиране на Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)

Община Търговище има сключен договор от 2013г. с организация по оползотворяване „Елтехресурс" АД, гр. София за организиране на система за разделно събиране на ИУЕЕО, образувано от бита на територията на общината и осигуряване на последващо транспортиране, съхраняване, предварително третиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване и/или обезвреждане на събраното в системата ИУЕЕО, притежаваща разрешение по реда на ЗУО.

На обявени телефони на интернет сайта на общината всеки гражданин може да подаде заявка и ненужното оборудване като печки, хладилници, телевизори, перални и др. електрически уреди и техника да му бъдат взети безвъзмездно, директно от дома.

Събирането на отпадъците е организирано от организацията, чрез мобилни групи директно от домовете на гражданите по предварително подадена заявка. На сайта на Общината са обявени телефони и имейл адрес на фирмата изпълнител, на които гражданите подават заявки за извозване на отпадъците си. Самото събиране на отпадъците се извършва на всяко 21-во число от месеца.

Задълженията на общинските власти по отношение ИУЕЕО са разписани в *Наредба за излязло от употреба елекрическо и елетронно оборудване* (обн. ДВ, бр. 100/19.11.2013 г.).
От своя страна, съгласно чл. 27, ал. 3, т. 4, организацията по оползотворяване с която общината има сключен договор за осъществяване на дейността по събиране на ИУЕЕО от домакинствата, има задължение да предоставя на кмета на общината най-малко веднъж годишно, информация за събраното количество на нейна територия.

- **Разделно събиране на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)**

Редът за управление на ИУМПС на територията на Община Търговище е ясно разписан в общинската Наредба за управление на отпадъците. Кметът на общината:

1. Определя местата и площадките за временно съхранение и предаване на излезли от употреба моторни превозни средства;
2. Организира дейностите по събирането на излезли от употреба моторни превозни средства по чл. 143, ал. 7 и 8 ЗДП и предаването им в центрове за разкомплектоване, за което уведомява звеното „Пътна полиция" при областната дирекция на Министерството на

вътрешните работи по месторегистрация на МПС.

(2) Кметът на общината извършва дейностите по ал. 1, като сключва договор с:

1. организации по оползотворяване на ИУМПС;
2. лица, които изпълняват задълженията си индивидуално.

Община Търговишще има сключен договор № Д-01-208/29.08.2019 г. с фирма „Марекс“ООД за срок от 5 години за разделно събиране, на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), с цел изпълнение на задълженията на общината произтичащи от чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО.

- **Разделно събиране на излезли от употреба гуми (ИУГ)**

Съгласно чл. 10, ал.1 и 3 от Наредбата за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, всеки гражданин краен потребител може да предаде стари излезли от употреба гуми безвъзмездно на всяко лице, което извършва продажба и/или смяна на гуми.

Кметът на общината:

1. определя местата за събиране на излезли от употреба гуми на територията на общината, без да възпрепятства дейността на лицата, сключили договор с организация по оползотворяване, и/или на лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално, и информира обществеността за местоположението им и за условията за приемане на ИУГ;
2. съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на ИУГ и предаването им за оползотворяване или обезвреждане.

(2) Кметът на общината извършва дейностите по ал. 1 в следните случаи:

1. по т. 1 - когато местата за събиране на ИУГ са разположени върху общински имот, и
2. по т. 2 - когато има сключен договор за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба гуми и предаването им за оползотворяване или обезвреждане със:

а) организация по оползотворяване на ИУГ;

б) лицата, които пускат на пазара гуми, които изпълняват задълженията си индивидуално.

Община Търговище е сключила договор Д-01-208/29.08.2019 г. с фирма „Марекс“ООД за срок от 5 години за разделно събиране, на излезли от употреба гуми (ИУГ) .

- **Разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)**

Съгласно националното законодателство и *Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори* (Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г.), Кметът на общината организира дейностите по разделно събиране на портативни и автомобилни НУБА и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на НУБА, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на портативни и автомобилни НУБА.

В изпълнение на задълженията си по чл.19, ал.3, т.7 от ЗУО, Кметът на общината има сключен договор през 2011 г. с Организация по оползотворяване на НУБА – „Екобатери“ АД. Съгласно договорените отношения между страните е организирана система за разделното събиране на тези отпадъци, чрез поставяне на кошчета с вместимост 3 литра. Кошчетата са поставени основно в общински и държавни институции, както и в офиси и сгради на фирми, където се

образуват в по-голямо количество, поради по-лесната достъпност и контрол. Събирането се извършва от организацията по предварително подадена заявка при запълване обема на съдовете. Общия брой на точките на разположение на кошчетата е 80, разпределени както следва:

№	Име на обект	адрес
1.	Община Търговище	Площад „Свобода”
2.	Обединен детски комплекс	Площад „Стоян Мавродиев”
3.	Младежки дом	Ул.”Васил Левски”
4.	Читалище	Ул.”Васил Левски”- площад
5.	Библиотека	Площад „Стоян Мавродиев”
6.	МБАЛ-Търговище	Кв.”Запад”№1
7.	„БКС-Търговище”ЕООД	Ул.”Петлешков”
8.	„Общински пазари”	Ул.”Гладстоун”
9.	Областна администрация	Площад „Свобода”
10.	ЦДГ №1 „Веселушко”	Ул.”Трапезица” №1
11.	ЦДГ №2 „8-ми март”	Ул.”Н.Рилски” №1
12.	ЦДГ №3 „ Здравец”	Ул. „Стефан Куцаров” №7
13.	ЦДГ №4 „Славейче”	Ул.”Скопие” №6
14.	ЦДГ №5 „Червена шапчица”	Ул.Л.Каравелов”№29
15.	ЦДГ №6 „Пролет”	Ул.”Трети март”
16.	ЦДГ №7 „Снежанка”	Кв.”Запад”1
17.	ЦДГ №8 „Слънце”	Ул.” Кубрат”
18.	ЦДГ №9 „Приказка”	Кв.Запад №2
19.	ЗДГ №10 „Радост”	Ул.”Дунав”
20.	ОДЗ „Пчелица”	Ул. „Н.Симов” №6
21.	I СОУ	Ул.”Капитан Данаджиев” №22
22.	II СОУ	Бул. „Трайко Китанчев” №39
23.	I ОУ	Ул. „Иван Вазов” №3
24.	II ОУ	Ул.”Руен „№19
25.	III ОУ	Ул.”Бяло море” №25
26.	IV ОУ	Кв.”Запад” №2
27.	ПГИЧЕ	Кв.”Запад” №2
28.	Спортно училище	Ул.”Цар Симеон „ №7
29.	ПТГ	Ул.”Ал.Стамболийски”№29
30.	ПГИИ	Ул.”Братя Миладинови” №42
31.	ПГТХВТ	Ул. „29-ти януари” №10
32.	ПГЕС	Ул. „Ал.Стамболийски” №27
33.	ПГЗ	Ул. „Митрополит Андрей” №1
34.	„Кауфланд България ЕООД	Ул. „Александър Стамболийски”27
35.	Техномаркет	Ул. „Александър Стамболийски” №42
36.	„Пасат Електроникс” ООД	Ул.”Хаджи Димитър”№22
37.	„Кацарски сървиз”ООД	Ул.”Трети март”№32

38.	„Роберт Бош” ЕООД	Ул. „29-ти януари”№7 - автомания
39.	„Ауто плюс България” ООД	Ул. „Трети март” №1
40.	„Зора- М.М.С” ООД	Ул. „Ал. Стамболийски” №40-44
41.	Office 1 Superstore	Ул.”Митрополит Андрей” №25
42.	„Тракия глас Лоджистик”ЕАД	Кв.”Въбел”, Индустриална зона
43.	„Лагардер Сървис Б-я”ЕООД	Ул. „Александър Стамболийски” №27
44.	„Петрол” АД	ул.”29-ти януари”
45.	„Еко България” ЕАД	Промишлена зона, околовръстен път
46.	ЕТ „Данисто- Стойчо Стойков” и ЕТ „Влад- Вера Стойчева”	Ул. „цар Симеон Велики”2, м-н за домашни потреби „Палитра”
47.	ЕТ „Мисурджиева”	Ул. „Паисий”№1
48.	„ Морела”ООД- хран.м-н	Кв. „Запад” срещу бл.36
49.	„Роси- зет ЕООД	Ул. „Стефан Църов” №6
50.	ЕТ”Дани-Йорданка Александрова”	Базар „Сюрен”
51.	„ДЗЗД Лъки-2”	Ул.”Цар Симеон”- комплекс „Лора”
52.	ЕТ”Влад- Вера Стойчева”	Ул.”Цар Симеон”№2
53.	ЕТ”Данисто”	Ул. „Цар Освободител”№2
54.	„ЕМУ”АД	Ул.”Ал.Стамболийски”№4
55.	„Елкомер-33” ООД	Ул.”Трапезица”№26, м-н ел.материали
56.	„Русеви 33”	Ул.”Спиридон Грададов”№33
57.	„Скиптър Ге”ООД	Ул.”В.Левски”,централен реп, фото”Елит”
58.	„Алекс 9006”ООД	Ул.”Гладстоун”№4
59.	„Алекс 9006”ООД	Ул.”Митрополит Андрей”№1
60.	ЕТ Иванка Василева”	Ул. „Раковска”№ 101
61.	ДЗЗД ГАМССА	Ул.”Братя Миладинови”№ 31
62.	ДЗЗД ГАМССА	Базар „Сюрен”
63.	„Станислава-83”ЕООД	Ул.”Христо Ботев”№21
64.	„ЦБА Търговия”ЕООД	Ул.”Гладстоун” №1, пазара
65.	„ЦБА Търговия”ЕООД	Ул.”Трапезица”№15
66.	„ЦБА Търговия”ЕООД	Ул.”Сюрен”№3, запад 2
67.	„Бохема”ООД	Ул.”Васил Левски”№5, м-н Гард
68.	„Бохема”ООД	Базар Сюрен, м-н Гард-запад
69.	„Елмакс”	Ул.”Кюстенджа”№3
70.	„Елмакс”	Ул.”Паисий”№4
71.	ДЗЗД „Русеви-33”	Ул.”Спиридон Грададов”№33
72.	ЕТ”Марвела-31-М.Йорданов”	Ул.”Ал.Стамболийски”№26
73.	„Аделина-2005”ЕООД	Ул.”Първи май”№29
74.	„Аделина-2005”ЕООД	Бул.”Трайко Китанчев”№33
75.	ЕТ „Инка-Венелин Велинов”	Кв.Запад, бл.6
76.	ЕТ „Йорданка Александрова”	Базар Сюрен
77.	СД „Констант- М”	Ул.”Васил Левски”№11, м-н Малкият принц
78.	„Форте нет”ООД	Ул.”Г.С.Раковски”№22

79.	ЕТ „Янинка Борилска-Яна”	Ул.”Васил Левски”№11
80.	„Радита”ООД	Местност Първи долап- бензиностанция

ООп има задължение за предоставяне в определен срок най-малко веднъж годишно на информация за разделно събраните портативни и автомобилни НУБА на територията на общината.

- **Разделно събиране на отпадъци от отработени масла и отпадъчни нефтопродукти**

Задълженията на кмета на общината по *Наредбата за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти* (Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013г.) са да определи местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината, без да възпрепятства дейността на лицата, сключили договор с организация по оползотворяване, и/или на лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, и информира обществеността за местоположението им и за условията за приемане на отработените масла. Кметът, съгласно общинската Наредба за управление на отпадъците:

1.определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на Общината,без да възпрепятства дейността на лицата, сключили договор с организация по оползотворяване, и/или на лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, и информира обществеността за местоположението им и за условията за приемане на отработените масла;

2. съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли отупотреба масла и предаването им за оползотворяване или обезвреждане;

(2) Кметът на Общината извършва дейностите по ал.1 в следните случаи:

1. по т.1.- когато местата за смяна на отработени масла са разположени върху общинскиимот, и

2. по т.2- когато има сключен договор за извършване на дейностите по събиране наотработени масла и предаването им на инсталации за оползотворяване и/или обезвреждане с:

а/ организация по оползотворяване на отработени масла;

б/лица, които пускат на пазара масла и изпълняват задълженията си индивидуално;

в/ други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по редана глава пета от ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, регенериране и/или оползотворяване на отработени масла,и/или комплексно разрешително, издадено по редана ЗООС;

- **Разделно събиране на биоразградими отпадъци в т.ч. биоотпадъци**

На територията на Община Търговище е изградена площадка за компостиране на растителни и биоразградими отпадъци. Площадката е действаща от 2017 г. Чрез компостирането на растителните и биоразградими отпадъци се намалява количеството на отпадъците, предавани за обезвреждане. Изграждането на площадката за компостиране на растителни отпадъци е осъществено със собствени бюджетни средства, включени в капиталовата програма, както и от натрупаните отчисления по чл.64 от Закон за управление на отпадъците.

Съгласно проекта, общата стойност на площадката възлиза на 1 078 800 лв. с ДДС. Отпуснатата сума от РИОСВ е в размер на 799 000 лв., представляваща натрупани отчисления по ЗУО и

добавени собствени бюджетни средства в размер на 279 800 лв. Площадката е изградена в УПИ Х, имот №73626.504.725 с обща площ 5 000 кв.м.

На площадката за компостиране за сега постъпват разделно събрани растителни отпадъци от поддръжката на паркове, градини и др. При постъпването им се измерва тяхното тегло на електрона везна, след което се компостират по „*открит способ*" или т.н. „открита система", при която материала за компостиране се смесва и се подреждат в трапецовидни купове. Препоръчителните размери на куповете за компостиране са 1,5 м височина и максимум 2,5 м ширина. Дължината на купчината е по желание според количеството на материала за компостиране. При използване на горните параметри за изграждане на купчините дължината следва да е около 5 до 10 метра. Разстоянието между отделните купчини трябва да е минимум 1 метър. Тъй като не може да се определи точно годишното количество на растителните отпадъци в Община Търговище, понеже не е правен анализ и към момента не са събирани разделно, се предполага, че годишното количество на отпадъците за компостиране, които ще постъпват на площадката ще бъде около 5-10 000 тона/годишно.

Площта на площадката е изградена с бетонова основа под наклон, изградени са отводнителни канали, в които ще се събира отпадната вода при дъждовно време, както и отпадните води от компоста, като същите ще се отвеждат до събирателен резервоар. Събраната отпадна вода се използва за оросяване на компостиращият се материал и/или ще постъпва в ГПСОВ- Търговище за третиране. Площадката е оградена и обозначена.

На площадката са изградени следните спомагателни сгради и терени:

- Битовка – обща с площадката за събиране и временно съхраняване на едрогабаритни и опасни отпадъци от бита
- Контролно- пропускателен пункт с везна за измерване на количествата постъпващ материал – същата да бъде обща с площадката за събиране на едрогабаритни и опасни отпадъци, както и с площадката за строителни отпадъци и позволява измерване на тежкотоварни автомобили;
- Участък за съхранение на готов компост;
- Участък за съхранение на техниката, необходима за обработка на компоста;
- Навес за компостиране при лоши метеорологични условия;
- Площ за компостиране;
- Осигурено електрозахранване, ВиК, интернет достъп;

На площадката следва да се приемат следните видове отпадъци:

- Зелени отпадъци;
- Хранителни отпадъци;
- Отпадъци от агро/хранителната промишленост;
- Оборска тор;
- Битови биоразградими отпадъци.

Биоотпадъците ще се събират разделно при източника на образуване, т.е. първоначално ще се обхване града и след това селата. Ще бъдат разположени съдове за събирането на биоотпадъци, съгласно изискванията на Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на

биоразградими отпадъци. Община Търговище е закупила 150 броя контейнери за събиране на биоотпадъците– кофи на колела с обем 120 литра, кафяви на цвят, водоустойчиви, достатъчно здрави и устойчиви на скъсване и напукване, плътно затварящи се лесни за почистване и дезинфекция. Същите са означени със стикери за вида на отпадъците, попадащи в обхвата на определението за биоотпадъци.

Към момента на площадката се приемат и обработват всички растителни отпадъци от паркове и градини (окосена трева, листа, храсти и дървесина вкл. шредирана) от територията на Общината. През 2020 година на площадката са приети 225,740 тона растителни отпадъци. Все още на площадката не се приемат хранителни отпадъци, тъй като за горепосочените кафяви кофи все още не е осигурена необходимата сметосъбираща техника. От 2017 г., когато площадката за компостиране е въведена в експлоатация до 2020 г. включително са предадени общо 1022,82 т. растителни отпадъци от паркове и градини.

Компостиращата инсталация се есксплоатира от Общинско предприятие „БКС-Търговище".

- **Разделно събиране на отпадъци от облекла и тескстилни материали**

На територията на Община Търговище е изградена и система за разделно събиране на текстилни отпадъци, към момента са разположени 9 броя контейнери в различни части на град Търговище. Предстои поставяне на още съдове от страна на „М- Текс Рециклиране на текстил" ООД, с която община Търговище има сключен договор от 2021 г.

Освен такстилни отпадъци, в контейнерите може да се изхвърлят още аксесоари, обувки, хавлиени кърпи, пердета, завеси и други изделия от текстил и кожа. Контейнерите се обслужват по график от фирмата два пъти седмично.

- **Инфраструктура за разделно събиране на отпадъци от черни и цветни метали, едрогабаритни и опасни отпадъци от бита**

Според действащото българско законодателство събирането и депонирането на опасни битови отпадъци е от компетенциите на кметовете на общините. Съгласно чл.19, ал.3, т.9 от ЗУО, кметовете на общините имат задължения за организиране на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане.

Община Търговище е сключила договор № Д-01-208/29.08.2019 г. за безвъзмездно предаване на едрогабаритни и опасни отпадъци от домакинствата с фирма „Марекс" ООД за срок от пет години. Фирмата притежава разрешителни документи за дейности с отпадъци и собствена площадка, отговаряща на нормативните изисквания в промишлената зона на град Търговище. Съгласно договорните отношения, фирмата е обособила площ от действащата си площадка за безвъзмездно събиране на отпадъци от домакинствата. Задължение на фирмата е и ежегодно предоставяне в Общинска администрация на отчет за количествата и видовете на събраните отпадъци, както и начинът на тяхното третиране. Отпадъците, които гражданите могат да предават на площадката са уточнени в приложение към договора, неразделна част от него:

Код	**Наименование**
02 01 10	Метални отпадъци
12 01 01	Стърготини, стружки и изрезки от черни метали
12 01 02	Прах и частици от черни метали
12 01 03	Стърготини, стружки и изрезки от цветни метали
12 01 04	Прах и частици от цветни метали
13 01, 13 02 и 13 03	Трансмисионни течности, масла
15 01 10*	Опаковки, съдържащи остатъци от опасни вещества или замърсени с опасни вещества
16 01 03	Излезли от употреба гуми
16 01 04*	Излезли от употреба МПС
16 01 06	Излезли от употреба МПС, които не съдържат течности или други опасни компоненти
16 01 07*	Маслени филтри
16 01 13*	Спирачни течности
16 01 14*	Антифризни течности, съдържащи опасни вещества
16 01 15	Антифризни течности, различни от упоменатите в 16 01 14
16 01 17	Черни метали
16 01 18	Цветни метали
16 05 04*	Газове в съдове под налягане (включително халоони), съдържащи опасни вещества
16 05 05	Газове в съдове под налягане, различни от упоменатите в 16 05 04
17 04 01	Мед, бронз, месинг
17 04 02	Алуминий
17 04 03	Олово

17 04 04	Цинк
17 04 05	Желязо и стомана
17 04 06	Калай
17 04 07	Смеси от метал
17 04 11	Кабели, различни от упоменатите в 17 04 10
19 10 01	Отпадъци от желязо и стомана
19 10 02	Отпадъци от цветни метали
19 12 02	Черни метали
19 12 03	Цветни метали
20 01 11	Текстилни материали
20 01 27*	Бои, мастила, лепила/адхезивни и смоли, съдържащи опасни вещества
20 01 28	Бои, мастила, лепила/адхезивни и смоли, различни от упоменатите в 20 01 27
20 01 29*	Перилни и почистващи препарати, съдържащи опасни вещества
20 01 30	Перилни и почистващи препарати, различни от упоменатите в 20 01 29
20 01 31	Цитоксични и цитостатични лекарствени продукти
20 01 32*	Лекарствени продукти, различни от упоменатите в 20 01 31
20 01 40	Метали
20 03 07	Обемни отпадъци

Забележка:

- ***в кодовете 20 01 27* и 20 01 28 попадат следните отпадъци:*** *политура, грунд (за метали,дърво), боя, багрило, лак (за дърво) и продукти за поддържане на дървени изделия, смоли, лепила, аерозолни бои, бои за автомобили, бои за оцветяване на яйца, разтворители*
- ***в кодовете 20 01 29* и 20 01 30 влизат следните отпадъци:***

  дезинфектанти, съдържащи киселини, алкохоли, алдехиди, пероксиди и др., препарати за почистване на стъкла, фурни, белина, отстраняващи петна, универсални почистващи повърхности за подове, бани, кухни, детергенти

- ***в код 20 03 07 се включват:***

  едрогабаритни отпадъци от бита като шкафове, гардероби, легла, дивани,фотьойли, матраци и др.

В списъка на приеманите отпадъци са включени възможно най-много видове отпадъци, които могат да се образуват от жизнената дейност на домакинствата. Ежегодно същият ще се допълва и актуализира с цел обхващане на повече видове отпадъци, с което ще се създаде ефективна система за разделно им събиране.

Предаването на отпадъците от черни и цветни метали се извърша свободно от гражданите на оторизирани площадки в града, на т.н. „вторични суровини”. За улеснение на гражданите, в обхвата на договора с фирма „Марекс” ООД са включени и тези отпадъци.

3. Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

Кметът на общината отговаря за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община (чл. 19, ал. 3, т. 5 от ЗУО).

В настоящия момент всички строителни отпадъци на територията на Община Търговище се извозват и складират в бившата кариера за ломен камък в с.Пролаз. Общината притежава този склад за строителни отпадъци за който е разработен и одобрен проект за рекултивация на нарушения терен със строителни отпадъци, инертни материали и земни маси.

За изпълнение на целите и изискванията на ЗУО е необходимо да бъде изградена нужната инфраструктура за това. На територията на Община Търговище липсва такава, но са предприети своевременни мерки за осигуряването й.

За целта е проектирана площадка на територията на град Търговище, на която да се извършват дейности по оползотворяване/рециклиране на строителни отпадъци.

Предвидените дейности и операции на площадката са:

Площадката ще бъде изградена в УПИ XII, в имот №73626.504.723 с обща площ 9 999 кв.м. в границите на гр.Търговище.

- За ограничаване на свободния достъп до площадката е предвидена ограда и контролно-пропускателен пункт с кантар за измерване на постъпилото количество отпадъци;

- Площадката е проектирана с подходяща настилка, която да осигури целогодишно безпрепятствено движение на тежкотоварна техника и да предотвратява замърсяване на СО и продуктите от оползотворяване на СО.

- На площадката се предвижда обособяване на следните участъци (зони):

  - Зони за съхранение на приеманите отпадъци. Обособени са отделни зони за разделно съхранение на предварително сортираните отпадъци по вид на материала: бетон, керамика, асфалтобетон, смесени фракции, скални материали и др. Предвидена е отделна площ за временно съхраняване на СО, за които има съмнение за замърсяване, докато се извършат необходимите изпитвания и/или се организира депонирането им.
  - Зона, за разполагане на съоръжения за оползотворяване на строителни отпадъци /в т.ч. трошачна и пресевна инсталация/;
  - Зона за съхранение и товарене на готовата продукция;
  - Зона за разполагане на контейнери за събиране на рециклируеми отпадъци, като метали, хартия, пластмаси, дървесина и др., попаднали сред основните потоци.

- Предвидена е достатъчна площ за паркиране на транспортните средства, опериращи на площадката, както и за разполагане на мобилното оборудване.

- Зона /битовка/ за почивка и обслужване на персонала, на която ще се разполагат постройки, фургони или други премествaеми обекти, удовлетворяващи изискванията на Закона за устройството на територията.

Проектираната площадка за оползотворяване, рециклиране на строителните отпадъци отговаря напълно на изискванията на законодателството и с нея би могло да се достигнат поставените цели относно третирането на строителните отпадъци.

Проблемът пред Общината е в големите финансови ресурси, които са необходими за изграждането й.

4. Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ГПСОВ

В Община Търговище липсва инфраструктура за третиране на утайките от ГПСОВ. На територията както на общината, така и на областта няма изградени съоръжения и/или инсталации за третиране на тези отпадъци.

За управление на утайките ВиК е разработила „План за управление на утайките от ГПСОВ", според който същите престояват на отредена за целта площадка в границите на ПСОВ минимум една година, необходима за изсушаването й, след което се третира.

ПСОВ е пусната в експлоатация през 2011 г. и през 2014 г. възниква необходимостта от третиране на утайките.

Общината не е предприела мерки за осигуряване на инфраструктура за третиране на тези отпадъци.

Предвижданията за третиране на утайките, както на национално, така и на световно ниво са, чрез употребата им в земеделието като почвен подобрител, чрез използването им за рекултивация на нарушени терени, енергийно оползотворяване и/или чрез компостирането им. При всички варианти е необходимо достигането на добро качество на утайката, преди използването й за каквато и да било цел.

Тъй като не само в Община Търговище, а и въобще в цялата страна третирането на образуваните утайки е проблем, който ще се задълбочава все повече с годините, препоръките, които могат да се дадат в случая са след приемане на Националния план за управление на отпадъците да се възложи разработването на нов План за управление на утайките, който детайлно да развие възможните варианти за третирането им на територията на Общината и да даде ясни насоки на администрацията и оператора на ПСОВ, относно възможностите за развитие при управлението им.

Основни изводи и препоръки

❖ Изградена е ефективна система за организирано сметосъбиране, чрез осигуряване на съдове и техника за извозване на смесените битови отпадъци, генерирани от общината. Организираното сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци в Община Търговище обхваща 100% от населените места.

❖ В изпълнение на задължението, съгласно чл.19, ал.3, т.6, т.7 и чл.20, ал.1, т.1 от ЗУО продължава действието на системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на общината. Изпълнението по разделното събиране е възложено чрез сключен договор с „Екобулпак България“ АД.

❖ Въведени са системи за разделно събиране на МРО чрез сключване на договори с организации по оползотворяване и/или други лица, притежаващи необходимите разрешителни за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на ЗУО.

❖ Организирано е събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината, съгласно изискванията на чл.19, ал.3, т. 5 от ЗУО.

❖ Осигурена е площадка за безвъзмездно предаване на едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита съгласно чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.

❖ Общината е организирала събирането, извозването и компостирането на растителните отпадъци от зелените площи.

❖ Необходимо е внедряване на система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите и заведенията за обществено хранене на територията на общината. Съгласно изискванията, определени с *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (обн. ДВ, бр. 11/2017 г.)*, същите трябва да се събират разделно при източника на образуване (домакинства, търговски и административни обекти и/или заведенията за обществено хранене), като общината трябва да осигури съдове за многократно ползване.

❖ На територията на Общината има изградена инсталация за предварително третиране на отпадъци /сепариране/, която се ползва на договорни отношения.

❖ Необходимо е предприемане на действия по третирането на едрогабаритни и строителните отпадъците.

❖ Към момента утайките от ГПСОВ са в малко количество и изграждане на инфраструктура за третирането им би било нецелесъобразно. Препоръчително е да се търси вариант за друго оползотворяване, което да е икономически целесъобразно.

.

Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“

Рамковата директива за отпадъците (Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и за отмяна на определени директиви) (изменена с Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците), съответно ЗУО, оперират както с принципа „Замърсителят плаща”, така и с принципа за „Разширена отговорност на производителя”, които взаимно се допълват.

Чрез разширената отговорност на производителя се прехвърля финансовата и/или оперативна отговорност за управлението на отпадъци от общините към производителите на стоки. С разширената отговорност на производителя се допринася за подоброто разделяне и рециклиране, като се осигуряват подходяща инфраструктура и необходимата комуникация и чрез финансиране на нетните разходи за извършване на услуга за събиране и допълнително третиране съгласно йерархията на отпадъците, както и чрез повишаване на осведомеността. Разширената отговорност на производителя е показала своите предимства при рециклиране на много потоци от отпадъци като опаковки, електроника, батерии и превозни средства.

1. **Същност на принципите „Замърсителят плаща” и „Разширена отговорност на производителя“**

Принципът „**Замърсителят плаща**” е заложен в Договора за функционирането на Европейския съюз (чл.191). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешко здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът „**Разширена отговорност на производителя**“ (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, предотвратяване на отпадъците и повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително за финансирането на:

- ✓ предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;
- ✓ проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, технически издръжливи са, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;

- ✓ развиване на пазар за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

- ➢ изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;
- ➢ осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти. Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.

2. Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци

Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи масово разпространени отпадъци) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. В схемата попадат и строителните отпадъци от ремонтни дейности и от разрушаване на сгради, генерирани от домакинствата и други обекти в малки количества.

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общината за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от Общински съвет за всяко населено място поотделно. Целта на таксата битови отпадъци е прилагане на принципа „Замърсителят плаща“. В Община Търговище размерът на такса битови отпадъци се определя в левове в зависимост от извършваните дейности, с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за извършваните от общината услуги. През 2017 г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който са въведени нови основи за определяне на такса битови отпадъци като препоръчителната основа е на база количество на генерираните отпадъци или други основни различни от данъчната оценка, като напр. на 1 жител. Съгласно НПУО 2021-2028г., поради необходимостта от изграждането на информационна база и административен капацитет на общините, годината на преминаване към прилагането на новите основи за определяне на такса битови отпадъци няколко пъти бе отлагана като към настоящия момент за стартова година е приета 01.01.2022 г.

Другите лица, които участват в схемата, са общините, регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци. Съгласно чл. 23, ал. 4 от ЗУО цената за третиране на тон отпадък, постъпил в регионалната система за управление на отпадъците е еднаква за всички членове на регионалното сдружение.

Общите разходи за услуги за отпадъци се повишават значително във връзка с увеличението на отчисленията за тон депониран отпадък. Независимо от допълнителните дейности, които се въвеждат с регионалната система - сепариране, компостиране и др., в бъдеще направените в тази връзка разходи ще се компенсират от цялостното намаляне на количеството отпадъци, които се транспортират за крайно обезвреждане на депо, както и от реализацията на разделно събраните оползотворими компоненти.

В Община Търговище принципът „Замърсителят плаща“ се прилага напълно при предоставяне на услугите относно строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата и на фирми, осъществяващи строителна дейност. Услугите по управление на строителните отпадъци са регламентирани в Наредбата за управление на отпадъците на Община Търговище. Съгласно разпоредбите на Наредбата, разделното събиране на строителните отпадъци и транспортирането им е отговорност на генераторите на такива отпадъци и се извършва от притежателите на отпадъци, от изпълнителя на строителните и монтажните работи.

Общината предлага услуга за безвъзмездно извозване на строителни отпадъци от ремонтна дейност от домакинствата до 1 куб.м.

Община Търговище има изработен проект за изграждане на площадка за оползотворяване на строителни отпадъци. На този етап същата не е изградена поради липса на финансови ресурси. Третирането на строителните отпадъци в общината се извършва в землището на село Пролаз, където се намира бивша кариера за ломен камък, за която има изготвен и одобрен проект за рекултивация на нарушения терен, чрез запълването му със строителни и инертни отпадъци.

Третирането на строителните отпадъци се извършва след писмено подадено Заявление в общинска администрация и заплащане на съответната такса съгласно Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на община Търговище.

Община Търговище изгради и въведе в експлоатация „Площадка за компостиране на растителни и биоразградими отпадъци”. На площадката се обработват всички растителни отпадъци от паркове и градини (окосена трева, листа, храсти и дървесина вкл. шредирана) от територията на Общината. Генерираните растителни отпадъци (окосена трева, листа, храсти и дървесина) от общинските зелени полощи се събират и траспортират до компостиращата инсталация от Общинско предприятие „БКС-Търговище“.

За територията на Община Търговище е необходимо схемата да разшири териториалното си покритие на системите за разделно събиране на потоците битови отпадъци, включени в „Схемата за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци“ по конкретно за битови, зелени и хранителни биоотпадъци и отпадъците от пепел и сгурия от битовото отопление.

3. Схема за разширена отговорност на производителя (РОП) относно 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО)

Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно в страната по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на пазара продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби

за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъде включен и този отпадъчен поток.

При тази схема за „Разширена отговорност на производителя“ (РОП) лицата, пускащи на пазара[2] продукти, които след тяхната употреба се превръщат в МРО, са задължените по схемата лица и носят отговорност за тяхното последващо събиране и рециклиране, в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО.

Чрез принципа „разширена отговорност на производителя” се цели производителите на продукти след употребата, на които се образуват масово разпространени отпадъци да носят отговорност и за тяхното последващо събиране и рециклиране. Най-често отговорността по събирането на тези отпадъци и предаването им за третиране/рециклиране е, чрез възлагане на организации по оползотворяване (ООп).

Съгласно националната нормативна уредба, задълженията на общините в схемата за „Разширена отговорност на производителя“ са свързани с определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово МРО и оказване на съдействие на Организациите по оползотворяване, с които имат сключени договори. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област. На местно ниво може да се извършва контрол за спазване разпоредбите на Общинските наредби за управление на отпадъците и оказване на административна помощ за спазване на законодателството.

Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които в резултат на употребата на продукти образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и да изхвърлят отпадъците на определените за това места.

При схемата за „Разширена отговорност на производителя“ финансирането на системите за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на МРО се осъществява от фирмите – задължените лица в схемата, които пускат на пазара стоки, които след тяхната употреба се превръщат в МРО. В крайна сметка, това са част от производствените разходи на фирмите – задължени лица в схемата и представляват елемент от цената на съответния продукт.

На територията на Община Търговище схемата за „Разширена отговорност на производителя“ се прилага от бизнеса за следните масово разпространени отпадъци:

Дейностите по подържане чистотата на териториите за обществено ползване, сметосъбиране и сметоизвозване както и експлоатацията на Регионално депо за неопасни твърди битови отпадъци се осъществяват от общинско предприятие „БКС- Търговище“.

На територията на община Търговище са разположени общо 2 395 броя контейнери тип „Бобър„ / 1 267 броя контейнери на територията на град Търговище и 1 128 броя контейнери в селата /.

[2] Съгласно ЗУО "Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

Съгласно чл.63, ал.2 от Закона за местните данъци и такси /ЗМДТ/ кметът на общината ежегодно издава Заповед за определяне районите за сметосъбиране и сметоизвозване, както и честотата на извозване от тези райони.

Община Търговище има сключен договор с „Елтехресурс" АД за организиране, изграждане и прилагане на система за събиране, транспортиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване и/или обезвреждане на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване.
Община Търговище има сключен договор и с фирма „Марекс" ООД за безвъзмездно предаване на разделно събирани отпадъци от домакинствата, в т.ч. опасни и едрогабаритни. Това е във връзка с изискванията на чл.19, ал.3, т.11 от Закона за управление на отпадъците.
Площадката, на която приемат опасни и едрогабаритни отпадъци от гражданите, се намира в промишлената зона на град Търговище, ул. „Железничарска", срещу фирма „Гласко".

Община Търговище има сключен договор с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Екобулпак България" АД от 2006 г. за извършване на дейности по разделно събиране на отпадъци от опаковки.

В системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки е обхванато населението на град Търговище. Разположени са 298 броя контейнери в 117 точки из града - 130 броя жълти контейнери тип „ Бобър" за хартия, пластмаса и метал и 130 броя контейнери тип „Иглу" за стъкло и 155 броя кофи от 360л.

Съгласно сключените договори, организациите по оползотворяване и фирмите осигуряват цялостното финансиране и организират функционирането на системите за разделно събиране и последващо рециклиране и оползотворяване на съответните видове МРО, в т.ч. закупуване и разполагане на съдове, транспортиране и третиране на отпадъците. В договорите са включени и задълженията на ООп за провеждане на информационни кампании и осигуряване на информационни материали за прилаганите системи.

Основни изводи и препоръки

❖ Прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя" е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. Към схемата за 6-те групи МРО, с оглед новите европейски цели и изисквания по отношение на текстилните отпадъци за 2025г. е необходимо да бъде включен и този отпадъчен поток.

❖ В Община Търговище се прилага напълно схемата „Замърсителят плаща" за строителните отпадъци от домакинствата.

❖ В общината към момента няма въведени схеми за разделно събиране на зелените отпадъци от домакинствата и хранителни биоотпадъци и отпадъците от пепел и сгурия от битовото отопление.

Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците

Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда.
Съществуват различни начини за събиране на потоците отпадъци на територията на Община Търговище.
Управлението на битовите отпадъци в общината се осъществява чрез функциониране на следните системи:

- Общински услуги по сметосъбиране, сметоизвозване и третиране на смесени битови отпадъци, финансирани основно от такса „битови отпадъци“;
- Разширена отговорност на производителя относно масово разпространените отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба гуми;
- В общината се прилагат периодични кампании спрямо потоци от отпадъци, в т.ч. масово разпространени отпадъци (ИУЕЕО и НУБА), обемни и строителни отпадъци от домакинствата. Чрез сключен договор с „Марекс“ ООД и чрез периодични кампании, общината предлага услуга на домакинствата, като същевременно поддържа периодичност на събиране или може да се извърши и при поискване;

– Улични контейнери или „системи за занасяне“ – общината и организациите, изпълняващи задължения, съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, или други оператори на отпадъци поставят улични контейнери или въвеждат „системи за занасяне“ с цел събиране на различни потоци от отпадъци. С разполагането на съдове или контейнери на централни обществени места, домакинствата могат да оставят отпадъка си по всяко време, като по този начин се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата. В Община Търговище са осигурени контейнери за разделно събиране на определени видове отпадъци, разположени на общодостъпни места - контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки, съдове за излезли от употреба батерии в административни сгради, училища, детски гради,библиотека, народно читалище и лечебни заведения.

– Пунктове за връщане — организации, изпълняващи задължения съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, осигуряват пунктове за обратно връщане в търговски обекти за рециклиране на различни потоци от отпадъци: опаковки от напитки, ИУЕЕО, батерии и опасни отпадъци от домакинства. Чрез пунктовете за обратно връщане се предлагат удобни решения за потребителите, като същевременно се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата системи за обратно приемане в търговските обекти (например: на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, на отпадъци от батерии и акумулатори и излезли от употреба гуми). В някои случаи чрез системите за обратно приемане в търговските обекти се реализира разширената отговорност на производителя относно съответните масово разпространени отпадъци като например за ИУЕЕО, отпадъци от НУБА и ИУГ;

– Пунктове за предаване на отпадъци - предоставя се решение, при което ползвателите могат да оставят почти всички отпадъци, предназначени за възстановяване или изхвърляне, а служителите на пункта за предаване могат да окажат съдействие и да управляват качеството на входящия отпадък.

Голяма част от домакинствата изхвърлят отпадъците си в смесен вид в общинските контейнери за битови отпадъци. Липсата на разделно събиране от домакинствата при източника на образуване и изхвърлянето на масово разпространени отпадъци в общинските съдове за смесени битови отпадъци води до двойно заплащане от гражданите на услугите по тяхното събиране, превоз и третиране – веднъж чрез заплащане на местната такса „битови отпадъци“ и втори път чрез заплащане на покупната цена на продуктите, в която са начислени продуктовите такси/лицензионните възнаграждения, заплащани от производителите и вносителите на продукти. Причината, основно е, че за домакинствата липсва финансов стимул да предприемат мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, както и за разделно събиране на отпадъците при източника на образуване. Практиката показва, че отпадъците, изхвърляни от домакинствата в общинските съдове за смесени битови отпадъци, най-често са замърсени, т.е. са с ниско качество, което ги прави негодни за последващо оползотворяване или оскъпява дейностите по тяхното третиране.

Община Търговище е сключила договор с фирма “Марекс“ ООД за безвъзмездно предаване на едрогабаритни и опасни отпадъци от домакинствата. Преди сключване на договора тези отпадъци са шостъпвали в потока смесен битов отпадък поради липса на разделното им събиране.

За да се постигне успешно управление на битовите отпадъци е необходимо всички елементи на системата да функционират ефективно и между тях да има добра съгласуваност. Заплащането на такса „битови отпадъци“ на база на действителното количество отпадъци следва да е съчетано с добре функциониращи алтернативи за надлежно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата. Отсъствието или недоброто функциониране, на който и да е от елементите на системата би засегнало ефективността на цялостната политика за управление на битовите отпадъци.

Приложимите мерки, които общината може да приеме за предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци на нейна територия могат да бъдат:

- ✓ Насърчаване на населението към използването на опаковки - торбички, чашки и др., предназначени за многократна употреба;
- ✓ Стимулиране на търговските обекти, предлагащи торбички за многократна употреба, чрез намаляване на ТБО;
- ✓ Информационни кампании насочени към населението;
- ✓ Зелени обществени поръчки[3];
- ✓ Провеждане на местна политика за разширена отговорност на производителя.

Начини за предоставяне на информация относно общинските услуги в областта на управление на отпадъците

Основната форма за предоставяне на информация е интернет страницата на общината: https://targovishte.bg/wps/portal/municipality-targovishte/home

На интернет страницата си общината осигурява на населението информация за услугите за отпадъци, които предоставя и за съответните задължения на гражданите и фирмите. Съгласно законодателството и нормативаната уредба на страната, на интернет страницата на общината следва да се публикуват:

[3] „процедура, чрез която публичните органи се стремят да получат продукти, услуги и строителни работи с намалено въздействие върху околната среда през целия им жизнен цикъл, вместо продукти, услуги и строителни работи със същата основна функция, които иначе биха били предоставени.“

- стратегии, програми, общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците и други местни документи, свързани с управлението на отпадъците;
- график за извозване до регионалното депо на твърди битови отпадъци, генерирани от жилищни и нежилищни имоти в Община Търговище за съответната година;
- график за извозване на цветните контейнери за разделно събрани отпадъци от опаковки на територията на Община Търговище;
- регистър на площадките за отпадъци на територията на Община Търговище;
- информация за реда и начина за предаване на строителните отпадъци, генерирани от домакинствата;
- информация за организираните кампании за разделно събиране на МРО;
- годишни отчети по изпълнение на ПУО и други общински програми;
- пунктове за смяна на автомобилните гуми на територията на гр. Търговище;
- съобщения за начина за събиране на отпадъците чрез подаване на заявка и др. информация в полза на гражданите за осведомяване за реда на събиране, транспортиране и извозване на отпадъците, генерирани на територията на общината.

Основни изводи и препоръки

❖ Информацията по отношение управление на отпадъците достига до гражданите по различен начин. Интернет страницата на общината е основния обмен на информация при провеждане на различни кампании. Този начин на разпространение не е напълно достатъчен, тъй като част от населението нямат достъп до електронната мрежа и това ограничава техните възможности да се запознаят с дейността. Паради тази причина допълнителен обмен на информация се осъществява чрез публикуване на съобщения на информационното табло в центъра на административно обслужване и в кметствата на малките населени места.

❖ Необходимо е провеждане на повече информационни кампании чрез организиране на срещи или информиране на населението, чрез средствата за масово осведомяване. По този начин се цели по-голяма част от населението да има достъп до информацията и да се привлече тяхното активно участие. Постигнатите резултати до тук по отношение на информираността и предоставянето на информация на гражданите е добро, но е необходимо подобряването им и увеличаване на кампаниите, чрез което ще се увеличат възможностите на общината за достигане на набелязаните мерки в развитието на дейността по управлението на отпадъците.

❖ За осигуряване на прозрачност при изпълнение на общинската политика за управление на отпадъците е необходимо ежегодно публикуване на годишни отчети за изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците до 2028 г. на интернет страница на общината.

❖ Приложимите мерки, които общината може да приеме за предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци на нейна територия, заложени в Акутализираната програма за управление на отпадъците на Община Търговище до 2020 г. са актуални и следва да се изпълняват и в следващият програмен период 2021-2028 г., а именно:

- Насърчаване на населението към използването на опаковки - торбички, чашки и др., предназначени за многократна употреба;
- Стимулиране на търговските обекти, предлагащи торбички за многократна употреба, чрез намаляване на ТБО;
- Информационни кампании насочени към населението;
- Зелени обществени поръчки;
- Провеждане на местна политика за разширена отговорност на производителя

Анализ на икономическите инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им

Икономическите инструменти в сектора на управлението на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Изследванията показват, че въвеждането на такива механизми в различните европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нива в йерархията на управлението на отпадъците.

Икономическите инструменти и стимули, свързани с управлението на отпадъците могат най-общо да бъдат обобщени в следните групи:

- *Такси за депониране и третиране*. Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци. Тази група икономически инструменти имат за цел да стимулират по-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците, като налагат по-високи такси за третираните отпадъци, които не съответстват на тази йерархия, например върху депонираните отпадъци;
- *Схеми „Плащане при изхвърляне" ("Pay-as-you-throw" schemes – PAYT)*. Това са инструменти, при които населението и бизнеса заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци. Тези схеми са пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като те съответно заплащат на кг/чувал/контейнер и т.н. Системи, при които е на лице заплащане за услугата по управление на отпадъците на базата на фиксирана ставка на домакинство или потребител, не могат да се причислят към схемите „Плащане при изхвърляне". Основният инструмент от тази група в България е таксата за битови отпадъци;
- *Схеми за отговорност на производителя и вносителя*. Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци. Тази схема се прилага в България относно 6 групи МРО;
- *Екологични данъци и такси върху продукти* – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;
- *Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности* – въвеждат се с цел покриване на риска от извършване на определени дейности, които не съответстват на екологичното законодателство, например за трансграничен превоз на отпадъци;

На базата на разгледаните схеми и форми за управление на отпадъците в Община Търговище в настоящия анализ ще бъдат анализирани икономическите инструменти, които са свързани с бюджета на общината:

- ✓ Такса – битови отпадъци (в т.ч. постъпления от таксата и разходи на общината за управление на отпадъците).
- ✓ Обезпечения за покриване на последващи разходи за затваряне на депата и отчисления за депониране на отпадъци (т.нар. отчисления по чл. 60 и чл.64 от ЗУО).

Такса битови отпадъци (в т.ч. постъпления от таксата и разходи на общината за управление на отпадъците)

В Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на Община Търговище в Глава втора Раздел I е регламентиран начина за определяне на такса битови отпадъци.
Съгласно чл.66, ал.1 от ЗМДТ, дейностите по предоставените от общината услуги включват:
1. събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до инсталации и съоръжения за третирането им, както и осигуряване на съдове за събиране на битовите отпадъци, с изключение на разделното събиране, предварителното съхраняване и транспортирането на битовите отпадъци, попадащи в управлението на масово разпространени отпадъци по Закона за управление на отпадъците;
2. третиране на битови отпадъци, необхванати в управлението на масово разпространените отпадъци, както и проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци и/или други инсталации или съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови;
3. поддържане на чистотата на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места и селищните образувания в общината, предназначени за обществено ползване.

Видът на предлаганите услуги на територията на общината, както и честотата на събиране и транспортиране на битовите отпадъци се определят със заповед на кмета на общината и се обявяват публично до 31 октомври на предходната година.

Разходите за контрол по отношение на битовите отпадъци и разходите за почистване на нерегламентирано изхвърляне на битови отпадъци и тяхното третиране се включват в план-сметката и могат да се финансират със средствата от таксата за битови отпадъци. Обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците, когато се правят за битови отпадъци от общини, се включват в план-сметката като разход за дейности по третиране на битови отпадъци, необхванати в управлението на масово разпространените отпадъци, както и проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци и/или други инсталации или съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци за годината, в която подлежат на превеждане от общината по съответната сметка. Натрупаните средства от обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците, когато се правят за битови отпадъци от общини, са друг източник на финансиране на разходите от план-сметката в годината на извършване на съответния разход. Неусвоените от предходната календарна година средства от таксата за битови отпадъци са друг източник за финансиране на разходите при изготвяне на план-сметката. Приходите от глоби и имуществени санкции по Закона за управление на отпадъците, наложени във връзка с нерегламентирано изхвърляне или третиране на битови отпадъци, са друг източник за финансиране на разходите от план-сметката. Приходите от такса битови отпадъци в общинския бюджет се използват изцяло за финансиране на дейности и проекти, свързани с битовите отпадъци.

Съгласно чл. 67 от ЗМДТ, размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице се определя за календарна година при спазване на принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците. Количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци. Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от посочената водеща основа, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането ѝ.

Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинският съвет може да приеме, са:

1. за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:

– индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

– количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

– брой ползватели на услугата в имота;

2. за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:

– индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

– количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

– брой ползватели на услугата в имота;

3. за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:

– брой ползватели на услугата в имота;

– разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот.

Общинският съвет може да приеме различни основи за отделните населени места, за отделните зони в тях, за селищните образувания, за различните категории задължени лица и за отделните услуги, като бъдат посочени изрично мотивите за различните основи.

Преминаването към изчисляването на ТБО на база количество изисква значителен период от време и цялостно пренастройване на системите за управление на отпадъците в общините в зависимост от избраните модели. Прилагането на новите изисквания по отношение на основите за изчисляване размера на такса битови отпадъци поставя редица предизвикателства пред общините свързани с информационното осигуряване на процеса. Настъпилите промени в ЗМДТ целят правилно определяне на таксата за битови отпадъци, реално въвеждане на принципа „замърсителят плаща“, както и въвеждане на единна методология за определяне на разходите, които формират таксата за битови отпадъци, осигуряване на публичност и прозрачност чрез задължението за провеждане на обществени консултации при определянето на разходите, формиращи таксата и опазване на околната среда. При прилагане на предложените изменения се очаква ефект за задължените лица, изразяващ се в изменение на размера на таксата за битови отпадъци. Конкретният размер на изменението ще зависи от избраната от общинските съвети основа за разпределяне на разходите по предоставяне на услугите, във връзка с които се събира таксата за битови отпадъци, както и от начина на планиране, управление и разходване на средствата от план-сметката на общината.

Друг момент в закона е одитирането на план - сметката от страна на Сметната палата. Целта на промените са постигане на по-голяма прозрачност и публичност на разходите, подпомагане на общините и уеднаквяване на подхода при съставяне на план-сметката. В тази връзка, в новите разпоредби на ЗМДТ е предвидено, че решението на общинския съвет за одобряване на план-сметката се публикува за обществено обсъждане на интернет страницата на общината. На интернет страницата на общината, ежегодно в срок до 15 февруари, се публикуват:

1. одобрената план-сметка по видове услуги;

2. приетите основи за изчисляване на таксата за битови отпадъци и размера на таксата за единица основа за текущата година;

3. отчетените разходи за предходната година по видове услуги и по бюджетни показатели съгласно утвърдената от министъра на финансите единна бюджетна класификация за

съответната година, както и друга информация и данни за отчетените разходи за предходната година в съответствие с приетата от общинския съвет основа;

4. отчетените количества събрани и третирани битови отпадъци за предходната година.

Ежегодно в срок до 31 март Националното сдружение на общините в Република България публикува обобщената информация за одобрените план сметки по видове услуги по общини, по области и на национално ниво.

Разходите от план-сметката се финансират със средства от таксата за битови отпадъци и от други източници при спазване на изискванията, приложими за съответния източник на финансиране. Други източници на финансиране са средства от Оперативна програма „Околна среда“, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда и други публични източници, както и приходите на общината от оползотворяване на битови отпадъци и другите общински средства и приходи, различни от приходите от таксата за битови отпадъци.

Съгласно измененията, в чл. 71 от ЗМДТ, такса битови отпадъци няма да се дължи за:

- услугата по събирането и транспортирането на отпадъците, както и за услугата по тяхното третиране – за имоти, които попадат в райони, в които тези услуги не се предоставят от общината;
- услугата по събирането и транспортирането на отпадъците, както и за услугата по тяхното третиране, когато имотът е незастроен или не се използва през цялата година, и за него е подадена декларация по образец от задълженото лице до 31 октомври на предходната година в общината по местонахождение на имота;
- услугата по събирането и транспортирането на отпадъците, когато задължените лица са сключили договор за обслужване с лица, получили регистрационен документ по Закона за управление на отпадъците за събиране и транспортиране на битовите отпадъци до съответните съоръжения и инсталации, и са декларирали това обстоятелство до 31 октомври на предходната година в общината по местонахождение на имота.

Приходите от такса битови отпадъци в общинския бюджет се използват изцяло за финансиране на дейности и проекти, свързани с битовите отпадъци:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депа или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковите и други територии в Община Търговище, предназначени за обществено ползване.

Такса – битови отпадъци е икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на домакинствата и фирмите, генериращи битови отпадъци.

С приетия през 2017 г. ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса за битови отпадъци. Датата на влизането в сила на новите изисквания беше променяна няколко пъти поради невъзможност на общините да изградят капацитет и информационна осигуреност за прилагане на тези изисквания.

Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинските съвети могат да приемат, са:
(1) за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:

- индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;
- количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;
- брой ползватели на услугата в имота.

(2) за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:

- индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;
- количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;
- брой ползватели на услугата в имота.

(3) за услугата по поддържане на чистотата на територииите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:

- брой ползватели на услугата в имота;
- разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот.

Съгласно действащата *Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги и права на територията на община Търговище (приета на заседание на Общински съвет Търговище с Решение № 3 по Протокол № 6 от 31.03.2020 г.; Последна актуализация: 31.05.2022)*, Глава втора „Местни такси“, Раздел Първи „Такса за битови отпадъци“, размерът на такса битови отпадъци се определя в левове.

Таксата се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения за битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на територииите за обществено ползване в населените места.

Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно - сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на територииите за обществено ползване.

За имоти, намиращи се извън районите, в които Общината е организирала събиране и извозване на битови отпадъци, се събира такса за ползване на депо за битови отпадъци и за поддържането на чистотата на територииите за обществено ползване.

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място, с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:
1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците;

4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Когато до края на предходната година Общинския съвет не е определил размер на таксата за битови отпадъци за текущата година, таксата се събира на база действащия размер към 31 декември на предходната година.

Размерът на таксата за жилищни имоти на физически лица и предприятия по смисъла на Закона за счетоводството, се определя пропорционално върху данъчната оценка на имота.

Размерът на таксата за нежилищни имоти на физически лица и предприятия по смисъла на Закона за счетоводството, се определя пропорционално върху данъчната оценка на имота.

Таксата за нежилищни имоти с непроизводствена дейност, за които не е организирано сметосъбиране и сметоизвозване и са извън регулационните граници на населените места, се определя съгласно .

Такса за обслужване на съдове за битови отпадъци се определя съгласно Приложение към Наредбата.

В Наредбата еднозначно са определение институциите, които са частично освободени (50% и 75%) от заплащане на такса смет, както и тези – изцяло освободени от заплащане на таксата.

Общите финансови потоци, свързани с такса за битови отпадъци за периода 2017-2021 г., са представени в следващите таблици:

Приходи от такса-битови отпадъци за управление на отпадъците 2017-2021г.

Година	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Общо приходи от местни данъци и такси (лв.):	8 788 175	9 377 999	9 730 984	10 606 115	11 841 873
В т.ч. от: Приходи от такса битови отпадъци	3 706 681	3 915 029	4 119 522	4 381 674	4 628 840
От физически лица:	1 170 610	1 252 553	1 333 746	1 268 824	1 413 316
Юридически лица:	2 536 071	2 662 476	2 785 776	3 112 850	3 215 524

Източник: ОбА Търговище

Общо разходи за управление на отпадъците периода 2017-2021 г.

Година	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Общо разходи за управление на отпадъците (х.лв.)	**2 487 570**	**3 235 982**	**3 072 341**	**3 202 300**	**4 967 981**
В т.ч. за: Събиране и транспортиране на битови отпадъци до депа и други съоръжения за третиране	437 230	464 794	491 936	548 391	778 909
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, вкл. отчисленията по чл.60 и 64 от ЗУО	781 473	800 770	1 035 792	1 342 313	2 580 655

Година	2017	2018	2019	2020	2021
Поддържане чистотата на територииите за обществено ползване	1 268 867	1 970 418	1 544 613	1 311 596	1 608 417

Източник: ОбА Търговище

За Община Търговище е валидна наблюдаваната във всички общини ситуация, при която делът на платените от бизнеса средства за такса битови отпадъци е по-голям от тези на домакинствата.

От представените данни за приходите и разходите е видно, че приходите от такса битови отпадъци, постъпващи в общинска администрация покриват разходите за управление на отпадъците. Разходите, свързани с поддържането на дейностите по управление на отпадъците ще се увеличават през годините, вследствие на променената нормативна уредба, касаеща управлението на отпадъците и въвеждането на нови методи и технологии за третирането им. Цената за третиране на тон отпадък, постъпил в регионалната система за управление на отпадъците, е еднаква за всички членове на регионалното сдружение и в нея не може да бъде калкулирана печалба за сдружението.

Обезпечения за покриване на бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депа и отчисления за обезвреждане на отпадъци (т.нар. отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО)

Този финансов инструмент се прилага в страната от 1 януари 2011 г. съгласно действащия по това време Закон за управление на отпадъците. Новият Закон за управление на отпадъците (Обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г., в сила от 13.07.2012 г.), с разпоредбите на чл. 60 и чл. 64, отново въведе този финансов инструмент.

Обезпечения по чл. 60 от ЗУО
Те се правят за всеки тон депониран отпадък. Целта на обезпеченията е в периода на експлоатация на съответното депо да се акумулира финансов ресурс, който собственикът на депото да използва за неговото закриване и рекултивация, след изчерпване на капацитета му. Задължението за обезпеченията по чл. 60 се отнася и за общините, в случаите, в които те се явяват собственици на депо за отпадъци, независимо дали става въпрос за битови, строителни или опасни отпадъци, като обезпеченията не могат да бъдат под формата на банкова гаранция. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, обезпеченията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци. Важно е да се подчертае, че натрупаните средства остават притежание на собственика на депото.

Когато собственик на депото е община, обезпечението е под формата на месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото, или месечни отчисления в банкова сметка със специално предназначение, блокирана за периода до приключване и приемане на мерките по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, с изключение на случаите, когато е разрешено тяхното ползване.

Размерът на обезпеченията за закриване и следексплоатационни грижи за депото се определя от оператора на депото. Минималният размер на обезпеченията се определя по формули, посочени в Приложение 1 на Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. Определеният размер от оператора се актуализира на всеки три години в съответствие с индекса

на потребителските цени, публикуван от Националния статистически институт, и/или при промяна в параметрите за определянето му, която води до изменение от над 15 на сто от първоначално определения размер на отчисленията за тон депониран отпадък. При актуализиране или промяна в размера на обезпечението собственикът на депото представя в РИОСВ подробна обосновка, в т.ч. месечно количество депонирани отпадъци в тонове.

Собственикът на депото превежда до последно число на текущия месец определените месечни вноски по обезпечението за предходния месец. При забавяне на преводите по банковата сметка се дължи законната лихва за всеки просрочен ден, но не повече от 20 на сто от дължимата/остатъчната сума. В същия срок собственикът на депото представя на компетентния орган информация за депонираните количества отпадъци за предходния месец. Дължимите суми за невнесени обезпечения се определят с акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

В случай, че събраните средства в сметката са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, собственикът на депото осигурява остатъка от средствата.

Когато след приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Отчисления по чл. 64 от ЗУО (екотакса за депониране)

Тези отчисления се правят за всеки тон депонирани отпадъци. Натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и строителни отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му. Средствата могат да бъдат разходвани за извършването на последващи разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за оползотворяване на битови отпадъци.

Отчисленията се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Целта на отчисленията като икономически инструмент е да стимулират общините да намалят количествата на депонираните отпадъци за сметка на рециклираните и оползотворени отпадъци и да се натрупат средства за изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, то отчисленията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци.

В Наредба № 7/2013 г. *за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изискван при депониране на отпадъци,* размерът на отчисленията по чл. 64 от ЗУО за всеки тон депониран отпадък са ясно определени по години, като всяка година нарастват, както следва:

а) за 2021 г. 82 лв./т.;
б) за 2022 г. и всяка следваща година – 95 лв./т.

Изпълнението на обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО за периода 2016-2020 г. е посочено в следващата таблица:

Изпълнение на обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО за периода 2016-2020 г.

година	2016	2017	2018	2019	2020
Обезпечения по чл. 60 от ЗУО (лв.)	52 180,96	50 200,46	46 031,54	8 182,87	10 000
Отчисления по чл. 64 от ЗУО (лв.)	180 626,40	226 651,55	196 907,40	405 585,78	684 000

Източник: ОбА Търговище

Натрупаните средства от отчисленията се разходват от общините чрез техните бюджети за:

- проектиране, включително прединвестиционни проучвания, финансови и икономически анализи, морфологични анализи на отпадъците, и изграждане на нови съоръжения за оползотворяване/рециклиране на битови и строителни отпадъци, в т.ч. инсталации за сепариране, инсталации за компостиране, инсталации за анаеробно разграждане, площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, както и дейностите, свързани с авторски, строителен надзор и инвеститорски контрол на същите;
- закупуване на съдове за разделно събиране на отпадъците (извън задълженията на организациите по оползотворяване на масово разпространени отпадъци), транспортни средства и транспортно-подемна техника, обезпечаващи функционирането на общинските системи за управление на отпадъците;
- осигуряване на други съоръжения и инсталации, необходими за изпълнение на изискванията на ЗУО и на подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и за извършването на последващи разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за оползотворяване, в т.ч. рециклиране на битови отпадъци.

Съществен икономически стимул за достигане на целите от общините е освобождаването от отчисленията за депониране. Следователно, ако общините изпълнят двата вида цели по чл. 31, ал. 1 от ЗУО за повторна употреба и рециклиране и намаляване количеството на депонирани биоразградими отпадъци, те се освобождават на 100% от заплащане на отчисленията за депониране.

Основни изводи и препоръки

❖ Община Търговище има действаща Наредба за определянето и администратирането на местните такси и цени на услуги на нейна територия, в която е указан редът за заплащане на такса „Битови отпадъци", както и дейностите, които покрива.

❖ Такса битови отпадъци е въведена като икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща" по отношение на домакинствата и фирмите, генериращи битови отпадъци. Понастоящем обаче не изпълнява ролята си на икономически инструмент, тъй като не е обвързана с количеството на генерираните от лицата отпадъци. През 2017 г. със ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса за битови отпадъци с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Предвижда се новите основи за изчисляване на таксата да се прилагат от началото на втората година след публикуване на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г.

❖ Обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на

техния капацитет и следексплоатационните грижи. Този подход работи на принципа „замърсителят плаща“.

❖ Приходите, събрани от такса битови отпадъци не са достатъчни и покриват част от необходимите разходи за дейността. Финансирането на дейностите с отпадъците, се извършва и посредством въведените отчисления, които общината заплаща по реда на ЗУО. Натрупаната сума може да се изразходва за дейности, свързани със следексплоатационните разходи на депото. Въвеждането на отчисления за натрупване в общините на средства за последваща рекултивация и мониторинг на депата за отпадъци се доближава в по-голяма степен до прилагане на принципа „замърсителят плаща“.

Анализ на финансовите потоци по управление на дейностите с отпадъците

Предмет на анализа е финансирането в Община Търговище относно количествата и потоците отпадъци и дейностите, свързани с тяхното образуване.

Разходи за управление на отпадъците

Разходите за управление на отпадъците от постъпилите средства за такса битови отпадъци се отчитат по Дейност 623 „Чистота“ и Дейност 627 „Управление на дейностите по отпадъци“, съгласно одобрени план-сметки за годишния размер за приходите и необходимите разходи на Община Търговище. В План-сметката са включени разходите за дейности по:

- Осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и др.;
- Събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително обезпеченията и отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците;
- Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

В следващата таблица са представени данни за разходите по отделните услуги по управление на отпадъците, предоставяни от Община Търговище. Изчислени са средните стойности на разходите на 1 жител и на 1 тон отпадък за периода 2017-2020 г.

	общо за общината/лева	разходи на жител/лева	разходи на тон отпадък/лева	година
Общо стойност на одобрената план-сметка по чл. 66 от ЗМДТ, в т.ч.:	3 922 500,00	34,87	270,95	2017
	4 655 000,00	41,71	557,41	2018
	4 990 000,00	44,99	394,91	2019
		0,00	0,00	2020
Осигурянване на съдове за БО	51 400,00	0,46	3,55	2017
	55 000,00	0,49	6,59	2018

	57 000,00	0,51	4,51	2019
		0,00	0,00	2020
Събиране на БО и транспортирането им	563 700,00	5,01	38,94	2017
	645 000,00	5,78	77,24	2018
	771 600,00	6,96	61,06	2019
		0,00	0,00	2020
Поддържане, експлоатация, закриване и монторинг на депо за БО, в т.ч. инсталаия за компостиране	1 245 800,00	11,08	86,05	2017
	1 534 000,00	13,75	183,69	2018
	1 931 400,00	17,41	152,85	2019
		0,00	0,00	2020
Почистване на територии за обществено ползване	2 032 800,00	18,07	140,42	2017
	2 384 200,00	21,36	285,49	2018
	2 192 000,00	19,76	173,47	2019
		0,00	0,00	2020
Други (информационии кампании, мерки за насърчаване на събираемостта на БО и др.)	28 800,00	0,26	1,99	2017
	36 800,00	0,33	4,41	2018
	38 000,00	0,34	3,01	2019
		0,00	0,00	2020

Тенденцията е към нарастване на разходите за управление на отпадъците и по петте направления за разглеждания период.

Финансиране на разходите за управление на отпадъците

Разходите за управление на отпадъците в Община Търговище освен от постъпилите средства от такса битови отпадъци (основен източник на финансиране) се финансират и от други източници при спазване на изискванията, приложими за съответния източник. Други източници на финансиране са средства от Оперативна програма „Околна среда“, от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда и от други публични източници, както и приходите на общината от оползотворяване на битови отпадъци и другите общински средства и приходи, различни от приходите от таксата за битови отпадъци.

Чрез финансовите инструменти се цели да се постигне устойчиво управление на отпадъците от бита, като се подобрят условията за финансиране на икономическите субекти, осъществяващи дейност в сектора. Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства на организациите за оползотворяване на отпадъците и постъпления от такса битови отпадъци, реализирани от общините. Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване.

Финансирането по ОПОС през новия програмен период 2021-2027 г. ще съобразява регионалния принцип при управлението на битовите отпадъци, като добра практика от двата програмни периода, доказала своите предимства при цялостния подход за намаляване на количеството депонирани отпадъци. Приоритет се дава на развитието и подобряването на общинските системи за управление на отпадъци на регионално ниво, най-вече инфраструктура, която цели повторна употреба, рециклиране и разделно събиране за постигане на целите към 2030 г. Инвестициите в регионалната инфраструктура за достигане на целите към 2030-2035 г. следва да се насочат приоритетно към идентифицираните потребности в НПУО 2021-2028 г.

Реализирането на проекти в областта на управление на отпадъците се подпомагат и със средства от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), под формата на:

- **безвъзмездна помощ,** която може да бъде отпускана на общини и регионални сдружения на общини , в размер до 100%;
- **безлихвен заем**, който може да бъде отпускан на общини в размер до 100% и на търговски дружества и еднолични търговци в размер до 70% от общата стойност на проекта;
- **предоставяне на средства,** акумулирани от продуктови такси, с цел обезпечаване дейността на системи за събиране, транспортиране, оползотворяване и/ или обезвреждане на опасни и масово разпространени отпадъци;
- **предоставяне на средства за реализиране на проекти,** които са публична държавна собственост, както и върху терени, които са публична държавна или публична общинска собственост и осигуряват изпълнението на поети ангажименти на Р България по международни договори и във връзка с членството на страната ни в ЕС.

Основни изводи и препоръки

❖ Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда, като този дял непрекъснато нараства и изпреварва останалите сектори на околната среда.

❖ Извършен е анализ за периода 2017-2020 г. на разходите за управление на отпадъците в Община Търговище. В анализа се разглеждат разходите в съответствие с отговорностите на общината по услуги, вменени по силата на ЗУО. Изчислени са разходите по отделните услуги по управление на отпадъците за 1 жител и 1 тон генериран отпадък за периода 2017-2020 г.

❖ Тенденцията е към нарастване количеството на отпадъците, респективно и на разходите за тяхното управление за разглеждания период.

❖ Средствата за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на републиканския бюджет, собствени средства на общините и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от държавен бюджет).

❖ Препоръчително е използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите на местно и регионално ниво, свързани с ефективното управление на отпадъците.

Прогнози за образуваните битови отпадъци

Прогнозата за количествата образувани битови отпадъци в Община Търговище за периода 2021 – 2028 година е изготвена въз основа на броя на населението, демографска прогноза за периода до 2028 г. и норма на натрупване на отпадъци на 1 жител.

Прогноза за населението

Демографската оценка и прогноза за населението в периода 2021 -2028г. са изготвени на базата на информация от НСИ и се основава на данните за броя на населението в Община Търговище за последните пет години от 2016-2020 г. и официална демографска прогноза на НСИ за броя на населението за периода до 2060г. – I вариант (при хипотеза за конвергентност): Този вариант се определя като реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографското и социално-икономическото развитие на страните членки.

Съгласно данните на НСИ в Община Търговище се отчита намаляване на постоянно живущото население. Тази тенденция се запазва през годините за периода 2016-2020 г. Съгласно направените изчисления за пет годишния период 2016-2020 г. е установено общо намаляване на населението със 712 човека. На база изчисленията за същия период средно населението на общината намалява с около 142 човека на година. При запазване на сегашната демографска ситуация, очакванията са населението в Община Търговище и през следващите години да продължи да намалява. При същите темпове на намаляване, прогнозата е населението на общината през 2028 г. да бъде 51136 души.

Население на община Търговище за периода 2016 – 2020 г.

година	2016	2017	2018	2019	2020
Община Търговище	54428	54155	54008	53901	53716

Източник: НСИ

Прогноза на норма на натрупване

Количествата образувани битови отпадъци за дадена административна единица са в зависимост от броя жителите и потребителските навици и възможности. За да се отчетат тези фактори е въведен терминът „норма на натрупване“. Нормата на натрупване представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител. Тази норма се използва при определянето на потенциала за образуване на битови отпадъци в дадена общност.

Нормите на натрупване са прогнозирани въз основа на информация и допускания. Като изходна база, за целите на настоящата прогноза, е приета норма на натрупване от 269,36 кг/ж/год., изчислена при 14469,02 тона битови отпадъци (по данни на общината), генерирани от постоянно живущото население на общината към 2020 г., което по данни на НСИ е 53716 души. За изчисляване на прогнозните стойности на нормата на натрупване на отпадъци от един жител за периода 2021 –2028 г. е използвана математическа екстраполация на историческите данни за нормата на натрупване с презумпция за 1% намаляване, като се вземат предвид предприетите мерки по предотвратяване образуването на отпадъците. В следващата таблица са представени прогнозните стойности за нормата на натрупване, изчислени за постоянно живущото население в общината.

Прогноза за образуваните битови отпадъци в Община Търговище

Година	2020 базова	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Население, бр.	53716	53041	52760	52482	52207	51935	51666	51400	51136
Норма на натрупване, кг/ж/год.	269,36	266,67	264,01	261,37	258,76	256,18	253,62	251,09	248,58
Битови отпадъци общо, т/год.	14468,94	14144,44	13929,16	13717,22	13509,08	13304,71	13103,53	12906,03	12711,38

Прогноза за количествата образувани отпадъци и морфологичен състав

Прогнозата на количествата образувани битови отпадъци по години са определени като произведение на броя на прогнозното население и прогнозната норма на натрупване. Видовете отпадъци са разпределени съобразно данните от морфологичния анализ на отпадъците на Община Търговище. Прието е, че морфологичният състав остава постоянен, количествата от всеки вид отпадък се променят с промяната на нормата на натрупване и броя на населението.

При изготвяне на прогнозата са отчетени данните от анализа на съществуващата ситуация и очакваното увеличаване на количествата рециклирани битови отпадъци през прогнозния период в резултат от мерките за подобряване на системите за разделно събиране. За прогнозиране на количествата на рециклируеми отпадъци от системите за разделно събиране с контейнери са използвани данни от отчетите на организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки. Постигнатите резултати са преизчислени на годишна основа.

На територията на Община Търговище много от домакинствата в малките населени места използват голяма част от биоразградимите отпадъци за храна на животните.

На база направените анализи и изчисления, могат да се обобщят следните данни за прогнозните количества на битовите отпадъци на територията на Община Търговище за периода 2021-2028г.:

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
количество	**14144,44**	13929,16	13717,22	13509,08	13304,71	13103,53	12906,03	12711.38
хранителни	707.22	696.45	685,86	675,45	665,24	655,18	645,30	635,55
хартия	424,35	417.87	408.98	405,27	399,14	393,11	387,18	381,34
картон	282,89	278,58	274,34	270,18	266,09	262,07	258,12	254,42
пластмаса	707,22	696.45	685,86	675,45	665,24	655,18	645,30	635,55
текстил	565,78	557,17	548,68	540,36	532,18	524,14	516,24	508,45
гума	141,45	139,29	137,17	135,09	133,04	131,03	129,06	127,11
кожа	282,89	278,58	274,34	270,18	266,09	262,07	258,12	254,42
градински	2545,99	2507,24	2469,09	2431,63	2394,84	2358,63	2323,08	2288,04
дървесни	282,89	278,58	274,34	270,18	266,09	262,07	258,12	254,42
стъкло	424,35	417.87	408.98	405,27	399,14	393,11	387,18	381,34
метали	141,45	139,29	137,17	135,09	133,04	131,03	129,06	127,11
Инертни > 4 см	1272,99	1253,62	1234,54	1215,81	1197,42	1179,32	1161,54	1144,02

опасни	141,45	139,29	137,17	135,09	133,04	131,03	129,06	127,11
други	565,78	557,16	548,68	540,36	532,18	524,14	516,24	508,45
ситна фракция < 4 см	5657,77	5571,66	5486,88	5403,63	5321,88	5241,41	5162,41	5084,55

Съгласно изготвените прогнози за морфологичния анализ, в следващата таблица е направена прогноза за количествата биоразградими отпадъци в общината до 2028 г., както следва:

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
население, бр.	53716	53041	52760	52482	52207	51935	51666	51400	51136
общо биоотпадъци т/год	3617,25	3536,09	3482,27	3429,29	3377,26	3326,17	3275,88	3226,50	3178,01
хранителни т/год	723,45	707,22	696,45	685,86	675,45	665,24	655,18	645,30	635,55
градински т/год	2604,42	2545,99	2507,24	2469,09	2431,63	2394,84	2358,63	2323,08	2288,04
дървесни т/год	289, 38	282,88	278,58	274,34	270,18	266,09	262,07	258,12	254,42
норма на натрупване хранителни отпадъци кг/ж/год	13,47	13,33	13,20	13,06	12,93	12,80	12,68	12,55	12,42
норма на натрупване градински/дървесни кг/ж/год	53,87	53,33	52,80	52,27	51,75	51,23	50,72	50,22	49,71

За целите на програмата е необходимо и изготвяне на прогнози, които са от типа целеви прогнози, например разделното събиране на отпадъци по източници.

На първо място, това е прогнозиране на количествата рециклируеми отпадъци от хартия и картон, пластмаси, метали и стъкло. При изготвяне на анализа са отчетени данните от съществуващата ситуация относно **предадените за рециклиране отпадъци от системата за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло (2016 – 2020 г.) в тона.**

Прогнозните количества за отделените отпадъци от хартия и картон, пластмаса и стъкло за територията на община Търговище е извършено на база намеренията на общината и **„Екобулпак България“ АД** за развиване на системата, като за базова година се приема 2020 г. и е както следва:

Прогнозни отсортируеми количества от хартия и картон, пластмаса и стъкло (тона)- система за разделно събиране

година	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Хартия и картон	117,04	140,45	202,25	242,70	291,24	349,49	419,38	503,25	603,90
Пластмаса	33,74	37,12	41,54	46,11	51,18	56,81	63,06	70,00	77,70
Стъкло	28,06	29,46	30,89	31,81	32,76	33,74	34,75	35,79	36,83
Общо	**178,84**	**207,03**	**274,68**	**320,62**	**375,18**	**440,04**	**517,19**	**609,04**	**718,43**

Т (тона)

Прогнозни отсортируеми количества в Инсталацията за предварително третиране на отпадъците в град Търговище

Година	2020 базова	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Хартия и картон	342,12	376,33	413,96	455,36	500,89	550,09	605,18	665,69	732,26
пластмаса	363,06	381,21	400,27	420,28	441,29	463,35	486,52	510,84	536,38
метали	46,68	49,01	51,46	54,03	56,73	59,56	62,53	65,65	68,93
стъкло	170,22	204,26	245,11	294,13	352,95	423,54	508,24	609,88	731,85
фракция	4023,12	4143,81	4268,12	4396,16	4528,04	4663,88	4803,79	4947,90	5096,33
Общо:	**4945,20**	**5154,62**	**5378,92**	**5619,96**	**5879,90**	**6160,42**	**6466,26**	**6799,96**	**7165,75**

Т (тона)

В обхвата на програмата за управление на отпадъците са изготвени и следните прогнози:

Прогноза за видовете отпадъци, които могат да бъдат предотвратени

Предотвратяване още във фазата на проектиране т.е преди производството

Образуването на отпадъци може да бъде предотвратено още в производствения етап чрез подобряване на ресурсната ефективност, използване на процеси, при които се генерират по-малко отпадъци и разработването на иновации в продуктите и услугите. Предотвратяването по време на дизайна означава да се предприемат мерки още във фазата на взимане на техническите решения при проектирането. Това включва не само еко-дизайн на продуктите, но и стратегическо развитие от гледна точка на стратегическите показатели, позиция на пазара, планиране на разходи и пр., както и използване на материали, използващи по-малко материали.

През етапа на дистрибуция отпадъците могат да бъдат предотвратени например чрез добро планиране на доставки и запаси, маркетингови стратегии за намаляване на отпадъците, включително избягване на оферти от типа "Купуваш едно, получаваш две!", чрез които се насърчава закупуването, например на ненужни храни.

Предотвратяване образуването на отпадъците от хартия и други офис консумативи

Първите стъпки за предотвратяване и намаляване на изхвърлянето на хартия и картон в смесените битови отпадъци трябва да са насочени към институциите, към които общината има възможно за пряко въздействие – училища, детски градици, общински сгради, административни и общински обекти, където е възможно образуването на отпадъци от кашони, офис консумативи, офис хартия и др. Примерни мерки могат да бъдат:

- Замяна на стари принтери с нови, които печатат двустранно;
- Инструкции за пестене на хартия в офисите и общинските учрежденията;
- Употреба на електронна комуникация винаги, когато е възможно, например чрез използване на информационна система за придвижване, споделяне и архивиране на документи в рамките на общинската администрация, вкл. при предоставяне на услуги и информация за гражданите.

Друг начин за предотвратяване на хартиените отпадъци е ограничаването на нежелана и неадресирана пощенска реклама, например чрез следните стратегии:

- Поставяне на лепенки на пощенските кутии („без реклами") за да се избегне нежеланата реклама;
- Провеждане на информационно-образователни кампании, които да са насочени не само към домакинствата, но и към персонала на компанни (търговски вериги), които предоставят брощури, каталози, промоции и т.н.

Предотвратяване образуването на хранителни отпадъци

Хранителните отпадъци представляват все по-голям проблем в Европа. Производството, дистрибуцията и складирането на храни са свързани с използването на природни ресурси и оказват влияние върху околната среда. Изхвърлянето на храна, която все още е годна за консумация, увеличава това въздействие и води до финансови загуби за потребителите и икономиката. За да бъде постигната промяна на поведението на гражданите относно изхвърлянето на хранителните отпадъците са необходими кампании за повишаване на осведомеността, както и разпространението на добри практики за предотвратяване на генерирането на хранителни отпадъци. Освен това хранителните отпадъци имат съществен социален аспект: даряването на храна, която все още е годна за консумация, но по-логистични или маркетингови причини не може да бъде продавана, следва да бъде улеснено.

В някои европейски държави са създадени т. нар. „банки за храна“, при които хранителните продукти от индустрията или търговските вериги на дребно се дарява на бедни хора и/или на благотворителни организации. В Португалия например през 2011 г. стартира пилотен проект, с които местните власти провеждат обучения на ресторантите, относно повишаване на осведомеността на клиентите и най-добри управленчески практики за съхранение на храни, с цел да се намали количеството на хранителните отпадъци по цялата производствена линия от покупката на хранителни стоки до приготвянето на храна.

Предотвратяване отпадъците от пластмасови продукти за еднократна употреба

Считано от 3 юли 2021 г., държавите-членки на ЕС, забраняват пускането на пазара на определени пластмасовите продукти за еднократна употреба и на продуктите,изработени от оксо-разградима пластмаса, в т.ч. клечки за уши, прибори за хранене, чинии, сламки, бъркалки за напитки, пръчици за балони и др. Предприетите мерки гарантират, че до 2026 г. ще се постигне количествено намаление на потреблението на някои пластмасови продукти за еднократна употреба, в т.ч: чаши за напитки и техните капаци и капачки; съдове за храна и др. Мерки, които могат да се предприемат за намаляване на пласмасово продукти за еднократна употреба са например:

- в общински сгради, училища, детски градини и др., единични с дозатори (напр, сапуни, бутилки и др.) могат да бъдат заменяни с бутилки/дозатори за многократна употреба;
- насърчаване на ползването на текстилни пазарски торбички чрезпровеждане на разяснителни кампанни сред населението;

В Италия, (Регион Пиемонте) в по-големите търговски вериги са въведени субсидирани дозатори за перилни препарати, придружени от разбираема информационна кампания, насочена към намаляване на образуването на отпадъци от опаковки чрез насърчаване на клиентите да пълнят бутилки за перилни препарати.

Прогноза за видовете отпадъци, които могат да бъдат подложени на подготовка за повторна употреба

Удължаването на живота на продуктите, повторното използване на продукти и техните компоненти, както и преработката, са ключов елемент на кръговата икономика. При повторната употреба се съхраняват физическите характеристики на суровините, както и енергията, вложена в продуктите и техните съставни части. Отраслите на повторното използване и поправката са трудоемки и като такива допринасят за създаването на работни места.

За да бъдат подложени на подготовка за повторна употреба е подходящо и целесъобразно да бъдат създадени центрове за поправка и подготовка за повторна употреба на ненужни предмети/вещи на територията на общината. Тези центрове могат да се поддържат съвместно със социални предприятия при които да бъдат поправяни:

- мебели, битови предмети, електроуреди, текстил, книги, детски играчки, обувки и др, с което да бъдат дарявани на хора в неравностойно положение, социално слаби семейства и/или деца лишени от родителска грижа.

Базарите за обмен на употребявани вещи също са подходящи мерки, които общината може да изпълнява, на които да бъдат предлагани детски дрешки и играчки, спортни уреди, вещи за бита, книги, дрехи и др. Събраните средства от базарите могат да подмогат създадените центрове или да бъдат дарявани благотворително.

Обществените нагласи и обучения са третия важен фактори – всички общински инициативи за предотвратяване на отпадъците и повторна употреба се нуждаят от много добра информационна и образователна кампания, насочена както към възрастните, така и към децата и младежите. Пилотните проекти в училищата са чудесен начин за трайно възпитаване на добри навици.